

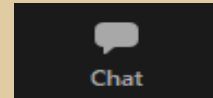
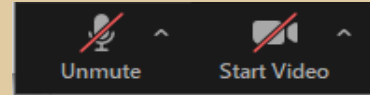

- Host, Guide: Jan Romme
- Zoom Video/Audio quality control: René Brosky
- Pauze in het midden
- **Naam en Stad** in Zoom 😊
- De plaatjes en aantekeningen kun je achteraf krijgen.

Voor we beginnen:

- Slechte video kwaliteit?
- Vragen via Chat stellen
- Pauze in het midden
- **Naam** in Zoom 😊
- De plaatjes en aantekeningen kun je achteraf krijgen.
- Mijn dank aan René§ (moderator) en Richard (studio)
- Let op: ik neem deze tour op.

Wat gaan we bespreken?

1. Oorsprong Romeinen en andere buurvolken

2. Verovering en groei tot 1e eeuw

Pauze

3. Pax Romana, Joden en Christenen

4. Nadagen, langzame dood

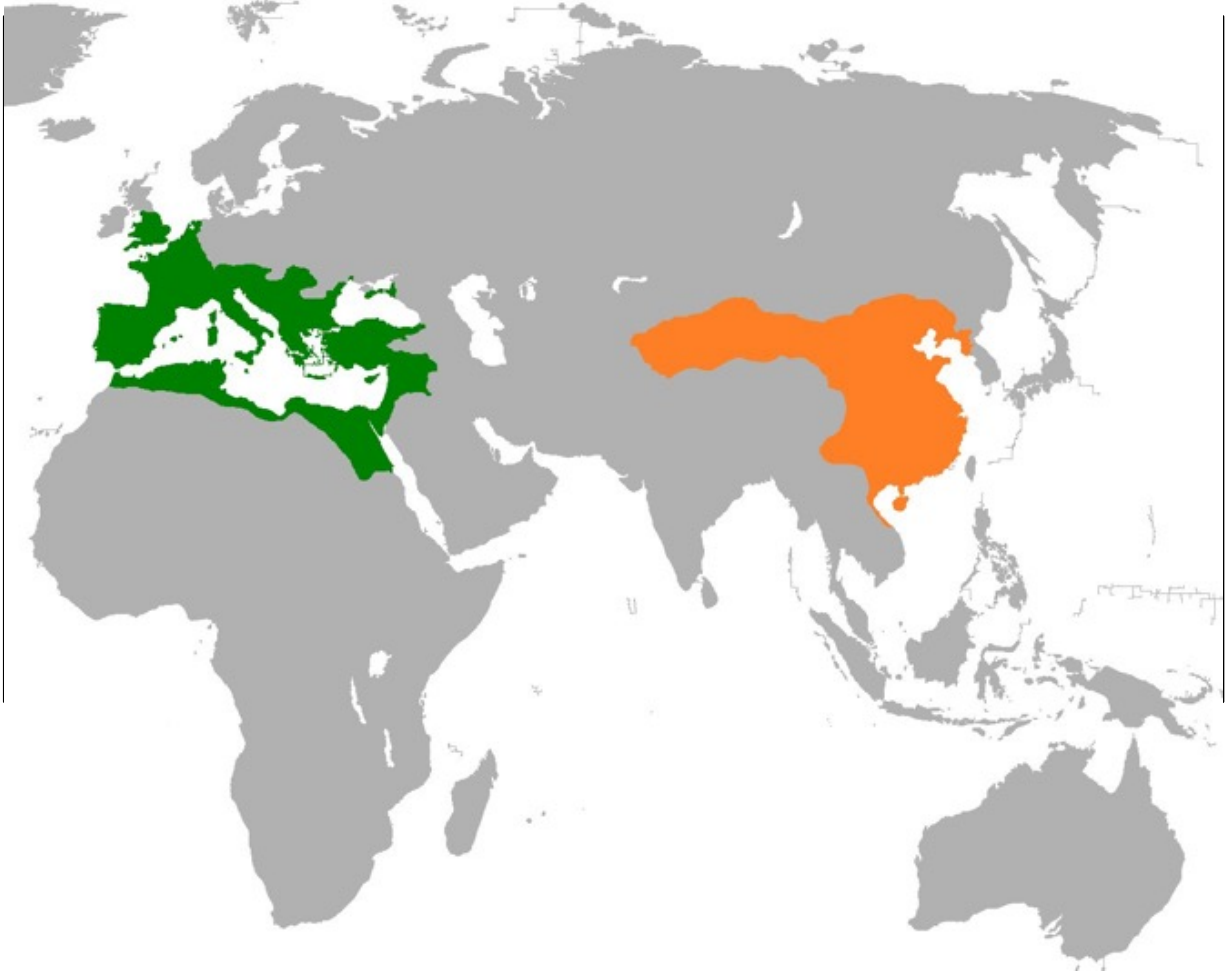

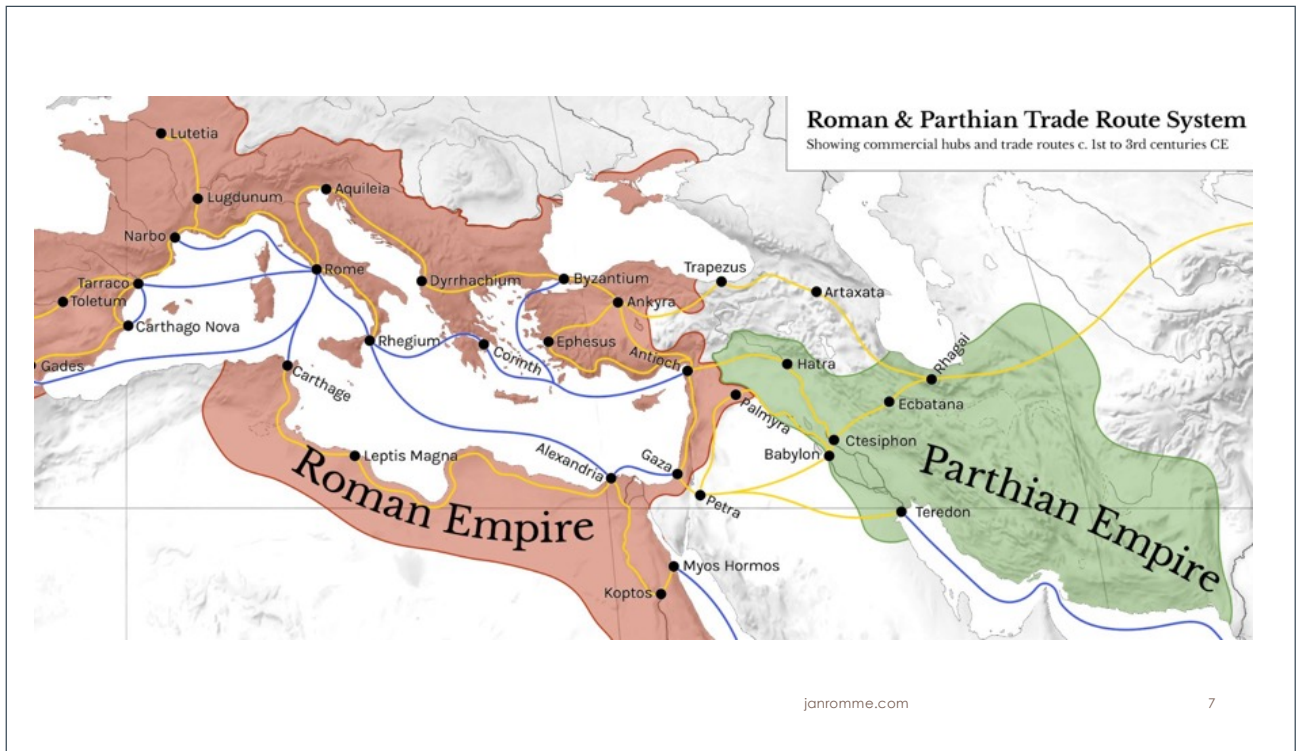
Denk aan Rome op toppunt. Hoe is het zover gekomen, gegroeid vanuit een Stadje op een paar heuvels langs de rivier de TIBER in midden italie

Roman Empire in AD 117 at its greatest territorial extent, at the time of [Trajan's](#) death

[Vassal states](#)^{[3][b]}

Population • 25 BC^[18]
56,800,000

En waarom is Juist ROME voor ons interessant? Waarom niet ook de Parthen (een Perzisch volk)

Bijbelse wereldmachten:

- Egypte
- Assyrië
- Babylonië
- Medië-Perzië
- Griekenland
- Rome
- Groot Britannië & Verenigde Staten

Hamieten (Afrikanen)

Semieten (Aziaten)

Jafethieten (Europeanen)

janromme.com 8

- Wat is een Bijbelse Wereldmacht?
 - Niet de grootste, rijkste, sterkste...
- Maar een land wat zeer grote invloed op GOD'S VOLK heeft.
 - In die context moeten we ook het beeld in Daniël 2 bekijken.
 - De steen die je op de achtergrond ziet aankomen gaat de voeten raken Dan 2:44,45. Dit moet nog gebeuren.

Wat gaan we bespreken?

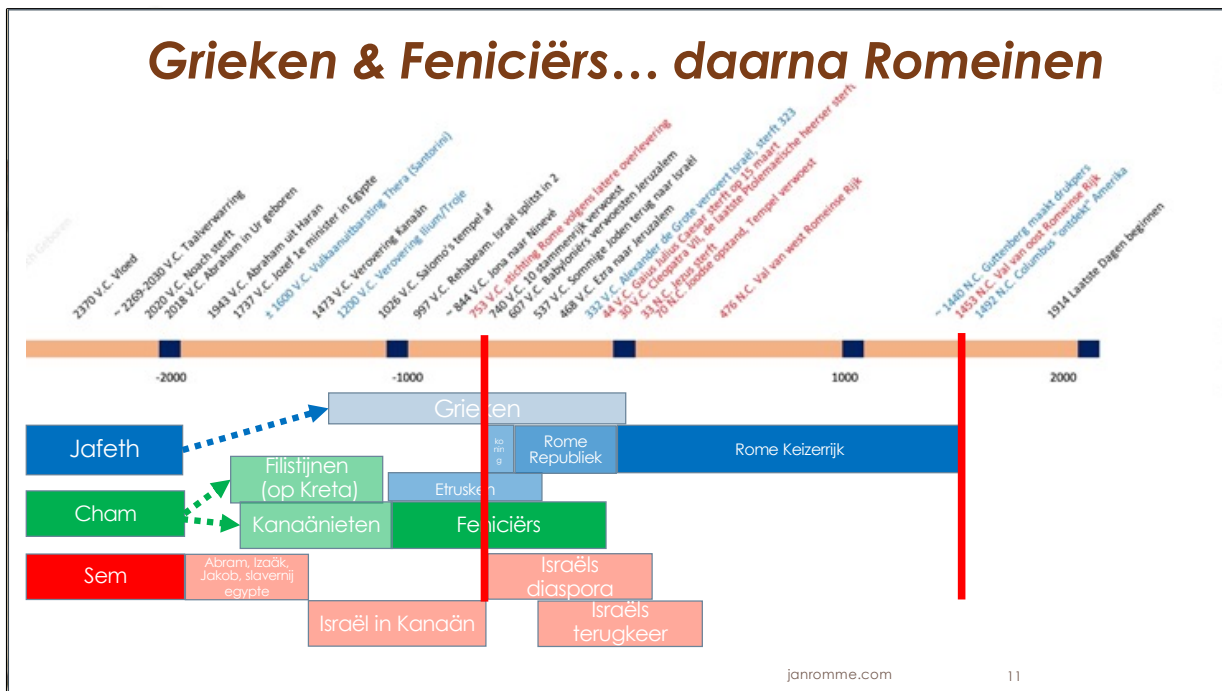
1. Oorsprong Romeinen en omliggende buurvolken

2. Verovering en groei tot 1e eeuw

Pauze

3. Pax Romana: wegenbouw, veiligheid, cultuur

4. Nadagen, langzame dood

- Voor bestaan Sem, Cham en Jafeth zelf geen archeologische bewijs, wel taalkundig en via DNA.
- NA de Mythische stichting van Rome is er korte tijd een koningshuis
- De Romeinen zetten hun laatste koning, **Tarquinius Superbus** (Tarquinius de Hoogmoedige), uit Rome in het jaar **509 v.Chr.** Dit markeerde het einde van de Romeinse monarchie en het begin van de Romeinse Republiek.
 - De verdwijning van de monarchie kwam na een opstand die werd veroorzaakt door de **wreedheid en corruptie** van Tarquinius en zijn familie, wat leidde tot de oprichting van een nieuw bestuursstelsel waarin **consuls** en de **Senaat** een centrale rol kregen.
- De echte overgang van de **Republiek** naar het **Romeinse Keizerrijk** vond plaats in **27 v.Chr.**, toen **Octavianus** (later bekend als Augustus) de titel *princeps* en het hoogste gezag kreeg.
 - Na Caesars dood brak een periode van burgeroorlogen uit, die pas eindigde toen Octavianus de laatste van zijn rivalen, Marcus Antonius en Cleopatra, versloeg in de Slag bij Actium in **31 v.Chr.** In **27 v.Chr.** ontving hij formeel de macht van de Senaat, waarmee hij de eerste Romeinse keizer werd en het begin van het Romeinse Keizerrijk markeerde.
- De Ottomanen veroverden Constantinopel op **29 mei 1453**.

- Onder leiding van **sultan Mehmet II**, ook wel Mehmet de Veroveraar genoemd, slaagde het Ottomaanse leger erin om de stad in te nemen na een langdurige belegering. Deze gebeurtenis betekende het einde van het Byzantijnse Rijk en markeerde het begin van Constantinopel als de Ottomaanse hoofdstad, later bekend als Istanbul.

<https://www.literatuurgeschiedenis.org/middeleeuwen/boekdrukkunst>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Minoïsche_beschaving

Het is niet bekend hoe de 'Minoërs' zichzelf noemden. Wel is bekend dat zij in het Oude Egypte *Keftioe* genoemd werden. In de annalen van Mari wordt *Kaptara* genoemd^[1] en in de Bijbel komt de naam *Kaffor* voor, die op het eiland Kreta betrekking heeft. Er waren belangrijke handelsbetrekkingen over zee met de Cycladen en met andere grote beschavingsgebieden op het vasteland, zoals het Oude Egypte, Anatolië en Kanaän. Mogelijk waren ze de eerste thalassocratie, al zijn er twijfels of zij werkelijk over de zee heersten in de mate zoals Thucydides schreef in zijn Geschiedenis van de Peloponnesische oorlog, al was ook hij al voorzichtig door aan te geven dat het om een overlevering ging.^[2]

https://nl.wikipedia.org/wiki/Minoïsche_uitbarsting

De **Minoïsche uitbarsting** is een enorme vulkaanuitbarsting die zich in de Minoïsche tijd op Santorini heeft voorgedaan. Dendrochronologisch en ander onderzoek situeert deze gebeurtenis tussen 1650 en 1600 v.Chr. De eruptie was met een vulkanische-explosiviteitsindex van 6 of 7, dense-rock equivalent = 60 km³, een van de grootste vulkaanuitbarstingen, waarvan bekend is dat zij op Aarde zijn gebeurd.^{[1][2]} Daarbij werd dusdanig veel lavaguitgespuwd dat de oude stad Akrotiri onder 50 meter puimsteen verdween. De vulkaan, die het centrale deel van het eiland vormde, zakte in zee en veroorzaakte een tsunami van 28 meter die een enorme verwoesting op Kreta moet hebben veroorzaakt. De ramp is waarschijnlijk niet de belangrijkste oorzaak van de ondergang van de Minoïsche beschaving geweest. Het definitieve einde van die beschaving kwam zo'n tweehonderd jaar later, toen de beschaving aanmerkelijk verzwakt was en door de Myceners onder de

voet werd gelopen.

De enige uitbarsting van dit formaat waarmee die van Thera vergelijkbaar is, was die van de Krakatau in 1883.

Thera en Santorini zijn twee verschillende namen voor hetzelfde eiland in de Egeïsche Zee.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Myceense_beschaving

De **Myceense beschaving** of **Helladische beschaving** was een belangrijke cultuur in Griekenland, die als opvolger van de Minoïsche beschaving bestond in de Late Bronstijd, van ca. 1600 tot ca. 1100 v.Chr., de zogenaamde Helladische periode.

Deze belangrijke pre-Helleense beschaving werd genoemd naar de Griekse plaats Mycene, waar imposante overblijfselen van paleizen en resten van andere bouwwerken uit deze beschaving gevonden zijn. In de 14e en 13e eeuw v.Chr. was Mycene het centrum van deze cultuur, die zich over de Peloponnesos en het zuidelijke deel van het Griekse vasteland uitstreckte. Dat wil echter niet zeggen dat dit gebied staatkundig ook een eenheid vormde.

Voor de ontdekking en de studie van de "Myceense" cultuur hebben twee amateurs zich bijzonder verdienstelijk gemaakt: de Duitser Heinrich Schliemann, die in de periode tussen 1874 en 1876 met de opgravingen begon, en de Engelsman Michael Ventris, die in 1952 het zogenaamde Lineair B-schrift ontcijferde en aantoonde dat het een vroeg stadium van de Griekse taal vertegenwoordigde.

De ontcijfering van het Lineair B heeft niet alleen aangetoond dat de dragers van de "Myceense" cultuur Grieken waren, maar ook dat hun godsdienst niet zo identiek was met de Minoïsche als men voordien steeds had aangenomen. Veel van de bekende Griekse goden werden blijkbaar al door de Myceners vereerd, wat bewijst dat de Griekse mythen en sagen grotendeels uit de Myceense cultuur stammen, wat Schliemann altijd al dacht. Zonder enige twijfel is het deze cultuur die in de Homerische epen wordt weerspiegeld.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Val_van_het_West-Romeinse_Rijk

Met de **Val van het West-Romeinse Rijk** bedoelt men de afzetting van de laatste West-Romeinse keizer Romulus Augustulus op 4 september 476 door Odoaker. Hier gingen twee eeuwen aan vooraf

waarin de keizers hun greep op steeds meer gebieden verloren, het rijk al geplunderd was door verschillende volkeren en de Germanen en Visigoten al meerdere marionettenkeizers op de troon hadden gezet. De afzetting van de laatste keizer wordt dan ook vaak gezien als een symbolisch einde van het eens zo machtige Romeinse Rijk waar allang niet meer veel van over was.¹¹ Het keizerlijke hof was toen al in Ravenna gevestigd omdat dit beter te verdedigen was. De val van het West-Romeinse rijk luidde het begin van de middeleeuwen in.

- 3 profetieën over "Europeanen". Waaronder Grieken
- [1] Jafeth = stamvader Europese volken
 - Jehovah houdt van woordgrapjes en puns...
 - "veel ruimte" = "Jaff" . Inzichtboek: "Dit schijnt erop te duiden dat de **betekenis van de naam Jafeth letterlijk** in vervulling zou gaan en dat Jafeths nakomelingen zich over een wijd gebied zouden verspreiden.
- [2].
 - W98 legt uit: Hoe komen Sem en Jafeth bij elkaar in huis? Een Semitisch boek (de bijbel) is vertaald in Jafetische taal, het Grieks, via de Septuaginta !
- [3]
 - Dat Kanaän ook de Jafethieten 'tot slaaf zou worden', vindt zijn vervulling in de overheersing van het land **Kanaän** door het **Medo-Perzische Rijk** (een Jafethitische macht) en in de latere veroveringen door de **Grieken** en **Romeinen**, die ook de versterkte Kanaänitische steden Tyrus en Sidon innamen. (hierover later meer!)

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1101974037#h=8:0-10:1036>

De Kanaänieten werden inderdaad slaven van de nakomelingen van **Sem** toen God de Israëlieten overeenkomstig de belofte die hij aan Abraham, de Hebreëër, had gedaan, in het land Kanaän bracht. Sem leefde na het begin van de Vloed nog 502 jaar; hij was derhalve **150 jaar lang een tijdgenoot van Abraham** (Genesis 11:10, 11). Noach verklaarde dat Jehovah de God van Sem was.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002323>

Als gevolg van het respectvolle optreden van Jafeth samen met zijn broer Sem toen hun vader dronken was, werd Jafeth door zijn vader gezegend (Ge 9:20-27). In verband met die zegen zei Noach: „Moge God overvloedig ruimte [**Hebr.: jaff**] **schenken aan Jafeth.**” Deze Hebreeuwse uitdrukking is klaarblijkelijk van hetzelfde grondwoord afgeleid als de naam **Jafeth (Hebr.: Je'feth of Ja'feth)** en schijnt erop te duiden dat de betekenis van de naam Jafeth letterlijk in vervulling zou gaan en dat Jafeths nakomelingen zich over een wijd gebied zouden verspreiden.

De woorden „moge hij verblijven in de tenten van Sem” zouden volgens sommigen betekenen dat er **vreedzame betrekkingen** tussen de Jafethieten en de Semieten zouden bestaan. Aangezien de geschiedenis echter niet speciaal melding maakt van zo'n vreedzame omgang, is het veeleer aannemelijk dat deze uitspraak profetisch betrekking heeft op Gods latere belofte aan **Sems nakomelingen Abraham, Isaäk en Jakob, dat in hun „zaad” alle families der aarde (ook die van Jafeth afstammen) gezegend zouden worden** (Ge 22:15-18; 26:3, 4; 28:10, 13, 14; vgl. Han 10:34-36; Ga 3:28, 29).

Dat Kanaän ook de Jafethieten 'tot slaaf zou worden', vindt zijn vervulling in de overheersing van het land Kanaän door het Medo-Perzische Rijk (een Jafethitische macht) en in de latere veroveringen door de Grieken en Romeinen, die ook de versterkte Kanaänitische steden Tyrus en Sidon innamen.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1998687>

Jafeth in de tenten van Sem?

In een bespreking van de *Septuaginta* haalt de talmoed Genesis 9:27 aan: „Moge . . . Jafeth . . . verblijven in de tenten van Sem” (Megillah 9b, Babylonische talmoed). De talmoed impliceert, figuurlijk gesproken, dat Jafeth (de vader van Javan, van wie de Grieken

afstammen) via de schoonheid van de Griekse taal van de *Septuaginta* in de tenten van Sem (de voorvader van de natie Israël) woonde. Er zou echter ook gezegd kunnen worden dat Sem via de *Septuagintain* de tenten van Jafeth woonde. Hoe dat zo?

Na de veroveringen van Alexander de Grote, in de tweede helft van de vierde eeuw v.G.T., werd er een intensieve poging gedaan om de Griekse taal en cultuur overal in de veroverde landen te verbreiden. Deze gedragslijn werd hellenisering genoemd. De joden beseften dat zij aan een constante culturele aanval blootstonden. Als de Griekse cultuur en filosofie de overhand kregen, zou de religie van de joden ondermijnd worden. Wat kon het getij van deze aanval keren? Betreffende één mogelijk motief van de joden om de *Septuaginta* te vertalen, merkt de joodse bijbelvertaler Max Margolis op: „Als wij de opzet helemaal bij de joodse gemeenschap moeten zoeken, zal er nog een motief hebben meegespeeld, namelijk de joodse Wet toegankelijk te maken voor de heidense bevolking en de wereld ervan te overtuigen dat de joden een cultuur bezaten die de wijsheid van Hellas [Griekenland] naar de kroon stak.” De Hebreeuwse Geschriften beschikbaar stellen voor de Griekssprekende wereld kan derhalve zowel een vorm van zelfverdediging als een tegenaanval zijn geweest. Alexanders helleniseringsbeleid had Grieks tot de internationale taal van de wereld gemaakt. Zelfs toen zijn rijk door de Romeinen werd veroverd, bleef het algemene Grieks (of de Koinè) de handels- en communicatietaal onder de natiën. Of dit nu het gevolg was van een opzettelijke poging of een natuurlijke ontwikkeling was, de *Septuaginta*-vertaling van de Hebreeuwse Geschriften vond snel haar weg naar de huizen en harten van vele niet-joden die voorheen onbekend waren met God en de Wet van de joden. De resultaten waren verbazingwekkend.

- **Waar komen de Grieken vandaan als volk?**
- Gomer, = Germaanse stammen, **Askenaz, Rifath en Togarma**
- Magog, = Scythen en noord europeanen
- **Madai**, = Meden en Perzen
- Javan = Grieken
- Tubal = Tabali (oud volk in Turkije)
- Mesech = Musku (oud volk in Turkije)
- Tiras = Turkenoi/Tursenoi, na verhuizing, Tiras (Etrusken, buren Romeinen)
 - **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd. De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001765?q=javan&p=par>

GRIEKENLAND, GRIEKEN

Deze namen zijn afgeleid van *Grai'koi*, de naam van een stam in NW-

Griekenland. De Romeinen pasten de naam (Lat.: *Graeci*) op de bewoners van heel Griekenland toe. Uiteindelijk gebruikte zelfs Aristoteles in zijn geschriften de term op soortgelijke wijze. Een andere oude naam, Ioniërs, komt vanaf de 8ste eeuw v.G.T. in Assyrische spijkerschriftdocumenten voor, alsook in Perzische en Egyptische annalen. Deze naam is afgeleid van Javan (Hebr.: *Ja·wan*), de zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Javan was de Jafethitische voorvader van de oude volken van Griekenland en de omliggende eilanden, en klaarblijkelijk ook van de vroege bewoners van Cyprus, gedeelten van Z-Italië, Sicilië en Spanje. — Ge 10:1, 2, 4, 5; 1Kr 1:4, 5, 7; zie ELISA nr. 2; JAVAN; KITTIM.

Hoewel de aanduiding „Ionisch” tegenwoordig geografisch gezien betrekking heeft op de zee tussen Z-Italië en Z-Griekenland, met inbegrip van de eilandenketen langs de W-kust van Griekenland, werd deze aanduiding eens in een ruimere zin toegepast, die meer overeenkomt met het gebruik van het woord „**Javan**” in de **Hebreeuwse Geschriften**. In de 8ste eeuw v.G.T. sprak de profeet Jesaja over de tijd dat de teruggekeerde ballingen van Juda naar verre natiën gezonden zouden worden, onder andere naar „**Tubal en Javan, de verafgelegen eilanden**”. — Jes 66:19.

In de christelijke Griekse Geschriften wordt het land *Hellas* („Griekenland”, Han 20:2) en het volk *Hel·le·nes* genoemd. De Grieken zelf gebruikten deze namen reeds verscheidene eeuwen voor de gewone tijdrekening en doen dit nog steeds. „Hellas” kan verband houden met „**Elisa**”, een van de zonen van **Javan** (Ge 10:4). Na de verovering door de Romeinen in 146 v.G.T. werd ook de naam **Achaje** op Midden- en Z-Griekenland toegepast.

Gomer:

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001740?q=gomer&p=par>

1. Kleinzoons van Noach en de **eerstgenoemde zoon van Jafeth**; hij werd na de Vloed geboren (Ge 10:1, 2; 1Kr 1:4, 5). Hij en zijn zonen, **Askenaz, Rifath en Togarma**, behoorden tot „de families van de zonen van Noach naar hun familieafstamming”, en van hen uit hebben de natiën zich na de Vloed over de aarde verspreid. — Ge 10:3, 32.

De van **Gomer** afstammende natie wordt in de geschiedenis in verband gebracht met de oude Cimmeriërs, een Arisch volk dat zich klaarblijkelijk in het gebied ten N van de Zwarte Zee vestigde. In de 8ste eeuw v.G.T., tijdens de regering van de Assyrische koning Sargon, werden zij zichtbaar door de Scythen over de Kaukasus (het gebergte

tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) gedreven. De Cimmeriërs stormden door Klein-Azië heen, waarbij zij het koninkrijk Urartu (Ararat) aanvielen en het oostelijke deel van Klein-Azië binnendrongen. De Armeense naam voor Kappadocië, *Gamirk'*, herinnert ongetwijfeld aan hun invasie. Aangezien de Cimmeriërs zich in het O tegenover een sterk Assyrisch rijk gesteld zagen, rukten zij in westelijke richting op en streden tegen de Frygiërs en de Lydiërs. Ten slotte werden zij door de Lydische koning Alyattes (voorganger van Croesus) uit Lydië verdreven. In Ezechiëls profetie (welk geschrift kennelijk ca. 591 v.G.T. voltooid werd) betreffende de aanval van „Gog van het land Magog” op het weer bijeengebrachte volk van Jehovah, worden „Gomer en al zijn krijgsbenden” samen met Togarma „uit de meest afgelegen streken van het noorden, en al zijn krijgsbenden,” onder Gogs strijdkrachten genoemd. — Ez 38:2-8; zie GOG nr. 2; MAGOG nr. 2; TOGARMA.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002836>

(Magog).

1. Een zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Zijn naam komt voor onder de namen van de familiehoofden van wie de eerste nationale groepen afstamden die zich na de Vloed over de aarde hebben verspreid. — Ge 10:1, 2, 5; 1Kr 1:5.

2. Een naam die wordt aangetroffen in Ezechiëls profetie over de hevige aanval door „Gog van het land Magog” op Jehovah's weer bijeenvergaderde volk. „Magog” schijnt door de profeet gebruikt te worden om daarmee een land of gebied aan te duiden in „de meest afgelegen streken van het noorden”, vanwaar Gogs menigte oprukt, en zijn plunderende strijdkrachten worden beschreven als „rijdend te paard, een grote vergadering, ja, een talrijke krijgsmacht” die zwaard en boog hanteert. — Ez 38:2-4, 8, 9, 13-16; 39:1-3, 6.

Sinds de tijd van de joodse geschiedschrijver Josephus heeft men geopperd dat er een verband bestond tussen „het land Magog” en de Scythische stammen van NO-Europa en Centraal-Azië (*De joodse oudheden*, I, vi, 1). Klassieke schrijvers uit de tijd van de Grieken en de Romeinen beschreven de Scythen als roofzuchtige, oorlogszuchtige barbaren uit het Noorden, die een grote ruitermacht hadden, bestaande uit goed uitgeruste, geoefende boogschutters. Hoewel de naam Scyth oorspronkelijk afgeleid kan zijn van „Askenaz”, de naam van een andere nakomeling van Jafeth (Ge 10:2, 3), wordt in de *Encyclopædia Britannica* (1959, Deel 20, blz. 235) gezegd dat „in alle klassieke literatuur Scythië doorgaans betrekking heeft op alle gebieden ten noorden en noordoosten van de Zwarte Zee en Scyth

(Skuthes) de aanduiding is voor elke uit die streken afkomstige barbaar". Andere naslagwerken bevestigen eveneens dat de term „Scyth" — net zoals thans de term „Tataar" — in een nogal ruime betekenis werd gebruikt en in het algemeen de nomadenstammen ten N van de Kaukasus (het gebied tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) omvatte. Zo staat in *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge* te lezen: „Onder de Ouden was de naam 'Scythen' een rekbaar begrip, en hetzelfde kan van het Hebreeuwse 'Magog' worden gezegd." — Onder redactie van S. Jackson, 1956, Deel V, blz. 14.

Symbolisch gebruik. Het feit dat de bijbel (evenals de wereldlijke geschiedenis) ons omtrent de precieze ligging van „het land Magog" in het ongewisse laat, alsook dat de profeet gewag maakt van „het laatst der jaren" (Ez 38:8), en het feit dat niet bekend is of er een letterlijke invasie in Israël heeft plaatsgevonden die met de beschrijving overeenkomt, verschaffen de basis voor de veronderstelling dat de profetie over Magog betrekking heeft op een toekomstige tijd in de bijbelse 'tijd van het einde'. Op grond hiervan zien veel commentatoren er een voorzegging in van de laatste aanval der wereldmachten op het koninkrijk Gods en verstaan onder het land Magog „de wereld die Gods volk en zijn koninkrijk vijandig gezind is". — *Funk and Wagnalls New Standard Bible Dictionary*, 1936, blz. 307.

Het land Magog heeft dus duidelijk een symbolische betekenis. Dat de term „Scyth", die gewoonlijk met Magog in verband wordt gebracht, een synoniem werd voor wat wreed en ontaard is, schijnt tot de logische conclusie te leiden dat er een gevallen staat of toestand van vernedering door wordt aangeduid, overeenkomend met de positie waarin Satan en zijn engelen zich na de oorlog in de hemel bevinden en vanuit welke vernederde positie hij toornig 'oorlog voert tegen de overgeblevenen van het zaad van de vrouw', zoals in Openbaring 12:7-17 wordt beschreven. — Zie GOG nr. 2.

Tubal : <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004488>

Tubal lag dus ten N van Israëel maar niet zo ver dat het geen handel kon drijven met **Tyrus in Fenicië**. De meeste geleerden zijn van mening dat met de naam geduid wordt op hetzelfde volk als de **Tabali uit Assyrische inscripties**, waarin **Tabali en Musku (blijkbaar Mesech)** samen worden genoemd (*Ancient Near Eastern Texts*, onder redactie van J. B. Pritchard, 1974, blz. 284). Enkele eeuwen later brengt ook Herodotus (III, 94) hen samen ter sprake en noemt hen **Tibarenen** en **Moschen**. Op grond hiervan neemt men aan dat het land **Tubal** (in ieder geval in de Assyrische tijd) ten **NO van Cilicië** in oostelijk Klein-Azië lag. Dat er in dit gebied kopermijnen zijn, stemt overeen met het bijbelse verslag.

MESECH <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200003008>

(Mesech).

1. Een van de zonen die na de Vloed aan Jafeth, de zoon van Noach, geboren werden (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De naam ging kennelijk over op zijn nakomelingen en op het land waar zij zich vestigden. De profeet Ezechiël noemt **Mesech** herhaaldelijk samen met **Tubal** en geeft te kennen dat ze ten N van Palestina lagen. Over Mesech en Tubal wordt gezegd dat zij slaven en koper naar Tyrus exporteerden, vaak oorlog voerden en hetzij bondgenoten **van 'Gog van Magog' of** aan hem **onderworpen** waren in zijn geprofeteerde boosaardige veldtocht tegen „de bergen van Israëel” (Ez 27:13; 32:26; 38:2, 3; 39:1, 2; zie GOG nr. 2). In Psalm 120:5 wordt **Mesech onafhankelijk van Tubal** genoemd, kennelijk als zinnebeeld van een **agressief, barbaars volk**. Ongeveer **1000 jaar na de Vloed wordt in Assyrische inscripties** voor het eerst melding gemaakt van een volk genaamd **Musku**, dat een **gebied in Klein-Azië ten W van Assyrië bewoonde**. De Assyrische **koningen Tiglath-Pileser I, Tukulti-Ninurta II, Assurnasirpal II en Sargon** maken er allen melding van tegen hen te hebben gestreden. Het feit dat de *Musku* dikwijls samen met de **Tabali** (kennelijk de in de bijbel genoemde Tubal) worden vermeld, doet vermoeden dat de naam *Musku* van Mesech is afgeleid. Herodotus (III, 94) maakt later op dezelfde wijze gewag van de Moschen en de Tibarenen. Veel geleerden opperen dat de *Musku* verwant moeten zijn met de Frygiërs, die klaarblijkelijk tegen het einde van het 2de millennium v.G.T. de heerschappij voerden over een groot deel van West- en Centraal-Klein-Azië. Koning Mita van Muski, van wie de Assyrische koning Sargon melding maakt, wordt door sommige geleerden vereenzelvigd met

koning Midas van Frygië, die volgens de Griekse overlevering in dezelfde tijd regeerde.

2. Mesech komt in de masoretische tekst in 1 Kronieken 1:17 voor als een nakomeling van Sem, maar in het overeenkomstige geslachtsregister in Genesis 10:23 staat „Mas”.

Tiras <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004420>

Een van de zeven zonen van Jafeth (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De nakomelingen van Jafeths zonen werden later „in hun landen verspreid, elk naar zijn taal”. — Ge 10:5. Over het algemeen wordt Tiras door hedendaagse geleerden geïdentificeerd met de **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd.

De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

Genesis 10:4,5

De zonen van **Javan**^[1] waren **Elisa**^[2], **Tarsis**^[3], **Kittim**^[4] en **Dodanim**^[5]. Van hen stammen degenen af die zich over de eilanden hebben verspreid.

- Al deze namen die hier staan kun je in geschiedenisboeken terugvinden !

<https://www.britannica.com/place/Ahhiyawa>

Ahhiyawā, also called **Ahhiyā**, ancient kingdom lying to the west of the Hittite empire. The exact location of Ahhiyawā is not definitely known but may have been western Anatolia or one of the islands in the Aegean Sea. The most commonly held theory is that the people of **Ahhiyawā were the Achaeans of Homer, early Mycenaean Greeks.** Another theory represents them as ancestors of the Trojans. In any case, it seems quite certain that the Ahhiyawāns were a powerful seafaring people.

Much of what is known about Ahhiyawā has been derived from Hittite texts. The earliest references to the kingdom occur in documents prepared during the reign of Suppiluliumas (c. 1380–46 BCE). It seems that Ahhiyawā was a large and formidable kingdom with which the Hittites had good relations. Later documents indicate that members of the Ahhiyawān royal family traveled to the Hittite capital of Hattusa to

study the charioteer's art and that a statue of the god of Ahhiyawā was brought to the Hittite king Mursilis II (reigned c. 1340–00 BCE) to cure his illness. The Ahhiyawāns apparently became a threat to the Hittite empire during the reign of Tudhaliyas IV (c. 1250–20 BCE). With the fall of the Hittite empire, lack of textual evidence has left unknown the fate of the Ahhiyawāns after the 13th century BCE.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001765>

Deze namen zijn afgeleid van *Grai'koi*, de naam van een stam in NW-Griekenland. De Romeinen pasten de naam (Lat.: *Graeci*) op de bewoners van heel Griekenland toe. Uiteindelijk gebruikte zelfs Aristoteles in zijn geschriften de term op soortgelijke wijze.

Een andere oude naam, **loniërs**, komt vanaf de 8ste eeuw v.G.T. in Assyrische spijkerschriftdocumenten voor, alsook in Perzische en Egyptische annalen. Deze naam is afgeleid van Javan (Hebr.: *Ja·wan*'), de zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Javan was de Jafethitische voorvader van de oude volken van Griekenland en de omliggende eilanden, en klaarblijkelijk ook van de vroege bewoners van Cyprus, gedeelten van Z-Italië, Sicilië en Spanje. — Ge 10:1, 2,4, 5; 1Kr 1:4, 5, 7; zie ELISA nr. 2; JAVAN; KITTIM.

In de christelijke Griekse Geschriften wordt het land *Hel'las* („Griekenland”, Han 20:2) en het volk *Hel'le'nes* genoemd. De Grieken zelf gebruikten deze namen reeds verscheidene eeuwen voor de gewone tijdrekening en doen dit nog steeds. „Hellas” kan verband houden met „Elisa”, een van de zonen van Javan (Ge 10:4). Na de verovering door de Romeinen in 146 v.G.T. werd ook de naam Achaje op Midden- en Z-Griekenland toegepast.

Elisa. <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001316>

2. Zoon van Javan, alsook een familiehoofd, uit wie 'de bevolking van de eilanden der natiën zich verspreid' heeft (Ge 10:4, 5; 1Kr 1:7). Verder komt de naam Elisa in het bijbelse verslag nog eenmaal voor, namelijk in het klaaglied over Tyrus, waar de naam betrekking heeft op een land of een gebied, dat met Tyrus handel dreef. Tyrus wordt zinnebeeldig voorgesteld als een schip, dat door vele natiën wordt uitgerust, waarbij „de eilanden van Elisa” „blauw draad en roodpurpergeverfde wol” ter bedekking van het scheepsdek leveren (misschien een soort scherm ter beschutting tegen zon en regen). — Ez

27:1-7.

Josephus, een joodse geschiedschrijver uit de 1ste eeuw, paste de naam Elisa toe op de Eliseërs (Eoliërs [Aeoliërs]), een van de stamvaders van de Griekse volken (*De joodse oudheden*, I, vi, 1). In Ezechiëls tijd had de naam Aeolis slechts betrekking op een deel van de W-kust van Klein-Azië. Een overeenkomst met de naam Elisa is terug te vinden in de aanduiding Elis, een district aan de NW-kust van de Peloponnesos (het zuidelijke schiereiland van Griekenland). Van de Grieken is ook bekend dat zij in Z-Italië en op het eiland Sicilië kolonies stichtten, en in de Aramese targoem wordt Elisa in een commentaar op Ezechiël 27:7 met „de provincie Italië” geïdentificeerd. De beschrijving in Ezechiël zou op elk van deze gebieden kunnen slaan, voor zover het landstreken waren waar de zeer gewaardeerde purperverfstof werd vervaardigd, maar over hun betrekking tot Elisa kan niets met zekerheid of definitief worden gezegd, behalve dat het bewijsmateriaal eerder in de richting van Griekenland dan van N-Afrika of Cyprus wijst. Ook is het redelijk aan te nemen dat de nakomelingen van Elisa wellicht niet in dezelfde omgeving zijn blijven wonen, maar zich in de loop der eeuwen elders hebben gevestigd of hun woongebied hebben uitgebreid en dat de naam Elisa dus in verschillende tijden op verschillende gebieden betrekking had.

Tarsis. <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004325>

4. Een gebied dat oorspronkelijk werd bevolkt door nakomelingen van Tarsis, een zoon van Javan en een kleinzoon van Jafeth. Er zijn enige aanwijzingen betreffende de richting waarin de nakomelingen van Tarsis in de eeuwen na de Vloed zijn getrokken.

De profeet Jona (ca. 844 v.G.T.), aan wie Jehovah de opdracht had gegeven naar Nineve in Assyrië te gaan, trachtte zich aan zijn toewijzing te onttrekken door naar de havenstad Joppe (Tel Aviv-Jaffa) aan de Middellandse Zee te gaan en passage te boeken op „**een schip dat naar Tarsis ging**” (Jon 1:1-3; 4:2). Tarsis moet dus kennelijk in of aan de Middellandse Zee en in tegengestelde richting van Nineve hebben gelegen en was blijkbaar gemakkelijker over zee dan over land te bereiken. In Ezechiël 27:25, 26 worden „de schepen van Tarsis” met „het hart van de open zee” in verband gebracht. — Vgl. Ps 48:7; Jon 2:3.

De Assyrische heerser Esar-Haddon (7de eeuw v.G.T.) beroemt zich in een inscriptie op zijn overwinningen op Tyrus en Egypte en beweert dat

alle koningen van de eilanden vanaf Cyprus „tot aan Tarsisi” hem schatting betaalden (*Ancient Near Eastern Texts*, onder redactie van J. B. Pritchard, 1974, blz. 290). Aangezien Cyprus in het oostelijke deel van de Middellandse Zee ligt, duidt ook deze verwijzing naar Tarsis op een plaats in het westelijke deel van de Middellandse Zee. Sommige geleerden identificeren Tarsis met Sardinië, een eiland in het westelijke deel van de Middellandse Zee.

Mogelijk overeenkomend met Spanje. De meeste geleerden brengen Tarsis met Spanje in verband, aangezien Griekse en Romeinse schrijvers uit de oudheid melding maken van een plaats of een gebied in Spanje genaamd Tartessus. Volgens de Griekse geograaf Strabo (1ste eeuw v.G.T.) lag er een stad met de naam Tartessus in het gebied waardoorheen de Guadalquivir in Andalusië stroomt (*Geographica*, 3, II, 11), maar de naam Tartessus schijnt doorgaans op het zuidelijke deel van het Iberisch Schiereiland te worden toegepast.

In veel naslagwerken wordt nadrukkelijk gewezen op de kolonisatie van de Spaanse kustgebieden door de Feniciërs en wordt Tartessus een Fenicische kolonie genoemd, maar er schijnt geen deugdelijke basis voor die theorie te bestaan. Bijgevolg wordt in de *Encyclopædia Britannica* (1959, Deel 21, blz. 114) gezegd: „Noch de Feniciërs noch de Carthagers hebben blijvende sporen in het land achtergelaten, terwijl de Grieken er daarentegen een diepgaande invloed op hebben gehad. Het kan zijn dat handelsschepen uit Tyrus en Sidon op zijn minst al in de 9de eeuw V.CHR. voorbij de Straat [van Gibraltar] en in Cádiz kwamen; toch heeft de moderne archeologie — hoewel er Griekse, Iberische en Romeinse steden zijn ontdekt en opgegraven — geen enkele Fenicische nederzetting blootgelegd of belangrijker Fenicische overblijfselen gevonden dan resten van prullen en kleinoden en soortgelijke ruilobjecten. De gevolgtrekking ligt voor de hand dat de Feniciërs, behalve misschien in Cádiz, geen steden hebben gebouwd, maar alleen handelsposten en aanloophavens hadden.” De geschiedenis toont bovendien dat toen de Feniciërs en de Grieken handel begonnen te drijven met Spanje, het land reeds bewoond was en dat de inheemse bevolking het zilver, ijzer, tin en lood leverde waarnaar de handelaars zochten.

Er schijnen dus goede redenen te zijn om aan te nemen dat de nakomelingen van Javan (Ioniërs) via zijn zoon Tarsis zich uiteindelijk over het Iberisch Schiereiland hebben verspreid en daar de overhand hebben gekregen. Deze opvatting omtrent de ligging van Tarsis komt

althans op bevredigende wijze overeen met andere bijbelse vermeldingen.

Handelsbetrekkingen met Salomo. Dat de Feniciërs met Tarsis handeldreven, blijkt duidelijk uit het verslag over de tijd van koning Salomo (zo'n dertien eeuwen na de Vloed), toen ook de natie Israël zich op de zeehandel ging toeleggen. Salomo had in de Rode Zee een handelsvloot, deels bemand met ervaren zeelieden die door de Fenicische koning Hiram van Tyrus waren verschaft en die vooral op Ofir voeren, dat rijk aan goud was (1Kon 9:26-28). Daarna wordt er melding van gemaakt dat Salomo „een vloot van Tarsisschepen” op zee had, „samen met Hiram's vloot van schepen”. Over deze schepen wordt gezegd dat ze eens in de drie jaar uitvoeren om goud, zilver, ivoor, apen en pauwen te importeren (1Kon 10:22). Naar algemeen wordt aangenomen, werd met de uitdrukking „Tarsisschepen” in de loop der tijd een bepaald type schip aangeduid, zoals één lexicon zegt: „grote, zeewaardige vaartuigen, geschikt om geregeld naar en van Tarsis te varen” (*A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, door Brown, Driver en Briggs, 1980, blz. 1077). Men zou dit kunnen vergelijken met de schepen die „Oostindiëvaarders” werden genoemd. Aanvankelijk had deze naam betrekking op de grote handelsschepen die op O-Indië voeren. Mettertijd werd de naam toegepast op allerlei grote zeeschepen, ongeacht hun herkomst of plaats van bestemming. Zo toont 1 Koningen 22:48 dat koning Josafat (936–911 v.G.T.) „Tarsisschepen [bouwde] ten einde naar Ofir te varen om goud”.

In het verslag in Kronieken staat echter dat de schepen van Salomo die voor de driejaarlijkse reizen gebruikt werden, 'naar Tarsis voeren' (2Kr 9:21); ook dat de schepen van Josafat bestemd waren „om naar Tarsis te varen” en dat ze, nadat ze schipbreuk hadden geleden, „geen kracht [behielden] om naar Tarsis te varen” (2Kr 20:36, 37). Hieruit valt op te maken dat Ofir niet de enige aanloophaven voor de Israëlitische „Tarsisschepen” was, maar dat ze ook de wateren van de Middellandse Zee bevoeren. Dit levert evenwel een probleem op, daar volgens het verslag ten minste enkele van deze schepen bij Ezeon-Geber, aan de Golf van Akaba, zee kozen (1Kon 9:26). Wilden deze schepen de Middellandse Zee bereiken, dan moesten ze hetzij van de Rode Zee via een kanaal naar de Nijl en vervolgens naar de Middellandse Zee koersen of om het continent Afrika heen varen. Hoewel het thans onmogelijk is precies vast te stellen welke vaarroutes (met inbegrip van kanalen) er ten tijde van Salomo en Josafat bestonden of gebruikt werden, wil dat nog niet zeggen dat de

beschreven maritieme ondernemingen onuitvoerbaar waren.

In de profetieën. Tarsis schijnt een belangrijke markt voor de handelsstad Tyrus geweest te zijn; mogelijk had ze gedurende een bepaalde tijdsperiode haar grootste rijkdom aan Tarsis te danken. Van oudsher had Spanje mijnen voor de winning van zilver, ijzer, tin en andere metalen die daar in rijke hoeveelheden voorkwamen. (Vgl. Jer 10:9; Ez 27:3, 12.) Volgens Jesaja's profetische formele uitspraak over de val van Tyrus zouden de schepen van Tarsis dan ook 'jammeren' wanneer ze Kittim (Cyprus, misschien de laatste aanloophaven op hun vaart naar het O) bereikten en het nieuws hoorden dat de rijke havenstad Tyrus gewelddadig geplunderd was. — Jes 23:1, 10, 14.

In andere profetieën wordt voorzegd dat God enkelen van zijn volk naar Tarsis zou zenden om daar zijn heerlijkheid te verkondigen (Jes 66:19), en dat „schepen van Tarsis” Sions zonen van verre zouden brengen (Jes 60:9). „De koningen van Tarsis en van de eilanden” moeten schatting betalen aan degene die door Jehovah tot koning is benoemd (Ps 72:10). In Ezechiël 38:13 daarentegen wordt getoond hoe „de kooplieden van Tarsis” samen met andere handelsvolken zelfzuchtig geïnteresseerd blijken te zijn in Gog van Magogs voorgenomen plundering van Jehovah's weer bijeengebrachte volk. Tot de dingen die zelfverheffing, hoogmoed en hovaardigheid symboliseren en die omlaaggehaald moeten worden, behoren ook de schepen van Tarsis, en alleen Jehovah moet verhoogd worden op „de dag die Jehovah der legerscharen toebehoort”. — Jes 2:11-16.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1102001048>

⁹ Betekent de verwoesting van Jeruzalem in 607 v.G.T. dat Jehovah geen getuigen meer zal hebben op aarde? Nee. Bijzondere rechtschapenheidbewaarders, zoals Daniël en zijn drie metgezellen, zullen Jehovah zelfs als ballingen in Babylon blijven dienen (Daniël 1:6, 7). Ja, de reeks getrouwe getuigen van Jehovah zal intact blijven en na verloop van zeventig jaar zullen getrouwe mannen en vrouwen Babylon verlaten en naar Juda terugkeren om daar de zuivere aanbidding te herstellen. Daarop doelt Jehovah met de volgende woorden: „**Ik wil een teken onder hen stellen en ik wil enkelen van de ontkomenen zenden naar de natiën, naar Tarsis, Pul en Lud, die de boog spannen, Tubal en Javan, de verafgelegen eilanden, die geen bericht over mij hebben gehoord noch mijn heerlijkheid hebben gezien; en zij zullen stellig over mijn heerlijkheid vertellen onder de natiën.**” — Jesaja 66:19.

KITTIM <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002638>

Hoewel deze naam overal waar hij in de Schrift voorkomt, uitsluitend in de meervoudsvorm staat, wordt een van de vier „zonen” van Javan Kittim genoemd (Ge 10:4; 1Kr 1:7). De naam wordt later op een volk en een gebied toegepast.

Josephus (*Joodsche oudheden*, I, vi, 1) duidde Kittim aan als „Chethima” en bracht het in verband met Cyprus en met de naam „Chethim”, die door de Hebreëen aan „alle eilanden en het meerendeel der zeekusten” gegeven werd. De Feniciërs uit de oudheid noemden de bewoners van Cyprus *Kitti*. Toonaangevende werken erkennen thans over het algemeen dat Kittim met Cyprus geïdentificeerd kan worden.

De stad Kition (Citium) aan de ZO-kust van Cyprus is vooral als Fenicische kolonie bekend, en daarom is het volgens sommige geleerden onjuist dat Kittim onder de nakomelingen van Jafeth gerangschikt wordt (Ge 10:2, 4; 1Kr 1:5, 7). Er zijn echter duidelijke aanwijzingen dat de Feniciërs in een betrekkelijk late periode naar Cyprus kwamen, en hun kolonie te Kition dateert vermoedelijk pas uit ongeveer de 9de eeuw v.G.T. Nadat *The New Encyclopædia Britannica* (1987, Deel 3, blz. 332) Kition als de „voornaamste Fenicische stad in Cyprus” heeft geïdentificeerd, voegt dit werk er dan ook aan toe: „De oudste overblijfselen te Citium zijn die van een Egeïsche kolonie uit het Myceense tijdperk (ca. 1400-1100 VCHR).” — Zie ook Deel 16, blz. 948.

Dat Kittim behalve het eiland Cyprus nog andere gebieden kan omvatten, blijkt uit de eerder geciteerde woorden van Josephus, die zei dat de Hebreëen de naam ook nog op andere mediterrane eilanden en kustgebieden toepasten; Cyprus was (vanuit Palestina gezien) slechts het dichtstbij gelegen van de Kittim-landen. Deze gedachte schijnt bevestigd te worden door de vermelding van de „eilanden” of „kustlanden” van Kittim (Kittieten) in [Ezechiël 27:6](#) en [Jeremia 2:10](#).

Volgens sommige commentatoren wordt Kittim in Numeri 24:24 eveneens in deze ruimere betekenis gebruikt. Daar voorzei de profeet Bileam, een

tijdgenoot van Mozes, dat 'schepen van de kust van Kittim' Assyrië en Heber zouden kwellen, maar dat de aanvaller ten slotte te gronde zou gaan.

Volgens deze opvatting zou de aanval misschien ook gedaan kunnen zijn vanuit het kustgebied van Macedonië, uit welk land Alexander de Grote optrok en het land „Assur” (Assyrië-Babylonië) en het Medo-Perzische Rijk veroverde; anderen zijn van mening dat de aanvallers Romeinen van de mediterrane kustgebieden van Italië waren.

In Numeri 24:24 gebruikt de Latijnse *Vulgaat* de aanduiding „Italië” in plaats van Kittim, en in de Targoem Onkelos staat hier „Romeinen”; maar het apocriefe boek 1 Makkabeeën (1:1, PC) gebruikt **Kittim als een aanduiding voor het land Macedonië**.

In Jesaja's formele uitspraak tegen Tyrus staat dat de naar het O varenden schepen van Tarsis vanuit Kittim (waarschijnlijk Cyprus) het nieuws over de ondergang van Tyrus ontvangen, en Jehovah zegt tot „de maagdelijke dochter van Sidon” dat zij naar Kittim zelf moet 'oversteken' in een vergeefse poging om toevlucht te vinden (Jes 23:1, 11, 12).

Dit strookt met het historische getuigenis dat er zich ten tijde dat Jesaja profeteerde (ca. 778–na 732 v.G.T.), op Cyprus Fenicische kolonies bevonden. Een inscriptie van Sanherib vermeldt dat koning Luli van Sidon als gevolg van de aanval door de Assyriërs naar het eiland *Iadnana* (Cyprus) is gevluht (*Ancient Near Eastern Texts*, onder redactie van J. B. Pritchard, 1974, blz. 287, 288). Evenzo zochten velen uit Tyrus klaarblijkelijk toevlucht op Cyprus toen Tyrus, als vervulling van Jesaja's proclamatie, dertien jaar lang door Nebukadnezar werd belegerd.

De laatste keer dat Kittim (onder deze naam) wordt vermeld, is in Daniëls profetie over de rivaliteit tussen de „koning van het noorden” en de „koning van het zuiden”. De profetie laat uitkomen dat een aanval door de „koning van het noorden” wordt verijdeld door „de schepen van Kittim”. — Da 11:30; zie CYPRUS.

Dodanim / Rodanim <https://en.wikipedia.org/wiki/Dodanim>

Dodanim (דֹּדָאֲנִים *Dōdānîm*) or **Rodanim**, (רֹדַיִם, *Greek*: Ρόδιοι, *Ródioi*) was, in the Book of Genesis, a son of Javan (thus, a great-grandson

of Noah). Dodanim's brothers, according to Genesis 10:4, were Elishah, Tarshish and Chittim.^[1] He is usually associated with the people of the island of Rhodes as their progenitor. "-im" is a plural suffix in Hebrew, and the name may refer to the inhabitants of Rhodes.^[2] Traditional Hebrew manuscripts are split between the spellings **Dodanim** and **Rodanim**^[3] — one of which is probably a copyist's error, as the Hebrew letters for R and D (ר and ד respectively) are quite similar graphically. The Samaritan Pentateuch, as well as 1 Chronicles 1:7, have *Rodanim*,^[4] while the Septuagint has *Rodioi*. The Dodanim were considered either kin to the Greeks^[5] or simply Greeks.^{[6][7]}

The Targum Pseudo-Jonathan calls his country *Dordania*, while the Targum Neofiti names it *Dodonia*.^[8] Connections have been suggested with Dodona in Epirus^{[9][10]} and Dardania in Illyria^[9] (as in Genesis Rabbah),^[11] as well as with the island of Rhodes.^{[8][10]} Samuel Bochart associated the form *Rodanim* with the river Rhone's Latin name, *Rhodanus*.^[8] Franz Delitzsch identified the figure of Dodanim with the Dardanus of Greek mythology,^[12] while Joseph Mede equated him with the Jupiter Dodonaeus who had an oracle at Dodona.^[8]

Kenneth Kitchen discusses two additional possible etymologies.^[13] One possibility he suggests is that "both Dodanim and Rodanim have been reduced from Dordanim -- by loss of medial r in Gen. 10:4 (Dordanim > Dodanim) and of an initial d in 1 Chron. 1:7 (<Do>rdanim > Rodanim). The Dardanayu occur in an Egyptian list of Aegean names under Amenophis III ... and among the Hittite allies against Ramesses II at the Battle of Qadesh in 1275; some would link these with the classical Dardanoi."^[13] He also suggests that the name Dodanium may be an altered form of Danunim, an ancient Near Eastern people mentioned in the Amarna letters whose origin and identity is still surrounded by "considerable doubt".^[14]

In Pseudo-Philo (c. 70), Dodanim's sons are Itheb, Beath, and Phenech; the last of these is made prince of the Japhethites at the time of the Tower of Babel.^[15]

- De bijbel noemt de verschillende Griekse volksstammen.
 - De Naam "**Grieken**" is een Romeins verzinsel, er was een Griekse stam, de Grakoi, waar ze alle Grieken naar noemde.
1. JAVAN = Yawan = IOAN = IONIER, Ahhi-yawa (Mycenen) is de **Hettitische** naam voor hun westerburen (de Myceense Grieken dus)
 - **Ioniërs**, komt vanaf de 8ste eeuw v.G.T. in **Assyrische** spijkerschriftdocumenten voor, alsook in **Perzische** en **Egyptische** annalen. Deze naam is afgeleid van Javan (Hebr.: *Ja · wan'*). Assyriers
 2. Elisa. De Grieken zelf, wanneer ze ±7-6 eeuw een eigen identiteit proberen te verzinnen, komen met Pan-Hellas, Alle- Helleniërs, dus alle grieken.
 - Hellas = verbastering van oude *Elines*. (*bijbelse Elisa*)
 - Josephus, een joodse geschiedschrijver uit de 1ste eeuw, paste de naam Elisa toe op de Eliseërs (Eoliërs [Aeoliërs]).
 - Een overeenkomst met de naam **Elisa** is terug te vinden in de aanduiding **Elis**, een district aan de **NW-kust van de Peloponnesos** (het zuidelijke schiereiland van Griekenland).

Gebied naast Sparta.

3. Tarsis = Tartessus, zuid Spanje, volgens sommigen ook Sardinië
4. Kittim = Cyprus
 - De Tyriërs en Sidoniërs, dus de Feniciërs, noemden het eiland Cyprus Kittim
 - stad Kition (Citium) aan de ZO-kust van Cyprus is vooral als **Fenicische** kolonie bekend
 - De oudste overblijfselen te Citium zijn die van een Egeïsche kolonie uit het **Myceense** tijdperk ± **1400-1100 VCHR**
5. Dodanim = Dardanyo (in **Egyptische** beschrijving) **Dardanoi** (in oude Griekse beschrijving) zijn de **Dardaniers**, dus de **Trojanen**.

- <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002638>

De stad Kition (Citium) aan de ZO-kust van Cyprus is vooral als Fenicische kolonie bekend, en daarom is het volgens sommige geleerden onjuist dat Kittim onder de nakomelingen van Jafeth gerangschikt wordt (Ge 10:2, 4; 1Kr 1:5, 7). Er zijn echter duidelijke aanwijzingen dat de Feniciërs in een betrekkelijk late periode naar Cyprus kwamen, en hun kolonie te Kition dateert vermoedelijk pas uit ongeveer de 9de eeuw v.G.T. Nadat *The New Encyclopædia Britannica* (1987, Deel 3, blz. 332) Kition als de „voornaamste Fenicische stad in Cyprus” heeft geïdentificeerd, voegt dit werk er dan ook aan toe: „De oudste overblijfselen te Citium zijn die van een Egeïsche kolonie uit het Myceense tijdperk (ca. 1400-1100 VCHR).” — Zie ook Deel 16, blz. 948.

Genesis 10:2

De zonen van **Jafeth**
waren Gomer, Magog,
Madai, Javan, Tubal,
Mesech en **Tiras**.

- **Waar komen de Grieken vandaan als volk?**
- Gomer, = Germaanse stammen, **Askenaz, Rifath en Togarma**
- Magog, = Scythen en noord europeanen
- **Madai**, = Meden en Perzen
- Javan = Grieken
- Tubal = Tabali (oud volk in Turkije)
- Mesech = Musku (oud volk in Turkije)
- Tiras = Turkenoi/Tursenoi, na verhuizing, Tiras (Etrusken, buren Romeinen)
 - **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd. De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001765?q=javan&p=par>

GRIEKENLAND, GRIEKEN

Deze namen zijn afgeleid van *Grai'koi*, de naam van een stam in NW-

Griekenland. De Romeinen pasten de naam (Lat.: *Graeci*) op de bewoners van heel Griekenland toe. Uiteindelijk gebruikte zelfs Aristoteles in zijn geschriften de term op soortgelijke wijze. Een andere oude naam, Ioniërs, komt vanaf de 8ste eeuw v.G.T. in Assyrische spijkerschriftdocumenten voor, alsook in Perzische en Egyptische annalen. Deze naam is afgeleid van Javan (Hebr.: *Ja·wan*), de zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Javan was de Jafethitische voorvader van de oude volken van Griekenland en de omliggende eilanden, en klaarblijkelijk ook van de vroege bewoners van Cyprus, gedeelten van Z-Italië, Sicilië en Spanje. — Ge 10:1, 2, 4, 5; 1Kr 1:4, 5, 7; zie ELISA nr. 2; JAVAN; KITTIM.

Hoewel de aanduiding „Ionisch” tegenwoordig geografisch gezien betrekking heeft op de zee tussen Z-Italië en Z-Griekenland, met inbegrip van de eilandketen langs de W-kust van Griekenland, werd deze aanduiding eens in een ruimere zin toegepast, die meer overeenkomt met het gebruik van het woord „**Javan**” in de **Hebreeuwse Geschriften**. In de 8ste eeuw v.G.T. sprak de profeet Jesaja over de tijd dat de teruggekeerde ballingen van Juda naar verre natiën gezonden zouden worden, onder andere naar „**Tubal en Javan, de verafgelegen eilanden**”. — Jes 66:19.

In de christelijke Griekse Geschriften wordt het land *Hellas* („Griekenland”, Han 20:2) en het volk *Hel·le'nes* genoemd. De Grieken zelf gebruikten deze namen reeds verscheidene eeuwen voor de gewone tijdrekening en doen dit nog steeds. „Hellas” kan verband houden met „**Elisa**”, een van de zonen van **Javan** (Ge 10:4). Na de verovering door de Romeinen in 146 v.G.T. werd ook de naam **Achaje** op Midden- en Z-Griekenland toegepast.

Gomer:

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001740?q=gomer&p=par>

1. Kleinzoons van Noach en de **eerstgenoemde zoon van Jafeth**; hij werd na de Vloed geboren (Ge 10:1, 2; 1Kr 1:4, 5). Hij en zijn zonen, **Askenaz, Rifath en Togarma**, behoorden tot „de families van de zonen van Noach naar hun familieafstamming”, en van hen uit hebben de natiën zich na de Vloed over de aarde verspreid. — Ge 10:3, 32.

De van **Gomer** afstammende natie wordt in de geschiedenis in verband gebracht met de oude Cimmiërs, een Arisch volk dat zich klaarblijkelijk in het gebied ten N van de Zwarte Zee vestigde. In de 8ste eeuw v.G.T., tijdens de regering van de Assyrische koning Sargon, werden zij blijkbaar door de Scythen over de Kaukasus (het gebergte

tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) gedreven. De Cimmeriërs stormden door Klein-Azië heen, waarbij zij het koninkrijk Urartu (Ararat) aanvielen en het oostelijke deel van Klein-Azië binnendrongen. De Armeense naam voor Kappadocië, *Gamirk'*, herinnert ongetwijfeld aan hun invasie. Aangezien de Cimmeriërs zich in het O tegenover een sterk Assyrisch rijk gesteld zagen, rukten zij in westelijke richting op en streden tegen de Frygiërs en de Lydiërs. Ten slotte werden zij door de Lydische koning Alyattes (voorganger van Croesus) uit Lydië verdreven. In Ezechiëls profetie (welk geschrift kennelijk ca. 591 v.G.T. voltooid werd) betreffende de aanval van „Gog van het land Magog” op het weer bijeengebrachte volk van Jehovah, worden „Gomer en al zijn krijgsbenden” samen met Togarma „uit de meest afgelegen streken van het noorden, en al zijn krijgsbenden,” onder Gogs strijdkrachten genoemd. — Ez 38:2-8; zie GOG nr. 2; MAGOG nr. 2; TOGARMA.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002836>

(Magog).

1. Een zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Zijn naam komt voor onder de namen van de familiehoofden van wie de eerste nationale groepen afstamden die zich na de Vloed over de aarde hebben verspreid. — Ge 10:1, 2, 5; 1Kr 1:5.

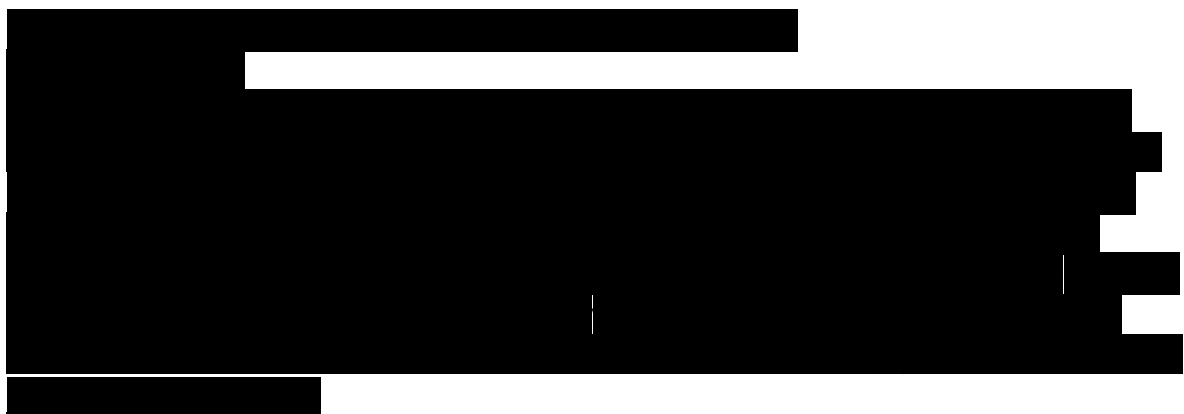
2. Een naam die wordt aangetroffen in Ezechiëls profetie over de hevige aanval door „Gog van het land Magog” op Jehovah's weer bijeenvergaderde volk. „Magog” schijnt door de profeet gebruikt te worden om daarmee een land of gebied aan te duiden in „de meest afgelegen streken van het noorden”, vanwaar Gogs menigte oprukt, en zijn plunderende strijdkrachten worden beschreven als „rijdend te paard, een grote vergadering, ja, een talrijke krijgsmacht” die zwaard en boog hanteert. — Ez 38:2-4, 8, 9, 13-16;39:1-3, 6.

Sinds de tijd van de joodse geschiedschrijver Josephus heeft men geopperd dat er een verband bestond tussen „het land Magog” en de Scythische stammen van NO-Europa en Centraal-Azië (*De joodse oudheden*, I, vi, 1). Klassieke schrijvers uit de tijd van de Grieken en de Romeinen beschreven de Scythen als roofzuchtige, oorlogszuchtige barbaren uit het Noorden, die een grote ruitermacht hadden, bestaande uit goed uitgeruste, geoefende boogschutters. Hoewel de naam Scyth oorspronkelijk afgeleid kan zijn van „Askenaz”, de naam van een andere nakomeling van Jafeth (Ge 10:2, 3), wordt in de *Encyclopædia Britannica* (1959, Deel 20, blz. 235) gezegd dat „in alle klassieke literatuur Scythië doorgaans betrekking heeft op alle gebieden ten noorden en noordoosten van de Zwarte Zee en Scyth

(Skuthes) de aanduiding is voor elke uit die streken afkomstige barbaar". Andere naslagwerken bevestigen eveneens dat de term „Scyth" — net zoals thans de term „Tataar" — in een nogal ruime betekenis werd gebruikt en in het algemeen de nomadenstammen ten N van de Kaukasus (het gebied tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) omvatte. Zo staat in *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge* te lezen: „Onder de Ouden was de naam 'Scythen' een rekbaar begrip, en hetzelfde kan van het Hebreeuwse 'Magog' worden gezegd." — Onder redactie van S. Jackson, 1956, Deel V, blz. 14.

Symbolisch gebruik. Het feit dat de bijbel (evenals de wereldlijke geschiedenis) ons omtrent de precieze ligging van „het land Magog" in het ongewisse laat, alsook dat de profeet gewag maakt van „het laatst der jaren" (Ez 38:8), en het feit dat niet bekend is of er een letterlijke invasie in Israël heeft plaatsgevonden die met de beschrijving overeenkomt, verschaffen de basis voor de veronderstelling dat de profetie over Magog betrekking heeft op een toekomstige tijd in de bijbelse 'tijd van het einde'. Op grond hiervan zien veel commentatoren er een voorzegging in van de laatste aanval der wereldmachten op het koninkrijk Gods en verstaan onder het land Magog „de wereld die Gods volk en zijn koninkrijk vijandig gezind is". — *Funk and Wagnalls New Standard Bible Dictionary*, 1936, blz. 307.

Het land Magog heeft dus duidelijk een symbolische betekenis. Dat de term „Scyth", die gewoonlijk met Magog in verband wordt gebracht, een synoniem werd voor wat wreed en ontaard is, schijnt tot de logische conclusie te leiden dat er een gevallen staat of toestand van vernedering door wordt aangeduid, overeenkomend met de positie waarin Satan en zijn engelen zich na de oorlog in de hemel bevinden en vanuit welke vernederde positie hij toornig 'oorlog voert tegen de overgeblevenen van het zaad van de vrouw', zoals in Openbaring 12:7-17 wordt beschreven. — Zie GOG nr. 2.

Tubal : <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004488>

Tubal lag dus ten N van Israëel maar niet zo ver dat het geen handel kon drijven met **Tyrus in Fenicië**. De meeste geleerden zijn van mening dat met de naam geduid wordt op hetzelfde volk als de **Tabali uit Assyrische inscripties**, waarin **Tabali en Musku (blijkbaar Mesech)** samen worden genoemd (*Ancient Near Eastern Texts*, onder redactie van J. B. Pritchard, 1974, blz. 284). Enkele eeuwen later brengt ook Herodotus (III, 94) hen samen ter sprake en noemt hen **Tibarenen** en **Moschen**. Op grond hiervan neemt men aan dat het land **Tubal** (in ieder geval in de Assyrische tijd) ten **NO van Cilicië** in oostelijk Klein-Azië lag. Dat er in dit gebied kopermijnen zijn, stemt overeen met het bijbelse verslag.

MESECH <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200003008>

(Mesech).

1. Een van de zonen die na de Vloed aan Jafeth, de zoon van Noach, geboren werden (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De naam ging kennelijk over op zijn nakomelingen en op het land waar zij zich vestigden. De profeet Ezechiël noemt **Mesech** herhaaldelijk samen met **Tubal** en geeft te kennen dat ze ten N van Palestina lagen. Over Mesech en Tubal wordt gezegd dat zij slaven en koper naar Tyrus exporteerden, vaak oorlog voerden en hetzij bondgenoten van **'Gog van Magog'** of aan hem **onderworpen** waren in zijn geprofeteerde boosaardige veldtocht tegen „de bergen van Israëel” (Ez 27:13; 32:26; 38:2, 3; 39:1, 2; zie GOG nr. 2). In Psalm 120:5 wordt **Mesech onafhankelijk van Tubal** genoemd, kennelijk als zinnebeeld van een **agressief, barbaars volk**. Ongeveer **1000 jaar na de Vloed wordt in Assyrische inscripties** voor het eerst melding gemaakt van een volk genaamd **Musku**, dat een **gebied in Klein-Azië ten W van Assyrië bewoonde**. De Assyrische **koningen Tiglath-Pileser I, Tukulti-Ninurta II, Assurnasirpal II en Sargon** maken er allen melding van tegen hen te hebben gestreden. Het feit dat de **Musku** dikwijls samen met de **Tabali** (kennelijk de in de bijbel genoemde Tubal) worden vermeld, doet vermoeden dat de naam **Musku** van Mesech is afgeleid. Herodotus (III, 94) maakt later op dezelfde wijze gewag van de Moschen en de Tibarenen. Veel geleerden opperen dat de **Musku** verwant moeten zijn met de Frygiërs, die klaarblijkelijk tegen het einde van het 2de millennium v.G.T. de heerschappij voerden over een groot deel van West- en Centraal-Klein-Azië. Koning Mita van Muski, van wie de Assyrische koning Sargon melding maakt, wordt door sommige geleerden vereenzelvigd met

koning Midas van Frygië, die volgens de Griekse overlevering in dezelfde tijd regeerde.

2. Mesech komt in de masoretische tekst in 1 Kronieken 1:17 voor als een nakomeling van Sem, maar in het overeenkomstige geslachtsregister in Genesis 10:23 staat „Mas”.

Tiras <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004420>

Een van de zeven zonen van Jafeth (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De nakomelingen van Jafeths zonen werden later „in hun landen verspreid, elk naar zijn taal”. — Ge 10:5. Over het algemeen wordt Tiras door hedendaagse geleerden geïdentificeerd met de **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd.

De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

- **Waar komen de Grieken vandaan als volk?**

- Gomer, = Germaanse stammen, **Askenaz, Rifath en Togarma**
- Magog, = Scythen en noord europeanen
- **Madaï**, = Meden en Perzen
- Javan = Grieken
- Tubal = Tabali (oud volk in Turkije)
- Mesech = Musku (oud volk in Turkije)
- Tiras = Turkenoi/Tursenoi, na verhuizing, Tiras (Etrusken, buren Romeinen)
 - **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd. De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001765?q=javan&p=par>

GRIEKENLAND, GRIEKEN

Deze namen zijn afgeleid van *Grai'koi*, de naam van een stam in NW-

Griekenland. De Romeinen pasten de naam (Lat.: *Graeci*) op de bewoners van heel Griekenland toe. Uiteindelijk gebruikte zelfs Aristoteles in zijn geschriften de term op soortgelijke wijze. Een andere oude naam, Ioniërs, komt vanaf de 8ste eeuw v.G.T. in Assyrische spijkerschriftdocumenten voor, alsook in Perzische en Egyptische annalen. Deze naam is afgeleid van Javan (Hebr.: *Ja·wan*), de zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Javan was de Jafethitische voorvader van de oude volken van Griekenland en de omliggende eilanden, en klaarblijkelijk ook van de vroege bewoners van Cyprus, gedeelten van Z-Italië, Sicilië en Spanje. — Ge 10:1, 2, 4, 5; 1Kr 1:4, 5, 7; zie ELISA nr. 2; JAVAN; KITTIM.

Hoewel de aanduiding „Ionisch” tegenwoordig geografisch gezien betrekking heeft op de zee tussen Z-Italië en Z-Griekenland, met inbegrip van de eilandenketen langs de W-kust van Griekenland, werd deze aanduiding eens in een ruimere zin toegepast, die meer overeenkomt met het gebruik van het woord „**Javan**” in de **Hebreeuwse Geschriften**. In de 8ste eeuw v.G.T. sprak de profeet Jesaja over de tijd dat de teruggekeerde ballingen van Juda naar verre natiën gezonden zouden worden, onder andere naar „**Tubal en Javan, de verafgelegen eilanden**”. — Jes 66:19.

In de christelijke Griekse Geschriften wordt het land *Hellas* („Griekenland”, Han 20:2) en het volk *Hel·le·nes* genoemd. De Grieken zelf gebruikten deze namen reeds verscheidene eeuwen voor de gewone tijdrekening en doen dit nog steeds. „Hellas” kan verband houden met „**Elisa**”, een van de zonen van **Javan** (Ge 10:4). Na de verovering door de Romeinen in 146 v.G.T. werd ook de naam **Achaje** op Midden- en Z-Griekenland toegepast.

Gomer:

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200001740?q=gomer&p=par>

1. Kleinzoon van Noach en de **eerstgenoemde zoon van Jafeth**; hij werd na de Vloed geboren (Ge 10:1, 2; 1Kr 1:4, 5). Hij en zijn zonen, **Askenaz, Rifath en Togarma**, behoorden tot „de families van de zonen van Noach naar hun familieafstamming”, en van hen uit hebben de natiën zich na de Vloed over de aarde verspreid. — Ge 10:3, 32.

De van **Gomer** afstammende natie wordt in de geschiedenis in verband gebracht met de oude Cimmiërs, een Arisch volk dat zich klaarblijkelijk in het gebied ten N van de Zwarte Zee vestigde. In de 8ste eeuw v.G.T., tijdens de regering van de Assyrische koning Sargon, werden zij blijkbaar door de Scythen over de Kaukasus (het gebergte

tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) gedreven. De Cimmeriërs stormden door Klein-Azië heen, waarbij zij het koninkrijk Urartu (Ararat) aanvielen en het oostelijke deel van Klein-Azië binnendrongen. De Armeense naam voor Kappadocië, *Gamirk'*, herinnert ongetwijfeld aan hun invasie. Aangezien de Cimmeriërs zich in het O tegenover een sterk Assyrisch rijk gesteld zagen, rukten zij in westelijke richting op en streden tegen de Frygiërs en de Lydiërs. Ten slotte werden zij door de Lydische koning Alyattes (voorganger van Croesus) uit Lydië verdreven. In Ezechiëls profetie (welk geschrift kennelijk ca. 591 v.G.T. voltooid werd) betreffende de aanval van „Gog van het land Magog” op het weer bijeengebrachte volk van Jehovah, worden „Gomer en al zijn krijgsbenden” samen met Togarma „uit de meest afgelegen streken van het noorden, en al zijn krijgsbenden,” onder Gogs strijdkrachten genoemd. — Ez 38:2-8; zie GOG nr. 2; MAGOG nr. 2; TOGARMA.

<https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200002836>

(Magog).

1. Een zoon van Jafeth en kleinzoon van Noach. Zijn naam komt voor onder de namen van de familiehoofden van wie de eerste nationale groepen afstamden die zich na de Vloed over de aarde hebben verspreid. — Ge 10:1, 2, 5; 1Kr 1:5.

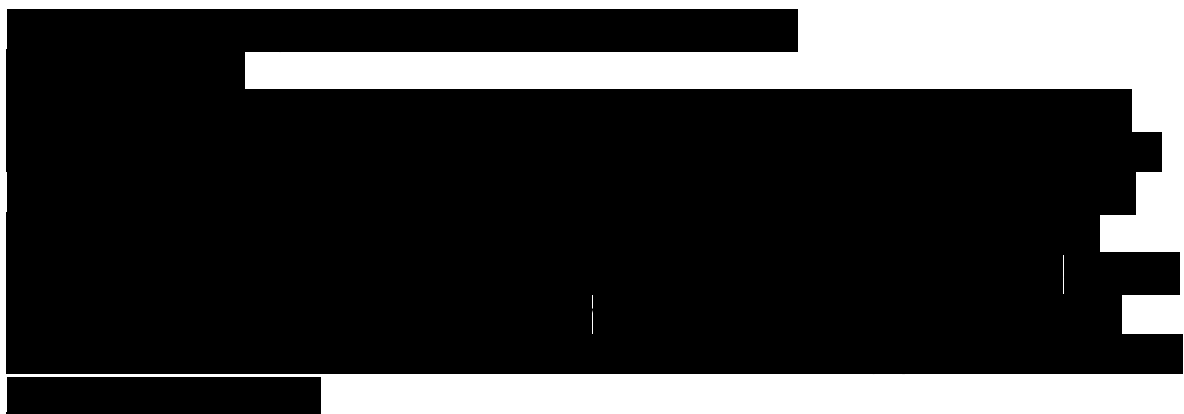
2. Een naam die wordt aangetroffen in Ezechiëls profetie over de hevige aanval door „Gog van het land Magog” op Jehovah's weer bijeenvergaderde volk. „Magog” schijnt door de profeet gebruikt te worden om daarmee een land of gebied aan te duiden in „de meest afgelegen streken van het noorden”, vanwaar Gogs menigte oprukt, en zijn plunderende strijdkrachten worden beschreven als „rijdend te paard, een grote vergadering, ja, een talrijke krijgsmacht” die zwaard en boog hanteert. — Ez 38:2-4, 8, 9, 13-16;39:1-3, 6.

Sinds de tijd van de joodse geschiedschrijver Josephus heeft men geopperd dat er een verband bestond tussen „het land Magog” en de Scythische stammen van NO-Europa en Centraal-Azië (*De joodse oudheden*, I, vi, 1). Klassieke schrijvers uit de tijd van de Grieken en de Romeinen beschreven de Scythen als roofzuchtige, oorlogszuchtige barbaren uit het Noorden, die een grote ruitermacht hadden, bestaande uit goed uitgeruste, geoefende boogschutters. Hoewel de naam Scyth oorspronkelijk afgeleid kan zijn van „Askenaz”, de naam van een andere nakomeling van Jafeth (Ge 10:2, 3), wordt in de *Encyclopædia Britannica* (1959, Deel 20, blz. 235) gezegd dat „in alle klassieke literatuur Scythië doorgaans betrekking heeft op alle gebieden ten noorden en noordoosten van de Zwarte Zee en Scyth

(Skuthes) de aanduiding is voor elke uit die streken afkomstige barbaar". Andere naslagwerken bevestigen eveneens dat de term „Scyth" — net zoals thans de term „Tataar" — in een nogal ruime betekenis werd gebruikt en in het algemeen de nomadenstammen ten N van de Kaukasus (het gebied tussen de Zwarte en de Kaspische Zee) omvatte. Zo staat in *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge* te lezen: „Onder de Ouden was de naam 'Scythen' een rekbaar begrip, en hetzelfde kan van het Hebreeuwse 'Magog' worden gezegd." — Onder redactie van S. Jackson, 1956, Deel V, blz. 14.

Symbolisch gebruik. Het feit dat de bijbel (evenals de wereldlijke geschiedenis) ons omtrent de precieze ligging van „het land Magog" in het ongewisse laat, alsook dat de profeet gewag maakt van „het laatst der jaren" (Ez 38:8), en het feit dat niet bekend is of er een letterlijke invasie in Israël heeft plaatsgevonden die met de beschrijving overeenkomt, verschaffen de basis voor de veronderstelling dat de profetie over Magog betrekking heeft op een toekomstige tijd in de bijbelse 'tijd van het einde'. Op grond hiervan zien veel commentatoren er een voorzegging in van de laatste aanval der wereldmachten op het koninkrijk Gods en verstaan onder het land Magog „de wereld die Gods volk en zijn koninkrijk vijandig gezind is". — *Funk and Wagnalls New Standard Bible Dictionary*, 1936, blz. 307.

Het land Magog heeft dus duidelijk een symbolische betekenis. Dat de term „Scyth", die gewoonlijk met Magog in verband wordt gebracht, een synoniem werd voor wat wreed en ontaard is, schijnt tot de logische conclusie te leiden dat er een gevallen staat of toestand van vernedering door wordt aangeduid, overeenkomend met de positie waarin Satan en zijn engelen zich na de oorlog in de hemel bevinden en vanuit welke vernederde positie hij toornig 'oorlog voert tegen de overgeblevenen van het zaad van de vrouw', zoals in Openbaring 12:7-17 wordt beschreven. — Zie GOG nr. 2.

Tubal : <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004488>

Tubal lag dus ten N van Israël maar niet zo ver dat het geen handel kon drijven met **Tyrus in Fenicië**. De meeste geleerden zijn van mening dat met de naam geduid wordt op hetzelfde volk als de **Tabali uit Assyrische inscripties**, waarin **Tabali en Musku (blijkbaar Mesech)** samen worden genoemd (*Ancient Near Eastern Texts*, onder redactie van J. B. Pritchard, 1974, blz. 284). Enkele eeuwen later brengt ook Herodotus (III, 94) hen samen ter sprake en noemt hen **Tibarenen** en **Moschen**. Op grond hiervan neemt men aan dat het land **Tubal** (in ieder geval in de Assyrische tijd) ten **NO van Cilicië** in oostelijk Klein-Azië lag. Dat er in dit gebied kopermijnen zijn, stemt overeen met het bijbelse verslag.

MESECH <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200003008>

(Mesech).

1. Een van de zonen die na de Vloed aan Jafeth, de zoon van Noach, geboren werden (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De naam ging kennelijk over op zijn nakomelingen en op het land waar zij zich vestigden. De profeet Ezechiël noemt **Mesech** herhaaldelijk samen met **Tubal** en geeft te kennen dat ze ten N van Palestina lagen. Over Mesech en Tubal wordt gezegd dat zij slaven en koper naar Tyrus exporteerden, vaak oorlog voerden en hetzij bondgenoten **van 'Gog van Magog' of** aan hem **onderworpen** waren in zijn geprofeteerde boosaardige veldtocht tegen „de bergen van Israël” (Ez 27:13; 32:26; 38:2, 3; 39:1, 2; zie GOG nr. 2). In Psalm 120:5 wordt **Mesech onafhankelijk van Tubal** genoemd, kennelijk als zinnebeeld van een **agressief, barbaars volk**. Ongeveer **1000 jaar na de Vloed wordt in Assyrische inscripties** voor het eerst melding gemaakt van een volk genaamd **Musku**, dat een **gebied in Klein-Azië ten W van Assyrië bewoonde**. De Assyrische **koningen Tiglath-Pileser I, Tukulti-Ninurta II, Assurnasirpal II en Sargon** maken er allen melding van tegen hen te hebben gestreden. Het feit dat de *Musku* dikwijls samen met de **Tabali** (kennelijk de in de bijbel genoemde Tubal) worden vermeld, doet vermoeden dat de naam *Musku* van Mesech is afgeleid. Herodotus (III, 94) maakt later op dezelfde wijze gewag van de Moschen en de Tibarenen. Veel geleerden opperen dat de *Musku* verwant moeten zijn met de Frygiërs, die klaarblijkelijk tegen het einde van het 2de millennium v.G.T. de heerschappij voerden over een groot deel van West- en Centraal-Klein-Azië. Koning Mita van Muski, van wie de Assyrische koning Sargon melding maakt, wordt door sommige geleerden vereenzelvigd met

koning Midas van Frygië, die volgens de Griekse overlevering in dezelfde tijd regeerde.

2. Mesech komt in de masoretische tekst in 1 Kronieken 1:17 voor als een nakomeling van Sem, maar in het overeenkomstige geslachtsregister in Genesis 10:23 staat „Mas”.

Tiras <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200004420>

Een van de zeven zonen van Jafeth (Ge 10:2; 1Kr 1:5). De nakomelingen van Jafeths zonen werden later „in hun landen verspreid, elk naar zijn taal”. — Ge 10:5. Over het algemeen wordt Tiras door hedendaagse geleerden geïdentificeerd met de **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd.

De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

- Noord-West europeanen stammen van **Gomer** en Magog af...
 - **Gen 10:3** De zonen van Gomer waren **Askenaz, Rifath en Togarma**
 - Joden noemen Joden die in Duitsland leven **Askenazi**....
 - Kun je raden waar die naam vandaan komt?
- Gomer, = Kaukasus gebergte. (Georgië, Armenië)
 - Waarom worden blanken (Europeanen) Kaukasiër genoemd?
 - Germaanse stammen, **Askenaz, Rifath en Togarma**
- Magog, = Scythen en noord Europeanen
- **Madai**, = Meden en Perzen
- Javan = Grieken
- Tubal = Tabali (oud volk in Turkije)
- Mesech = Musku (oud volk in Turkije)
- Tiras = Turkenoi/Tursenoi, na verhuizing, Tiras (Etrusken, buren Romeinen), **Tur se'noi** van klassieke Griekse schrijvers, ook wel **Tur rhe'noi** genoemd. De **Tur se'noi** waren een zeevarend volk en bewoonden de **eilanden** en **kustgebieden** van de Egeïsche Zee.

- **Gen 10:3** De zonen van Gomer waren **Askenaz, Rifath en Togarma**
- Noord-West europeanen stammen van **Gomer** en Magog af...
- Joden noemen Joden die in Duitsland leven **Askenazi**.... Kun je raden waar die naam vandaan komt?

Jer 51:27 'Stel een signaal op in het land.±

Blaas de hoorn onder de volken.

Zet de volken tegen haar in.*

Roep de koninkrijken van **Ararat,± Minni en Askenaz±** tegen haar op.±

Stel een werffofficier tegen haar aan.

Laat de paarden optrekken als krioelende* sprinkhanen.

Askenaz: <https://wol.jw.org/nl/wol/d/r18/lp-o/1200000423>

1. De eerstgenoemde van de drie zonen van **Gomer**, de zoon van **Jafeth**. — Ge 10:3; 1Kr 1:6.

In joodse geschriften uit de middeleeuwen (en zelfs daarna) werd de uitdrukking „**Askenaz**” toegepast op de **Teutonen** en meer in het bijzonder op Germanië (Duitsland). Dientengevolge worden zelfs thans nog joden uit **Germaanse** landen aangeduid als Asjkenaziem ter onderscheiding van de Sefardië, de joden uit Spanje en Portugal.

2. In Jeremia 51:27 wordt een koninkrijk Askenaz genoemd dat zich met de koninkrijken Ararat en Minni tegen Babylon had verbonden ten tijde van zijn val (539 v.G.T.). Aangezien wordt aangenomen dat Ararat in de buurt van het Vanmeer lag en Minni (dat in Assyrische inscripties „Mannai” wordt genoemd) ten ZO van het Vanmeer, bevond het koninkrijk Askenaz zich waarschijnlijk in de buurt van deze gebieden, vermoedelijk iets ten N daarvan, in het gebied tussen de Zwarte Zee en de Kaspische Zee.

Volgens archeologen is de naam Askenaz de tegenhanger van de Assyrische naam *Ashguzai*, die klaarblijkelijk werd gebruikt voor de oude Scythen in het gebied van de Zwarte Zee en de Kaspische Zee. Spijkerschrifttabletten vermelden dat deze stam en de Mannai (Minni) zich verbonden in een opstand tegen Assyrië in de 7de eeuw v.G.T.

- https://en.wikipedia.org/wiki/Ashkenazi_Jews

Ashkenazi Jews (/ˌæʃ-ɑːˈkɛˈnɑːzi/ *ASH-, AHSH-kə-NAH-zee*),^[18] also known as **Ashkenazic Jews** or, by using the Hebrew plural suffix -*im*, **Ashkenazim**^[9] are a Jewish diaspora population who coalesced in the Holy Roman Empire around the end of the first millennium.^[20]

The traditional diaspora language of Ashkenazi Jews

is Yiddish (a Germanic language with elements of Hebrew, Aramaic, and Slavic languages),^[20] developed after they had moved into northern Europe: beginning with Germany and France in the Middle Ages. For centuries they used Hebrew only as a sacred language, until the revival of Hebrew as a common language in 20th century's Israel. Throughout their time in Europe, Ashkenazim have made many important contributions to its philosophy, scholarship, literature, art, music and science.^{[21][22][23][24]}

The term "Ashkenazi" refers to Jewish settlers who established communities along the Rhine river in Western Germany and in Northern France dating to the Middle Ages.^[25] Once there, they adapted traditions carried from Babylon, the Holy Land, and the Western Mediterranean to their new environment.^[26] The Ashkenazi religious rite developed in cities such as Mainz, Worms, and Troyes. The eminent French Rishon Rabbi Shlomo Itzhaki (Rashi) would have a significant influence on the Jewish religion.

Oorsprong naam "Turkije"

https://en.wikipedia.org/wiki/Name_of_Turkey

Turkic sources^[edit]

The first recorded use of the term "Türk" or "Türük" as an autonym is contained in the Old Turkic inscriptions of the Göktürks (*Celestial Turks*) of Central Asia (c. AD 735).^[2] The Turkic self-designation *Türk* is attested to reference to the Göktürks in the 6th century AD. A letter by Ishbara Qaghan to Emperor Wen of Sui in 585 described him as "the Great Turk Khan."^[10]^[better source needed]

Chinese sources^[edit]

See also: Tiele people § Tiele, and Tujue § Etymology

An early form of the same name may be reflected in the form of *tie-le* (鐵勒) or *tu-jue* (突厥), a name given by the Chinese to the people living south of the Altay Mountains of Central Asia as early as 177 BC.^[1] The Chinese Book of Zhou (7th century) presents an etymology of the name *Turk* as derived from "helmet", explaining that this name comes from the shape of a mountain where they worked in the Altai Mountains.^[11]

Greek and Latin sources^[edit]

Pomponius Mela refers to the "Turcae" in the forests north of the Sea of Azov, and Pliny the Elder lists the "Tyrcae" among the people of the same area.^[12] The Greek name, *Tourkia* (Greek: Τουρκια) was used by the Byzantine emperor and scholar Constantine VII Porphyrogenitus in his book De Administrando Imperio,^{[13][14]} though in his use, "Turks"

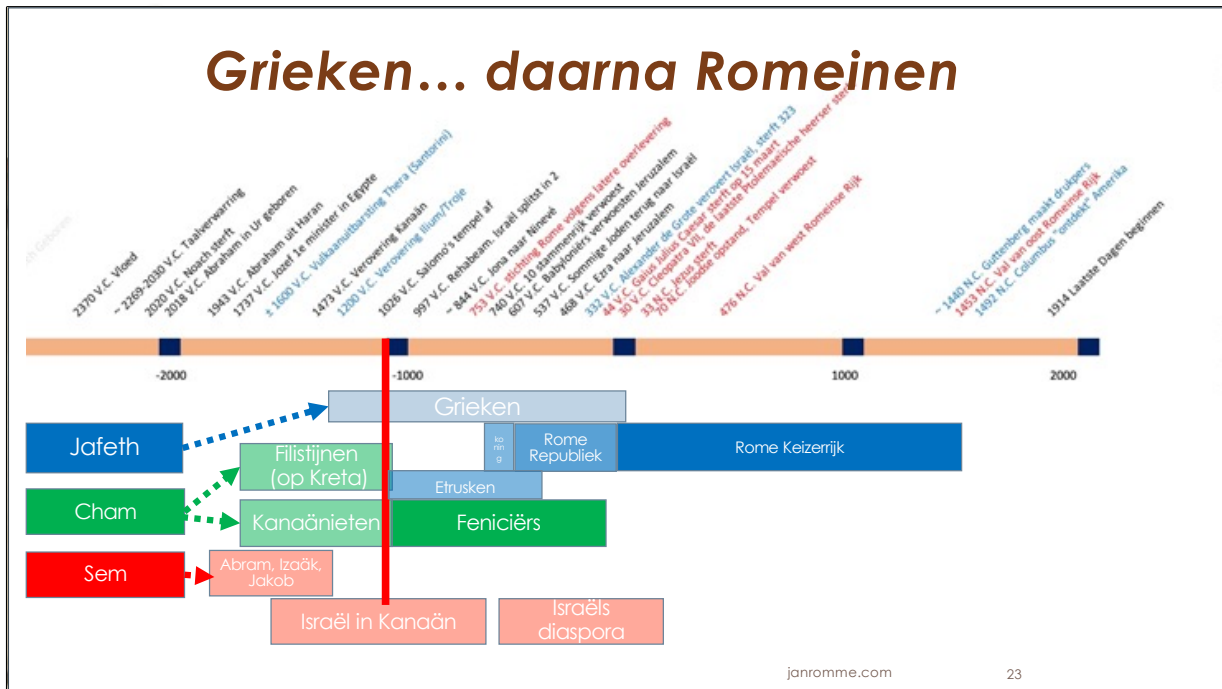
always referred to Magyars.^[15] Similarly, the medieval Khazar Empire, a Turkic state on the northern shores of the Black and Caspian seas, was referred to as *Tourkia* (*Land of the Turks*) in Byzantine sources.^[16] However, the Byzantines later began using this name to define the Seljuk-controlled parts of Anatolia in the centuries that followed the Battle of Manzikert in 1071. The medieval Greek and Latin terms did not designate the same geographic area now known as Turkey. Instead, they were mostly synonymous with Tartary, a term including Khazaria and the other khaganates of the Central Asian steppe, until the appearance of the Seljuks and the rise of the Ottoman Empire in the 14th century, reflecting the progress of the Turkic expansion. However, the term Tartary itself was a misnomer^[17] which was constantly used by the Europeans to refer the realms of Turkic peoples and Turkicized Mongols until the mid-19th century.

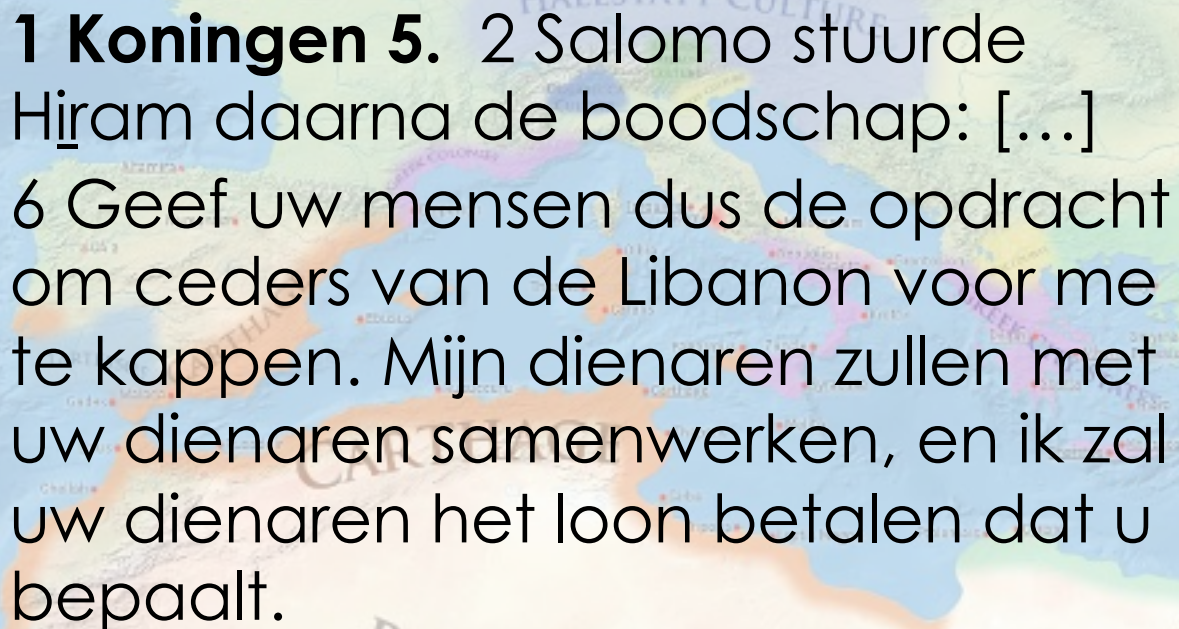
- * Tyreens (Etrusken) verwant aan taal op eiland Lemnia,
 - Tyrannoi kwamen oorspronkelijk hier vandaag
- Tyreense zee, nog vernoemds naat Etrusken
- Hoogtepunt Etrusken beheerst gebied.
- Hoe versterken deze feitjes nu ons geloof?
- Mozes schreef het verslag in Genesis rond ± 1500 vc.
 - Critici beweren dat Genesis pas NA de ballingschap in Babylon dus rond ± 200 VC is geschreven (in de tijd van de Makkabeeën) of dat het flink is aangepast en ge re-dirigeerd.
 - ALS dat zo is, als dit een latere vervalsing is, zou de schrijver van genesis dan niet in de verleiding zijn gekomen rond ± 200 VC om de ROMEINEN die op dat moment up-en-coming zijn van een mooie "stamvader" te voorzien? Maar dat gebeurt niet. De ROMEINEN zijn niet vermeld in GENESIS 10.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Tyrrhenians>

Grieken... daarna Romeinen

- Grieken en Etrusken besproken, maar dan. De Kanaänieten die door de Grieken Feniciërs werden genoemd.
- Hoe zijn de Feniciërs zo kapitaalkrchtig geworden om het middellandse zeegebied te overspoelen met hun handelschepen?
- Ze beginnen met uitbreiden rond het jaar 1000 VC !
- Het Gigantische tempel project van Salomo is dan net voorbij.

1 Koningen 5. 2 Salomo stuurde Hiram daarna de boodschap: [...]
6 Geef uw mensen dus de opdracht om ceders van de Libanon voor me te kappen. Mijn dienaren zullen met uw dienaren samenwerken, en ik zal uw dienaren het loon betalen dat u bepaalt.

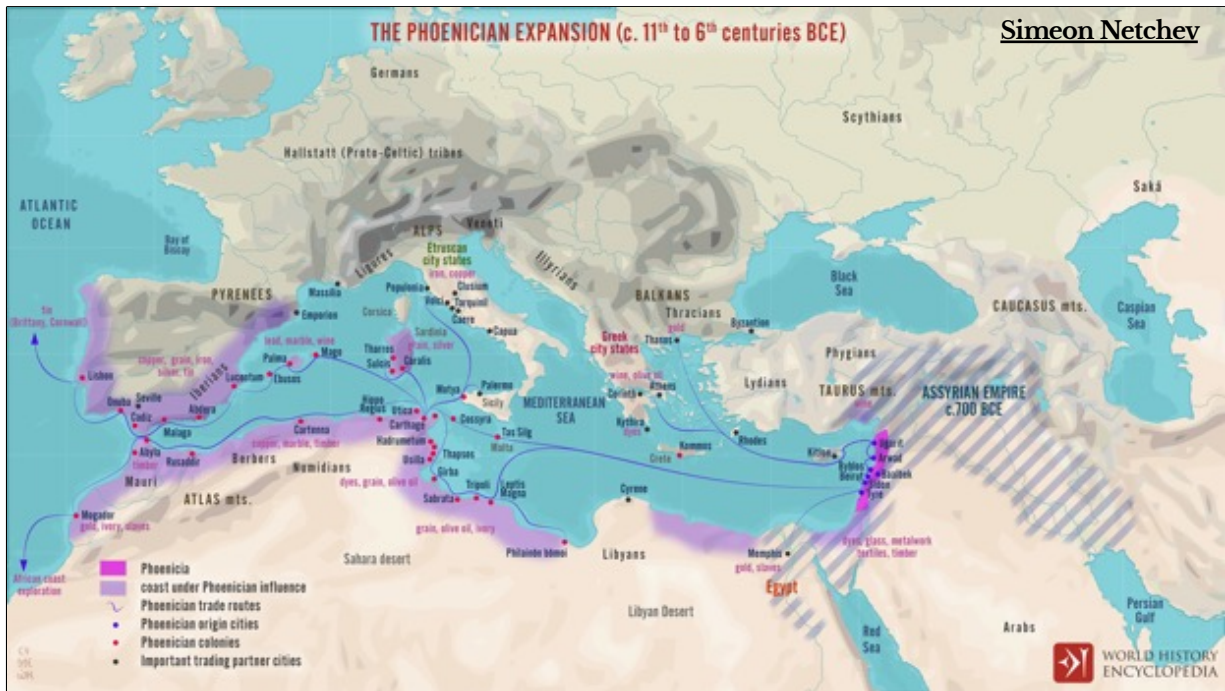
In de bijbel in 1 koningen 5 lezen we hoe de Sidoniers en Tyriërs rond 1000 VC meehelpten aan het meerdere jaren durende

- project om de tempel in Jeruzalem en daarna
- het paleis voor Salomo te bouwen

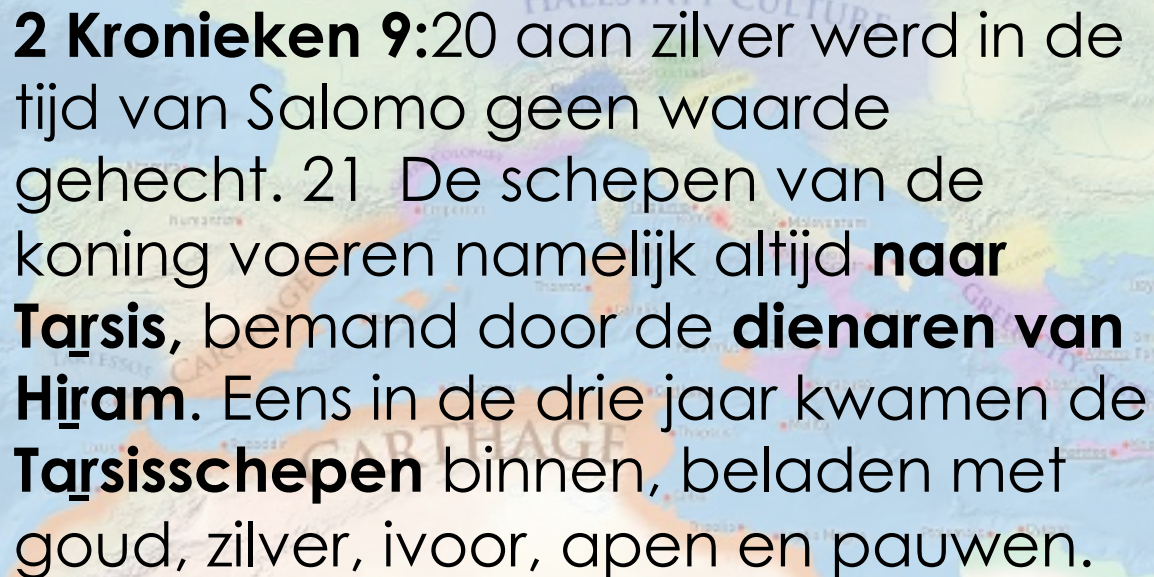

- Transport van Libanees Cederhout naar Mesopotamië (uit het paleis van Sargon II, eind 8e eeuw v.Chr.)
- In de Bijbel wordt gesproken over een partnerschap tussen koning Salomo van Israël en koning Hiram van Tyrus.

Door Onbekend - Marie-Lan Nguyen (2005), Publiek domein,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=54524>

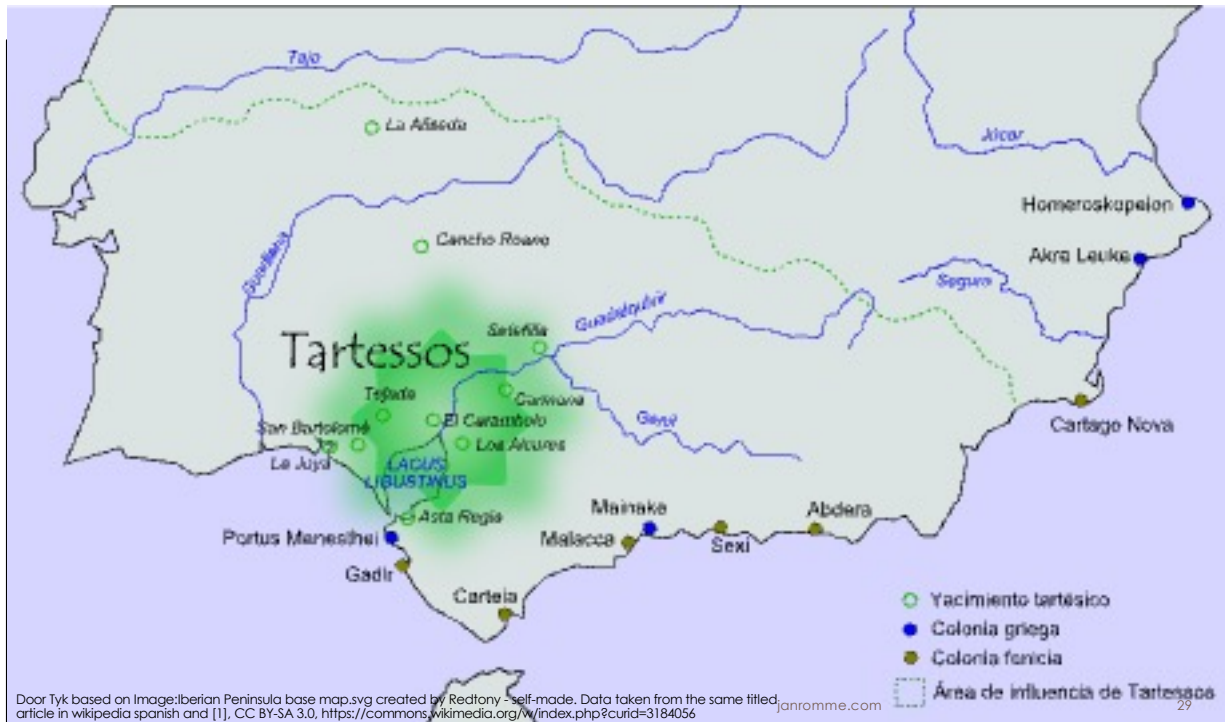

- Rond het jaar 500 vc zijn er in Italië Etrusken in het noorden en Grieken in het zuiden.
- Verder is de grootste macht op dit moment in het WESTEN van de middenlandse zee de Fanciërs ofwel Carthagenen.
 - Dit zijn Baal aanbeddende **Kanaänieten** uit Sidon, Tyrus Byblos en dit soort plaatsen afkomstig.
- De Feniciërs hebben een gigantisch handels network, waarvan een deel ook in de bijbel beschreven staat.

2 Kronieken 9:20 aan zilver werd in de tijd van Salomo geen waarde gehecht. 21 De schepen van de koning voeren namelijk altijd **naar Tarsis**, bemand door de **dienaren van Hiram**. Eens in de drie jaar kwamen de **Tarsisschepen** binnen, beladen met goud, zilver, ivoor, apen en pauwen.

- Samen met Salomo had Hiram schepen uitgerust voor de vaart op Tharsish (Grieks Tartessos) in het huidige Andalusië in Zuid-Spanje en in de Rode Zee naar het land Ophir dat waarschijnlijk in Jemen of Somalië lag.
- Ook leverde Hiram veel van het bouw materiaal en de arbeiders voor de grote Tempel van Salomo in Jeruzalem en voor veel van zijn andere bouwwerken.
- Izébel was de Fenicische echtgenote van de joodse koning Achab. Zij ijverde voor de Fenicische Baälsdienst, die zij in het rijk van de tien stammen invoerde.
 - Haar vermeende wreedheid en vervolgingen van de joodse priesters en profeten worden beschreven in het bijbelboek 1 Koningen

* Funfact: de straat van Gibraltar werd indertijd de PILAREN of ZUILEN van HERCULES genoemd.

Door Tyk based on Image:Iberian Peninsula base map.svg created by Redtony - self-made. Data taken from the same titled article in wikipedia spanish and [1], CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3184056>

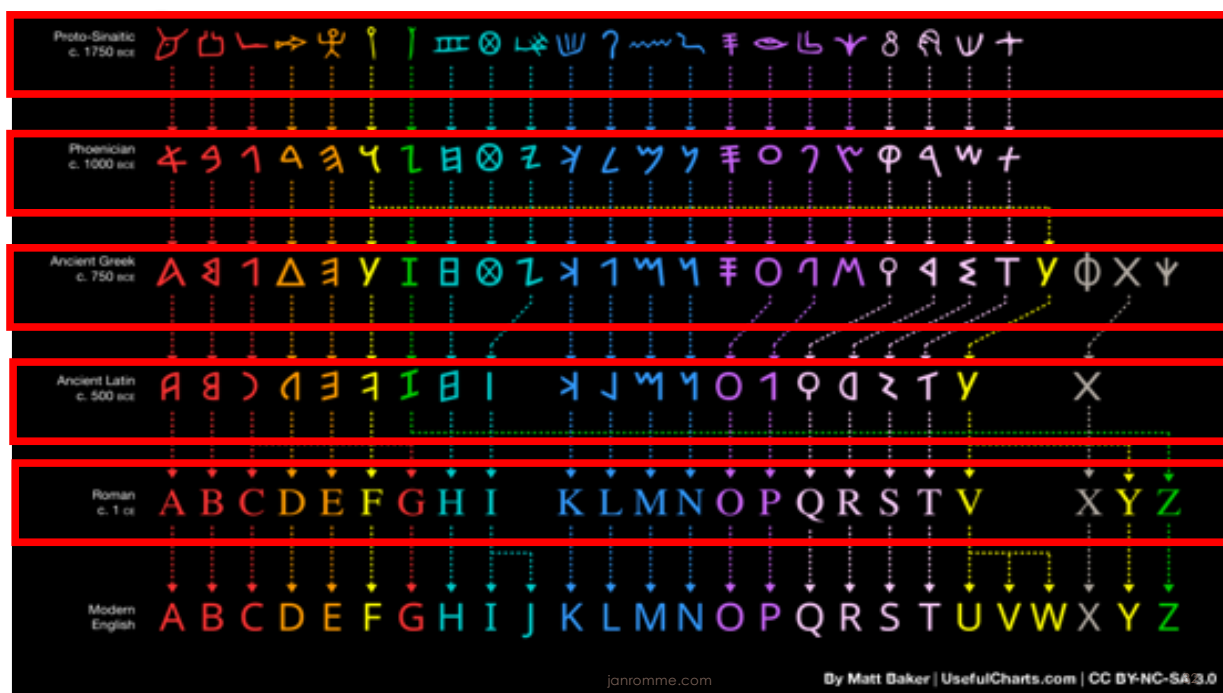

30

- Interessant dat die FENICISCHE groei in feite zijdelings in de BIJBEL beschreven staat.
- Ze worden trouwens op een gegeven moment ook wel CARTHAGENEN genoemd, naar de nieuwe stad CARTHAGO die ze in TUNESIE hebben gesticht.

- Terwijl de “Griekse” wereld en andere delen van het midden oosten een 100-300 jaar durende “donkere eeuw” meemaakte, ging het in de FENICIË juist heel goed.
 - Salomo laat een tempel bouwen, en betaald veel graan aan de Feniciërs van Sidon.
 - Met de winst beginnen zij hun eigen overzeese rijk.
- Wanneer na ± 300 jaar ook de Grieken weer oprabbelen uit hun “donkere eeuwen” zijn ze een hoop kwijtgeraakt.
- Zo zijn ze vergeten hoe ze hun LINAER-B moeten schrijven.
 - Gelukkig dat hun burens, de Feniciërs wel kunnen schrijven
- De Grieken beginnen weer schepen te bouwen en handel te drijven, en stichten kolonies rond de zwarte zee, en in ITALIË

1. In de tijd dat ISRAEL in Egypte zat (samen met andere SEMITISCHE volken) maakten ze daar hun alfabet gebaseerd op Egyptische hiërogliefen
 1. Plaatjes in onze lectuur, MOZES met de STENEN Tafels met de 10 geboden. Deze tekens bovenste en 2^e rij. GOEDE RESEARCH in plaatjes lectuur.
2. Dit wordt door omliggende Kanaänitische volken, en door Ammonieten en Moabieten, maar ook door de Feniciërs uit Tyrus en Sidon overgenomen.
3. De Grieken nemen rond 850VC het alfabet van hun handelspartners / concurrenten, de Feniciërs over.
 1. Ze noemen het dan ook het Fenicisch alfabet, of het alfabet van Cadmus, een mythische figuur uit Tyrus die het aan de Grieken geleerd zou hebben...

- Links: **Lapis Niger**: De inscriptie op het stenen blok heeft verschillende interessante kenmerken. De belettering ligt dicht bij de **Griekse letters** dan welke bekende **Latijnse** letters dan ook. De inscriptie is geschreven met **boustrofedon (zo als de os ploegt)**.
 - Veel van de oudste Latijnse inscripties zijn in deze stijl geschreven.
 - De betekenis van de inscriptie is moeilijk te onderscheiden omdat het begin en het einde ontbreken en slechts een derde tot de helft van elke regel overleeft.
 - Het lijkt echter om het heiligdom op te dragen aan een **rex of koning** en om ernstige vloeken te nemen tegen iedereen die het durft te verstoren.
- Rechts: The **Cippus Perusinus**, a stone tablet bearing 46 lines of incised **Etruscan text**, one of the longest extant Etruscan inscriptions. 3rd or 2nd century BC.

Etruscan (/ɪˈtrʌskən/ ih-TRUSK-ən)[3] was the language of the Etruscan civilization in the ancient region of Etruria,[a] in Etruria Padana[b] and Etruria Campana[c] in what is now Italy. Etruscan influenced Latin but

was eventually completely superseded by it. The Etruscans left around 13,000 inscriptions that have been found so far, only a small minority of which are of significant length; some bilingual inscriptions with texts also in Latin, Greek, or Phoenician; and a few dozen purported loanwords. Attested from 700 BC to AD 50, the relation of Etruscan to other languages has been a source of long-running speculation and study, with it mostly being referred to as one of the Tyrsenian languages, at times as an isolate, and a number of other less well-known hypotheses.

Etruscan literacy was widespread over the Mediterranean shores, as evidenced by about 13,000 inscriptions (dedications, epitaphs, etc.), most fairly short, but some of considerable length.[18] They date from about 700 BC.[19][1]

https://en.wikipedia.org/wiki/Etruscan_language

Public Domain,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=431858>

• By Saiko - This file was derived from: Lamine d'oro in lingua etrusca e fenicia con dedica di un luogo sacro a pyrgi, 510 ac ca. 01.jpg, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=71821723>

34

* Links **Fenisch** (nauw verwant aan Hebreeuws) en midden en rechts **Etruskies**

a **bilingual treatise in Etruscan** (center and right) and **Phoenician**, at the [Etruscan Museum in Rome](#)

This is a photo of a monument which is part of [cultural heritage](#) of [Italy](#). This monument participates in the contest [Wiki Loves Monuments Italia 2017](#). See [authorisations](#).

https://en.wikipedia.org/wiki/Etruscan_language#/media/File:Lamine_d'oro_in_lingua_etrusca_e_fenicia_con_dedica_di_un_luogo_sacro_a_pyrgi.jpg

The Etruscans left around 13,000 [inscriptions](#) that have been found so far, only a small minority of which are of significant length; some bilingual inscriptions with texts also in Latin, [Greek](#), or [Phoenician](#); and a few dozen purported [loanwords](#).

- De Tyreense zee heet dit gebied ten westen van Rome richting Corsica.
 - Naar de Tyrannoi of TUSCI (romeinse naam voor Etrusken).
- Tussen 775- en 500 zijn zij het sterkste in Italië. Breiden meeste uit.
- Meer confederatie dan één "land" .
 - Werken samen maar vechten ook onderling.

A map showing the extent of Etruria and the Etruscan civilization.

The map includes the 12 cities of the Etruscan League and notable cities founded by the Etruscans.

The dates on the map are an approximation.

de Latijnen in Italië wonen en hun steden op heuvels bouwen, zoals ook de Latijnen Rome op een Heuvel (en later, meerdere) zullen bouwen.

- Zijn de Romeinen de Etrusken aan het nadoen? Of hebben ze een eigen cultuur

A former Etruscan walled town, [Civita di Bagnoregio](#)

Those who subscribe to a [Latin](#) foundation of Rome followed by an Etruscan invasion typically speak of an Etruscan "influence" on Roman culture – that is, cultural objects which were adopted by Rome from neighboring Etruria. The prevailing view is that Rome was founded by Latins who later merged with Etruscans. In this interpretation, Etruscan cultural objects are considered influences rather than part of a heritage.^[100] Rome was probably a small settlement until the arrival of the Etruscans, who constructed the first elements of its urban infrastructure such as the drainage system.^{[101][102]}

The main criterion for deciding whether an object originated at Rome and traveled by influence to the Etruscans, or descended to the Romans from the Etruscans, is date. Many, if not most, of the Etruscan cities were older than Rome. If one finds that a given feature was there first, it cannot have originated at Rome. A second criterion is the opinion of the ancient sources. These would indicate that certain institutions and customs came directly from the Etruscans. Rome is located on the edge of what was Etruscan territory. When Etruscan settlements turned up south of the border, it was presumed that the Etruscans spread there after the foundation of Rome, but the settlements are now known to have preceded Rome.

Etruscan settlements were frequently built on hills – the steeper the better – and surrounded by thick walls. According to [Roman mythology](#), when [Romulus and Remus](#) founded Rome, they did so on the [Palatine Hill](#) according to Etruscan ritual; that is, they began with a [pomerium](#) or sacred ditch. Then, they proceeded to the walls. Romulus was required to kill Remus when the latter jumped over the wall, breaking its magic spell (see also under [Pons Sublicius](#)). The name of Rome is attested in Etruscan in the form *Ruma-χ* meaning 'Roman', a form that mirrors other attested ethnonyms in that language with the same suffix -χ: *Velzna-χ* '(someone) from Volsinii' and *Sveama-χ* '(someone) from [Sovana](#)'. This in itself, however, is not enough to prove Etruscan origin conclusively. If Tiberius is from *θefarie*, then Ruma would have been placed on the *Thefar*([Tiber](#)) river. A heavily discussed topic among scholars is who was the founding population of Rome. In 390 BC, the [city of Rome was attacked](#) by the [Gauls](#), and as a result may have lost many – though not all – of its earlier records.

The Museum of [Archeology](#) in [Arezzo, Italy](#) and the [House of Cairo](#) in [Pompeii](#) offer what are thought to be accurate reconstructions of *triclinia*. The custom of using *klinai* ("dining couches") while taking a meal rather than sitting became popular among the Greeks in the early seventh century BC. From there, it spread to its colonies in southern Italy ([Magna Graecia](#)) and was eventually adopted by the [Etruscans](#).

In contrast to the Greek tradition of allowing only male guests into the formal dining room, called *andrōn*, while everyday meals were taken with the rest of the family in the *oikos*, the Etruscans seem not to have restricted the use of the *klinē* to the male sex. The Romans may have seen the first dining *klinai* used by the Etruscans but may have refined the practice when they later came to closer contact with the Greek culture.

A reproduction of a *biclinium* Dining was the defining ritual in Roman domestic life, lasting from late afternoon through late at night. Typically, nine to

twenty guests were invited, arranged in a prescribed seating order to emphasize divisions in status and relative closeness to the dominus.^[3] As static, privileged space, dining rooms received extremely elaborate decoration, with complex perspective scenes and central paintings (or, here, mosaics). Dionysus, Venus, and still lifes of food were popular. Middle-class and elite Roman houses usually had at least two *triclinia*; it is not unusual to find four or more. Here, the *triclinium maius* ("big dining room") would be used for larger dinner parties, which would typically include many clients of the owner.

- Levensgenieters. Vrij rijk door veel export.

- Etrusken nemen andere elementen van Griekse kunst over: mannen worden als donkerder afgebeeld dan vrouwen, zoals hier.

Rond 500 v.Chr. stonden de Etrusken bekend om hun handel en export van een aantal belangrijke producten, die hun invloed in de Middellandse Zee-regio versterkten. Vijf belangrijke exportproducten van de Etrusken waren:

1. **Metaalwerken:** De Etrusken waren meesters in metaalbewerking, vooral in ijzer, brons, en koper. Ze produceerden wapens, gereedschap, en sieraden die zeer gewild waren in andere delen van Italië en het Middellandse Zeegebied.

2. **Keramik en aardewerk:** Etruskisch aardewerk, vooral fijn beschilderde vazen en gebruiksvoorwerpen, was geliefd en werd naar Griekenland, het Midden-Oosten, en Noord-Afrika geëxporteerd. De stijl en technieken waren soms beïnvloed door Griekse kunst.

3. **Textiel:** De Etrusken produceerden hoogwaardige linnen stoffen en andere textielproducten. Deze stoffen waren aantrekkelijk vanwege hun kwaliteit en werden vaak verhandeld met andere volkeren.

4. **Wijn:** De Etrusken waren een van de eerste volken in Italië die wijn produceerden. Hun wijn werd geëxporteerd naar andere regio's en was vooral populair bij de Grieken en de Feniciërs.

5. **Olie:** Olijfolie was een belangrijk product, zowel voor consumptie als voor gebruik in rituelen en verzorgingsproducten. Net als wijn was olijfolie een waardevolle handelswaar en werd het veel verhandeld rond de Middellandse Zee.

De Etruskische handelsnetwerken zorgden ervoor dat deze producten hun weg vonden naar verre regio's, wat bijdroeg aan hun culturele en economische invloed.

The **Tomb of the Triclinium** (Italian: Tomba del Triclinio)^[1] is an Etruscan tomb in the Necropolis of Monterozzi (near Tarquinia, Italy) dated to approximately 470 BC.^[2] The tomb is named after the Roman triclinium, a type of formal dining room, which appears in the frescoes of the tomb.^[3] It has been described as one of the most famous of all Etruscan tombs.^[2]

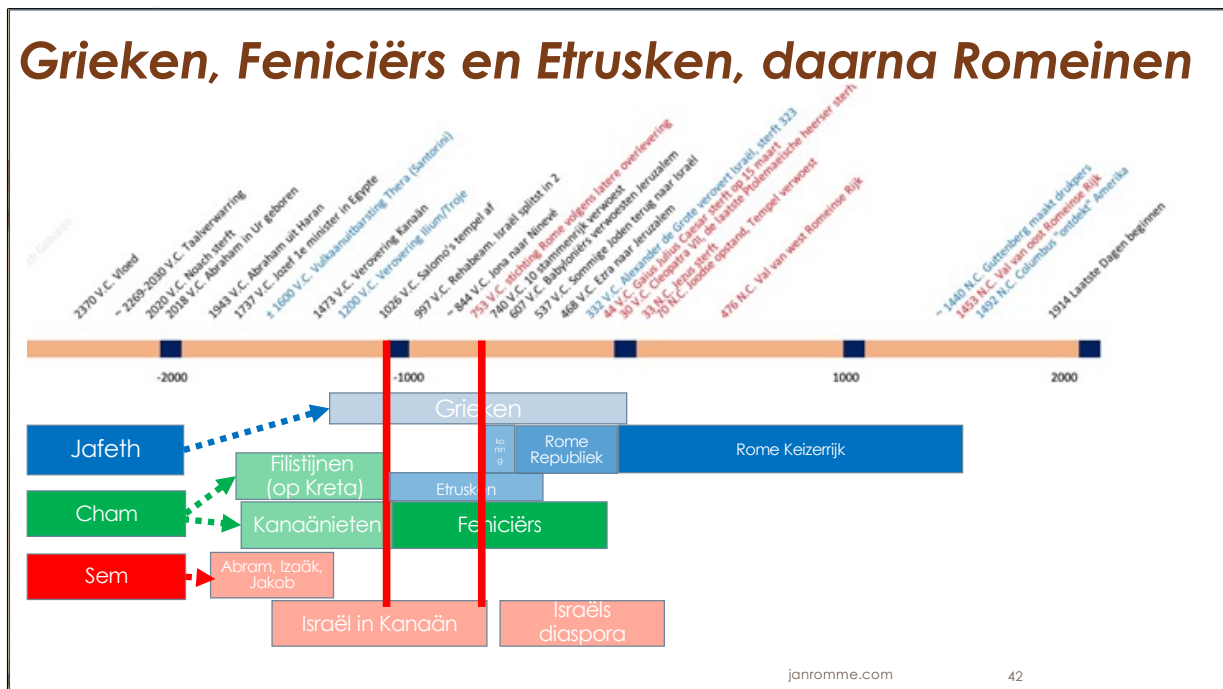

5th century BC fresco of dancers and musicians, Tomb of the Leopards, Monterozzi necropolis, Tarquinia, Italy

Etrusken noemden zichzelf **Tyranoi Tyreniers**, ze hebben een zee naar zich vernoemd gekregen...

By Unknown author - from Le Musée absolu, Phaidon, 10-2012, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=36370285>

Grieken, Feniciërs en Etrusken, daarna Romeinen

- Okay omstandigheden zijn beschreven.
- Feniciërs (KANAÄNIETEN) komen op 1200 VC, boost rond 1000 VC door Salomo.
- 900-800 VC komen de Grieken uit hun donkere eeuwen.
- De Romeinen beweren (in ieder geval uit een Legende uit de 1^e eeuw VC door LIVIUS opgeschreven) dat in 753 VC de stad ROME gesticht werd.

Cole Thomas The Course of Empire The Arcadian or Pastoral State **1836**.jpg

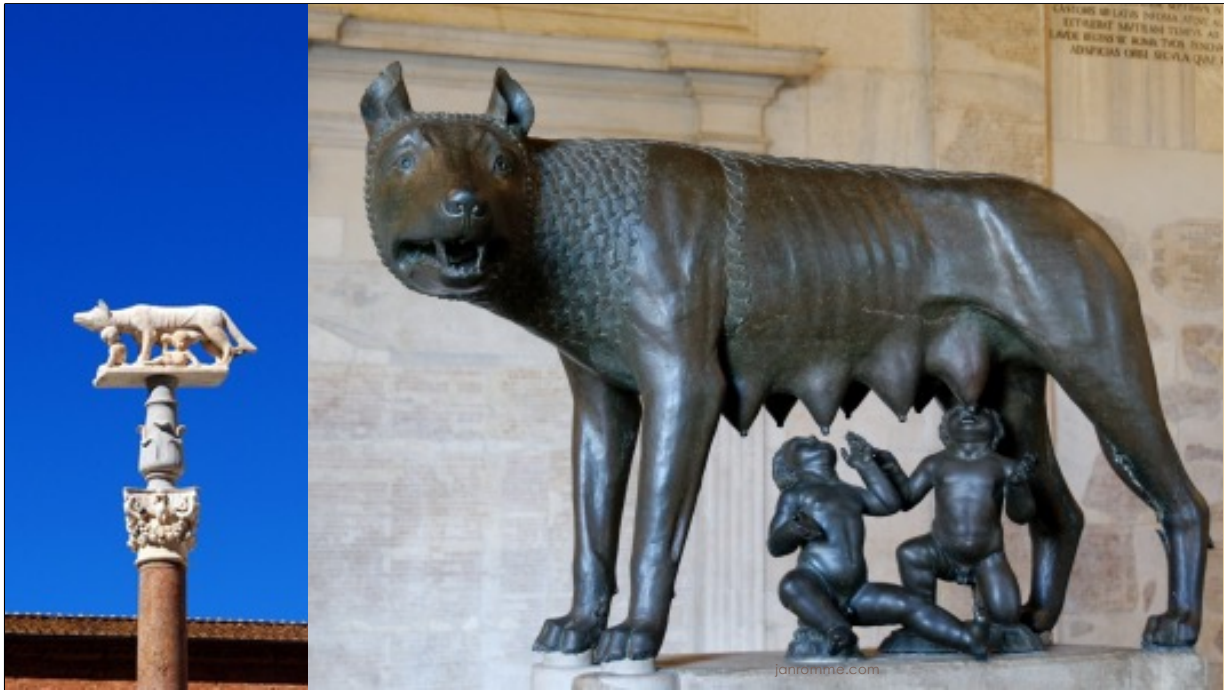
Legenden hebben vaak een historische basis, maar het verhaal wordt steeds verder uitgewerkt met details die het heroïsme of de status van een figuur vergroten. Ze worden vaak verteld om morele lessen over te brengen of nationale identiteit te versterken.

- De oudste bekende Romeinse huizen, uit de vroege Romeinse tijd (rond de 8e eeuw v.Chr.), waren eenvoudige **hutachtige structuren**.
 - Deze huizen werden vaak gereconstrueerd op basis van gevonden **begrafenisurnen** in de vorm van huizen.
 - De urnen zijn van klei gemaakt en hebben een typisch ronde of ovale vorm met een rieten dak, wat wijst op het ontwerp van de vroegste Romeinse woningen.

Deze huizen hadden een **ronde plattegrond**, waren gebouwd van hout en klei, en hadden een dak van stro of riet. Binnen was er vaak een centrale haard voor warmte en koken. De huisvormige urnen geven een indruk van deze woningen, die **weinig opsmuk hadden en functioneel** waren, passend bij een vroeg **agrarisch bestaan**.

De urnen zijn gevonden op **de Palatijn en andere oude Romeinse locaties**, en ze bieden archeologen een blik op het eenvoudige leven van de vroege Romeinen vóór de opkomst van de stad Rome als machtige metropool.

Wat geloofden de Romeinen zelf over hun oorsprong ? Ze hadden meerdere tegenstrijdige Mythen of Legendes.

- Remus en Romulus waren de zonen de oorlogsgod **MARS** en van RHEA SILVA, een prinses van het nabijgelegen LATIJNSE STAD **Alba Longa**.
- Ze werden als baby's te vondeling gelegd aan de oever van de Tiber door hun oom **Amulius**, die bang was dat zij ooit zijn troon zouden opeisen.
- Een **wolvin** vond de tweelingen en voedde hen op in haar grot (de **Lupercal**).
 - Het latijnse woord voor wolf is LUPA.

Lupa Capitolina: she-wolf with Romulus and Remus. Bronze, 13th-century AD (the twins are a 15th-century addition).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Capitoline_she-wolf_Musei_Capitolini_MC1181.jpg

<https://ciaotutti.nl/reizen-door-italie/siena/van-rome-het-wapen-van-siena-de-kleuren/>

- Later werden ze ontdekt door een herder, **Faustulus**, die hen samen met zijn **vrouw grootbracht**.
 - LIVIUS, Romeinse geschiedschrijver zegt dat deze vrouw zelf een prostituee was (in het Latijn soms een LUPA (idd, wolf)) genoemd.
 - LUPANARE = hoerenhuis.

- Toen ze volwassen waren, keerden Romulus en Remus terug om **Amulius** te verslaan en hun grootvader op de troon te herstellen.
- Rechts een gouden munt uit **Tadjikistan** met een tekst die Latijns lijkt (PSEUDO-LATIJN)
- Link een zilveren di-drachme uit 266 VC. Romulus and Remus. Silver didrachm (6.44 g), c. 269–266 BC

She-wolf suckling two infants ("Romulus and Remus"), with pseudo-Roman characters. Penjikent, 5th century AD, National Museum of Antiquities of Tajikistan (KP 208–243).^[18] Motif also known further east, from Ushrusana^[19]

In 1988, the remains of an early defensive wall were found on the north slope of the Palatine Hill. Archaeologists excavating the site contended that the wall and other nearby finds indicate that Rome emerged as a dynamic society by at least the 7th and 6th centuries BC, significantly earlier than had been previously calculated.^[4] As of the 2010s, the earliest evidence of any settlement in the area dates to c. 1000 BC^[5] with large-scale organization evidenced by the establishment of the Esquiline Hill's necropolis and a clay and timber wall at the bottom of the Palatine Hill dating to the mid-8th century

BC. The swampy surrounding territories were not drained until the mid-7th century BC.^[6]

https://en.wikipedia.org/wiki/Murus_Romuli

https://en.wikipedia.org/wiki/Romulus_and_Remus

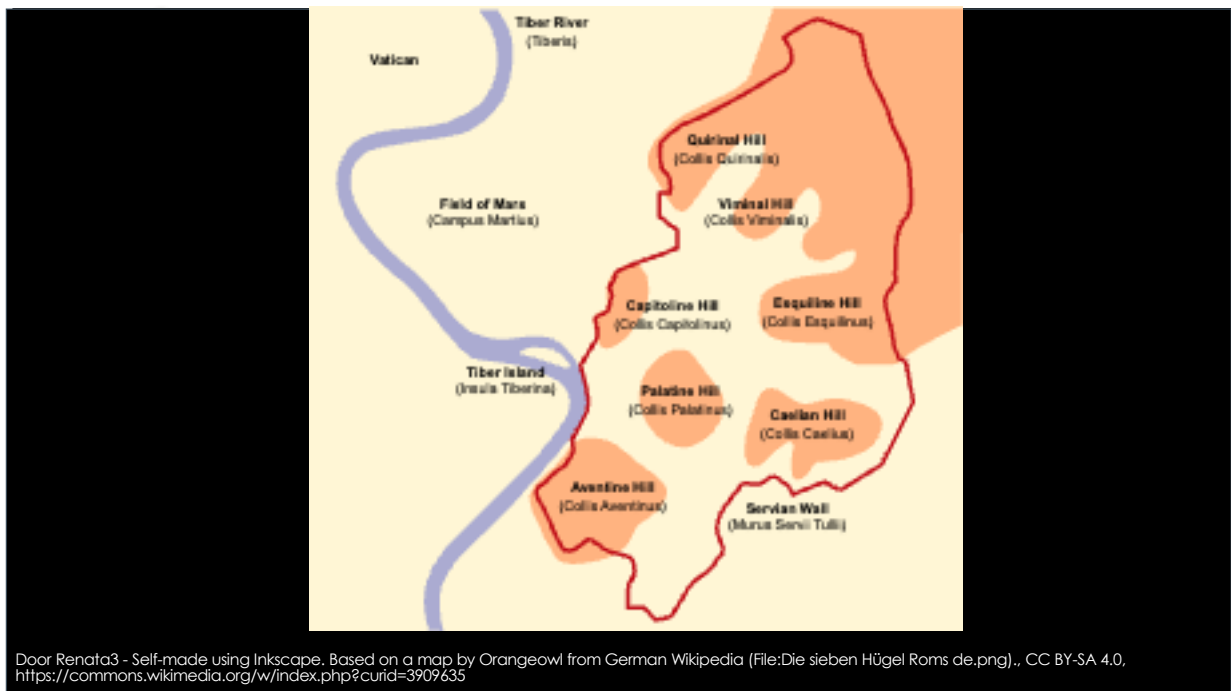
The origins of the different elements in Rome's foundation myth are a subject of ongoing debate. They may have come from the Romans' own Italic origins, or from Hellenic influences that were included later. Definitively identifying those original elements has so far eluded classicists.^[6] Roman historians dated the founding of Rome around 753 BC, but the earliest known written account of the myth is from the late 3rd century BC.^[7] There is an ongoing debate about how and when the "complete" fable came together.^[8]

Some elements are attested earlier than others, and the storyline and the tone were variously influenced by the circumstances and tastes of the different sources as well as by contemporary Roman politics and concepts of propriety.^[9] Whether the twins' myth was an original part of Roman myth or a later development is the subject of an ongoing debate.^[8] Sources often contradict one another. They include the histories of Livy, Plutarch, Dionysius of Halicarnassus, and Tacitus as well as the work of Virgil and Ovid.^{[7][10][11]} Quintus Fabius Pictor's work became authoritative to the early books of Livy's *History of Rome*, Dionysius of Halicarnassus's *Roman Antiquities*, and Plutarch's *Life of Romulus*.^[12]

These three works have been among the most widely read versions of the myth. In all three works, the tales of the lupercal and the fratricide are overshadowed by that of the twins' lineage and connections to Aeneas and the deposing of Amulius. The latter receives the most attention in the accounts. Plutarch dedicates nearly half of his account to the overthrow of their uncle.

- Daarna besloten de broers een stad te stichten op de **plaats (aan de rivier TIBER dus)** waar ze als baby's waren achtergelaten.
- Ze kregen echter ruzie over de locatie en de naam van de stad.
- **Romulus** koos de **Palatijn heuvel**, terwijl **Remus** een andere heuvel verkoos.
- Tijdens de ruzie zou **Remus** spottend over de door Romulus **gebouwde** muur zijn gesprongen, waarna Romulus zijn broer in woede doodde.
- Romulus werd daarop de enige heerser en noemde de stad naar zichzelf: **Rome**.
 - ROMULUS betekend zoiets als MENEER-ROME.
- Dit is LEGENDE. Geen bewijs dat deze mannen bestaan hebben. Wel bewijs dat er in ROME gebouwd werd vanaf ongeveer 1000 VC.

Rome begon als een kleine nederzetting, op een paar heuvels aan de rivier de TIBER.

De oudste bebouwde heuvel, het Palatijn, was al lang voor 753 VC van gebouwen voorzien.

Rome werd volgens de legende gebouwd op **zeven heuvels**. Hier zijn hun namen:

1. **Palatijn** (Palatium)
2. **Capitool** (Capitolinus)
3. **Aventijn** (Aventinus)
4. **Caelius**
5. **Esquilijn** (Esquilinus)
6. **Viminaal** (Viminalis)
7. **Quirinaal** (Quirinalis)

De stad Rome zou zijn ontstaan op de **Palatijn**, volgens de Romeinse mythologie. Hier werd Romulus, de legendarische stichter van Rome, verondersteld om de stad te hebben gesticht in 753 v.Chr. De Palatijn bleef een belangrijke locatie, waar later ook keizerlijke paleizen werden gebouwd.

Roma quadrata ([Latin](#); lit. 'square Rome'; [Greek](#): Τετράγωνος Ῥώμη, *Tetrágōnos Rhómē*) was an area or structure within the original [pomerium](#) of the ancient city of [Rome](#), probably the [Palatine Hill](#) with both its Palatium and Cermalus peaks and their slopes. It apparently dated to the earliest stage of the city's formation.

Naarmate ROME groeit begint het op de stad te lijken waar we aan denken. Grote gebouw voorop us voor JUPITER STATOR. Pleintje er naast is het FORUM.

Wat gaan we bespreken?

1. Oorsprong Romeinen en andere buurvolken

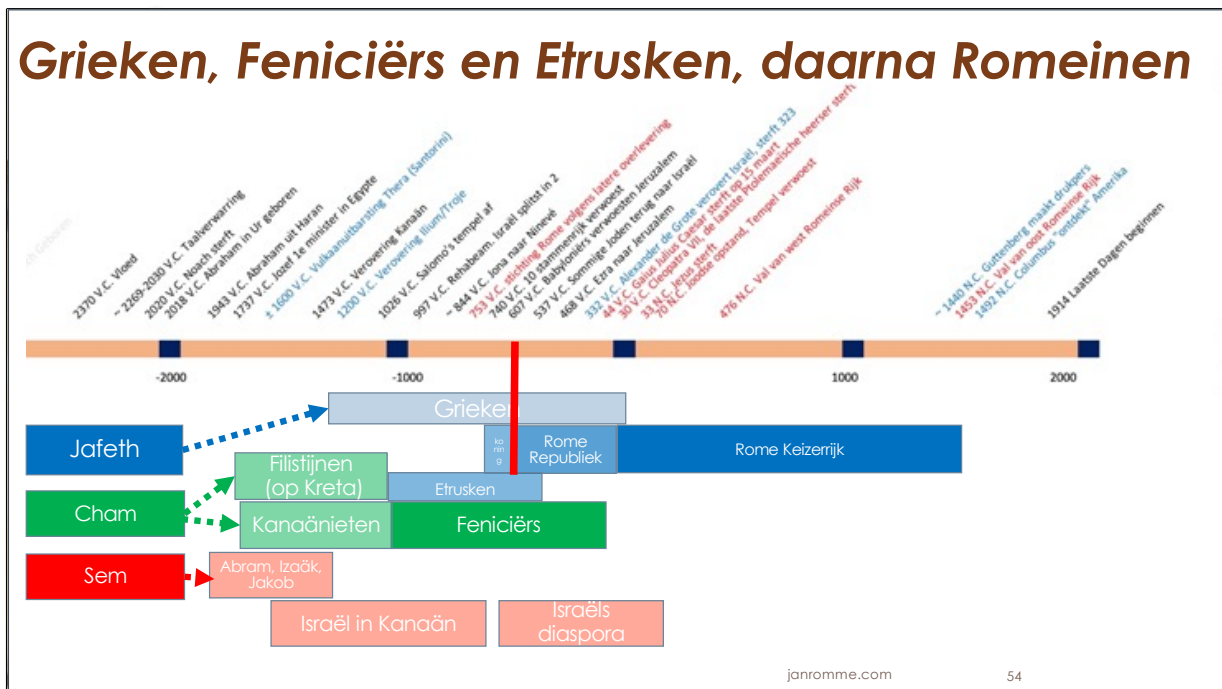
2. Verovering en groei tot 1e eeuw

Pauze

3. Pax Romana, Joden en Christenen

4. Nadagen, langzame dood

Grieken, Feniciërs en Etrusken, daarna Romeinen

- De Romeinen beweren (in ieder geval uit een Legende uit de 1^e eeuw VC door LIVIUS opgeschreven) dat in 753 VC de stad ROME gesticht werd.
 - Oudere vonsten daar van ± 1000 VC
- De **Res Publica** (“**publieke zaak**” of “**gemeenschappelijke zaak**”) of Romeinse Republiek begon in het jaar **509 v.Chr.**
- Dit gebeurde nadat de Romeinen hun laatste koning, **Tarquinius Superbus** (Tarquinius de **Hoogmoedige**), uit de stad hadden verdreven.
 - De koningen werden afgezet na een opstand die ontstond door de tirannieke heerschappij en wreedheden van Tarquinius, evenals een schandaal rond de verkrachting van Lucretia, een Romeinse edelvrouw, door zijn zoon Sextus Tarquinius.
- Met het verdrijven van de koning kwam er een einde aan de monarchie, en Rome schakelde over op een nieuw bestuursysteem: de **Republiek**. In plaats van een koning kregen twee jaarlijks gekozen **consuls** de leiding, die werden gecontroleerd door de **Senaat**.

goederen uit het hele Middellandse zeegebied werden geïmporteerd. Ostia diende als de voornaamste toegangspoort voor de handel en de graanvoorraden die van cruciaal belang waren voor de groei van Rome.

- **509 v.Chr.:** Republiek gesticht, koningen verdreven
- **396 v.Chr.:** Verovering van Veii, Etruskische stad
- **390 v.Chr.:** Plundering door Galliërs, herbouw Rome

We hebben het dus rond 500 VC over iets meer dan een klein landje in midden italie.

Hoe groeit deze Kleine stadstaat nu uit naar het wereldrijk dat we van latere tijd kennen?

- Het **Forum Romanum** ([Latijn](#) voor *Romeins marktplein*) was in de [oudheid](#) het middelpunt van [Rome](#).
- **Oorsprong:** Begin 7e eeuw v.Chr., omgevormd van moerasgebied.
- **Centrum:** Politiek, religie en handel van het oude Rome.
- **Belangrijke Gebouwen:** Curia, Tempel van Saturnus, Rostra.
- **Veranderingen:** Uitbreidingen en herbouw na branden en verwoestingen.
- **Keizerlijke Periode:** Grote bouwwerken door keizers zoals Augustus en Trajanus.
- **Val Romeins Rijk:** Verminderd belang, gebruikt als steengroeve.
- **Archeologie:** Opgravingen begonnen in 18e eeuw, tegenwoordig toeristische site.

English: This is a derivative work of a 3D, Computer generated image of the **Roman forum by the model maker, Lasha Tskhondia** - L.VII.C.[\[1\]](#). Variations to the original model include shadows, adjusted for good lighting as well as the file being adjusted for color and contrast.

The author of the 3D image has uploaded their model through Google 3D Warehouse which allows: [O]ther end users of the Services a perpetual,

sublicensable, irrevocable, worldwide, royalty-free, and non-exclusive license to reproduce, adapt, modify, translate, publish, publicly perform, publicly display and distribute any Content or derivative works thereof...

You retain the right to: (a) make content that you upload to 3D Warehouse using Google SketchUp or third party services available under different license terms, and (b) stop distributing such Content through 3D Warehouse at any time; provided, however that any such election will not serve to withdraw the license granted under these Terms.

The copyright of this building is in the public domain, as it's age is over two thousand years old. While the work itself may retain some copyrights (such as attribution) the design aspects are not original works of this author.

The author's work has no additional license requirements, but this derivative work is being made under CC 3.0

CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=120432>

Het forum was in de goudedagen van het **Romeinse Rijk** het politieke, juridische, religieuze en commerciële centrum van de stad.

janromme.com

59

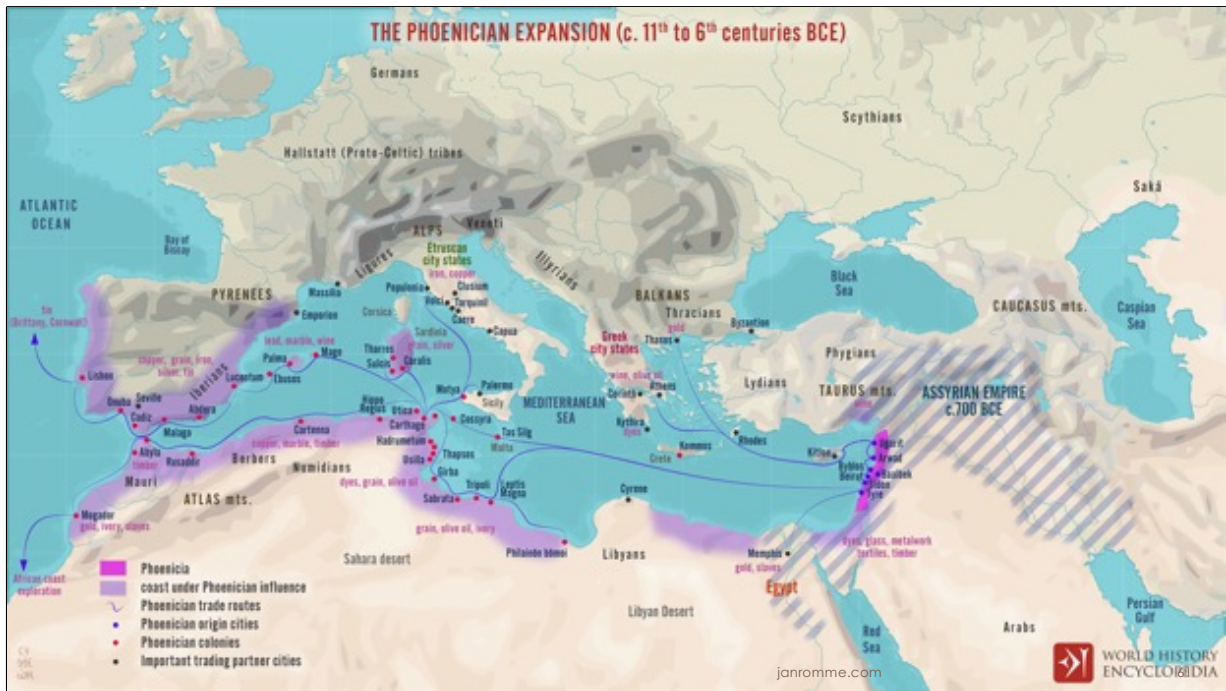
- Curia Julia, senaatsgebouw op Forum Romanum
- Gebouwd door Julius Caesar na eerdere brand
- Ingewijd door Augustus in 29 v.Chr.
- Verwoest door branden; herbouwd door Domitianus en Diocletianus

Door Photo taken by myself Dneale52 (talk) - Eigen werk, Publiek domein, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=17870450>

De **Curia Julia** (Latijn: *Curia Iulia*) was het senaatsgebouw van het oude Rome, gebouwd op het Forum Romanum. Eerst stond op deze plaats de Curia Hostilia, gebouwd in opdracht van koning Tullus Hostilius, en daarna de huidige *Curia Iulia*, die enigszins anders georiënteerd op de plaats kwam van het eerste gebouw, en in opdracht van Julius Caesar werd gebouwd, nadat een brand in 52 v.Chr. het oude senaatsgebouw had vernield. De *Curia Iulia* werd onder Augustus ingewijd in 29 v.Chr., en genoemd naar

de *gens Julia*, waartoe deze via zijn adoptievader Caesar behoorde. Deze Curia Julia brandde eveneens af tijdens de grote brand van Rome onder keizer Nero in 64 na Chr., en werd door keizer Domitianus hersteld. Een nieuwe brand teisterde het gebouw op het einde van de 3e eeuw. Ook toen werd het gebouw hersteld als vergaderplaats voor de senaat door keizer Diocletianus. In de middeleeuwen was het gebouw in gebruik als kerkgebouw.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Curia_Julia

<https://www.worldhistory.org/image/14796/the-phoenician-expansion-c-11th-to-6th-centuries-b/>

62

- **Hannibal Barca:** Carthaagse generaal, leider tijdens de Tweede Punische Oorlog (218–201 v.Chr.).
- **Slag bij Cannae (216 v.Chr.):** Behaalde grote overwinning tegen de Romeinen, met tactieken die nog steeds worden bestudeerd.
- **Oorlogvoering:** Voerde oorlog in Italië, leidde zijn leger, inclusief olifanten, over de Alpen.
- **Romeins Verlies:** Rome bleef echter standhouden ondanks grote verliezen.
- **Verslagen:** In 202 v.Chr., bij de Slag bij Zama, versloeg Scipio Africanus Hannibal definitief.
- **Na de oorlog:** Hannibal vluchtte, werd later gevangen genomen en stierf in 183 v.Chr.

- De Romeinen werden meer
- Men denkt zelfs dat de veld
- totaal de slag bij de SOMM
- Waarom kon rome standhouden
- Ze hielden koppig vol. Waar een
- sterk als ijzer door.

Daniel 7:7 Hierna zag ik in de nachtelijke visioenen een **vierde beest**, angstaanjagend, afschrikwekkend en **ongewoon sterk**, en het had grote **ijzeren tanden**.

janromme.com

64

- Waarom kon rome standhouden tegen vijanden? Beter leger? Betere tactieken?
- Ze hielden koppig vol. Waar een ander zou overgeven en praten gingen zij stug, sterk als ijzer door.

Daniel 7:7 Het **verslond** en **verbrijzelde**, en wat er overbleef **vertrapte** het met zijn poten. Het verschilde van alle andere beesten die daarvoor verschenen waren, *en het had tien hoorns*

- Op de tien horens komen we aan het einde terug.
- De uitspraak komt van **Marcus Tullius Cicero**, een Romeinse politicus, orator en schrijver. De volledige uitspraak luidt
 - **“Een man is pas verslagen als hij zichzelf als verslagen beschouwt.”**

“Nihil adversus fortunam nisi ipse se vincit.”

Dit idee komt uit **Cicero's werk “De Officiis”** (Over de Plichten), geschreven in 44 v.Chr. Het reflecteert de gedachte dat ware nederlaag niet alleen van buitenaf komt, maar ook van binnenuit – een persoon is pas echt verslagen als hij zichzelf als zodanig beschouwt.

Cicero benadrukt hiermee de kracht van **innerlijke moed en zelfperceptie**, en suggereert dat iemand die **niet opgeeft** of zichzelf niet als verslagen ziet, in feite **niet**

volledig verloren is, ongeacht de externe omstandigheden.

* **264–241 v.Chr.:** Eerste Punische Oorlog, Sicilië veroverd

• **218–201 v.Chr.:** Tweede Punische Oorlog, Hannibal verslagen

Invasie in Tunesie , hoofdstad Carthago aanvallen. Hannibal vertrekt m verdedigd stat.

• **149–146 v.Chr.:** Derde Punische Oorlog, Carthago vernietigd

<https://historyofenglishpodcast.com/wp-content/uploads/2013/08/Expansion-of-the-Roman-republic.jpg>

Met de verovering van Carthago komt er ook een eind aan het offeren van Kinderen aan BAAL

- **Hoofdgod: Baal** – de oppergod, vaak geassocieerd met regen, vruchtbaarheid en landbouw.
- **Tanit:** Belangrijke godin van vruchtbaarheid, moederschap en bescherming, vaak afgebeeld met een maan symbool.
- **Melqart:** God van de zee, handel en de bescherming van Carthago, vaak gelijkgesteld aan Herakles in de Griekse mythologie.
- **Religie:** Polytheïstisch, met nadruk op natuur- en vruchtbaarheidsculen.
- **Sacrifices:** Offerpraktijken waren belangrijk, inclusief rituelen voor het welzijn van de stad en haar welvaart, soms met de controversiële beschuldigingen van kinderoffers.
- **Tempels en rituelen:** Tempels werden gebouwd ter ere van de goden, met uitgebreide rituelen, feesten en ceremonies.

Er is nog steeds debat over de vraag of kinderoffers daadwerkelijk plaatsvonden in de Carthaagse Tophet. Archeologen zijn verdeeld over de functie van deze locatie: was het een kinderkerkhof of een plek voor rituele offers?

- **Patricia Smith en Jeffery Schwartz** publiceerden artikelen in het tijdschrift *Antiquity* tussen 2010 en 2013, waarbij ze elkaars bevindingen in twijfel trokken.
- **Schwartz** beweerde dat de overblijfselen van pasgeboren kinderen die daar werden gevonden, stierf door natuurlijke oorzaken.
- **Smith** stelde echter dat de gecremeerde botten en de vondst van dierlijke resten samen met de kinderpannen wezen op rituele offers, aangezien dergelijke dierlijke resten niet in andere Punische begraafplaatsen werden aangetroffen.
- De discussie over de ware aard van de Carthaagse Tophet gaat nog steeds door, zonder definitief bewijs dat het alleen een kinderkerkhof of een plaats van kinderoffers was. Historische context wordt vaak niet voldoende meegenomen in de

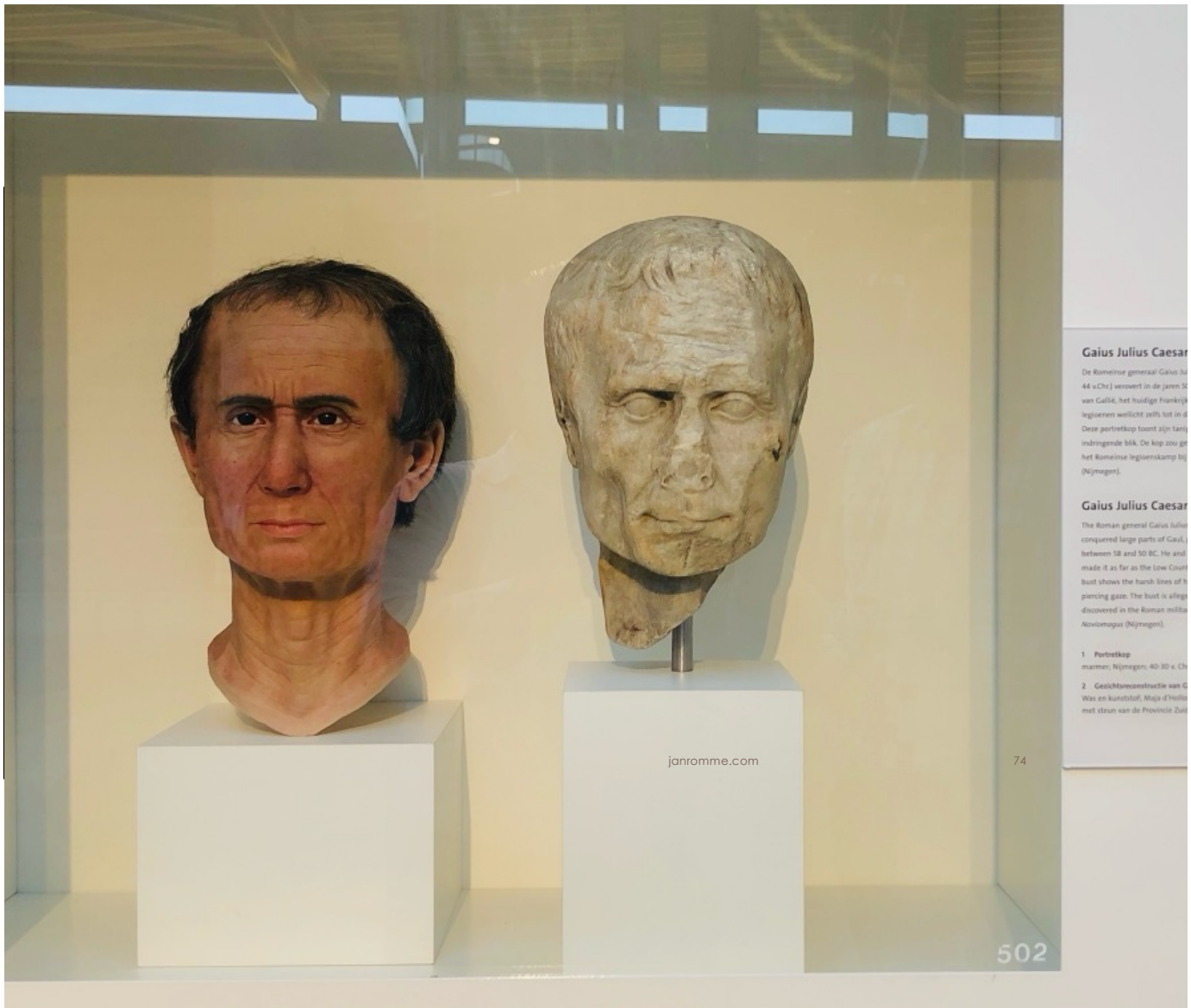
analyses.

- We gaan even naar het noorden kijken. LA TÈNE = CELTEN / GALLIERS

- NA ALEXanders dood volgt niet de kleine ALEX de 4^e hem op, al probeert Alexanders moeder, OLYMPIA, dit wel voor elkaar te krijgen.
- Ze worden vermoord.
- Ook alex andere zoontje, de kleine HERACLES wordt vermoord.
- Uiteindelijk hebben 4 generaals allemaal een stuk van zijn rijk over:
 - Ptolemais = egypte
 - Seleucus babylon en perzie
 - Cassander = griekenland
 - En Lysymachus heeft Thracie en IONIË

Gaius Julius Caesar

De Romeinse generaal Gaius Julius Caesar (100 v. Chr. - 44 v. Chr.) werd in de jaren 50 v. Chr. van Gallië, het huidige Frankrijk, legioenen wellicht zelfs tot in de Oost. Deze portretkop toont zijn lang ingedrongen blik. De kop zou geïdentificeerd zijn met het Romeinse legioenskamp bij Nijmegen.

Gaius Julius Caesar

The Roman general Gaius Julius Caesar conquered large parts of Gaul, between 58 and 50 BC. He and made it as far as the lower Rhine. This bust shows the harsh lines of his piercing gaze. The bust is alleged to have been discovered in the Roman military camp at Nijmegen.

1. Portretkop
marmer; Nijmegen, 40-30 v. Chr.
2. Gezichtreconstructie van G. Julius Caesar; Maja d'Yvoire met steun van de Provincie Zuid-Nederland

janromme.com

74

502

• **Politieke carrière:** Bekende verschillende openbare functies, waaronder quaestor en praetor.

-

Alesia. Dit was een beslissende veldslag in de Gallische Oorlogen, waarbij de Gallische leider Vercingetorix zich uiteindelijk gedwongen zag om zich over te geven nadat zijn troepen omsingeld en uitgehongerd waren door de Romeinen.

- Vercingetorix reed volgens de overlevering uit de belegerde stad Alesia, legde zijn wapens voor Caesar neer en werd vervolgens gevangengenomen. Hij werd jaren later, in 46 v.Chr., in Rome geëxecuteerd na deel te hebben uitgemaakt van Caesar's triomftocht.
- Lionel Royer maakt een schilderij van de overgave van i Vercingetorix aan Julis Caesar in 52 VC.

* **Succes in Gallië:** Veroverde Gallië (58–50 v.Chr.), waarmee hij enorme rijkdom en politieke macht vergaarde.

- **Burgeroorlog:** Stak de Rubicon over in 49 v.Chr., wat leidde tot een burgeroorlog tegen **Pompeius en de Senaat**.

- **Dictator voor het leven:** Werd in 44 v.Chr. benoemd tot dictator voor het leven, wat zijn macht versterkte.

- **Hervormingen:** Voerde belangrijke hervormingen door op sociaal, economisch en militair gebied, waaronder de **Juliaanse kalender**.

- **Moord:** Vermoord op 15 maart 44 v.Chr. (de *Iden* van maart) door een groep senatoren onder leiding van Brutus en Cassius.

<https://www.worldhistory.org/img/c/p/1200x627/2171.jpg>

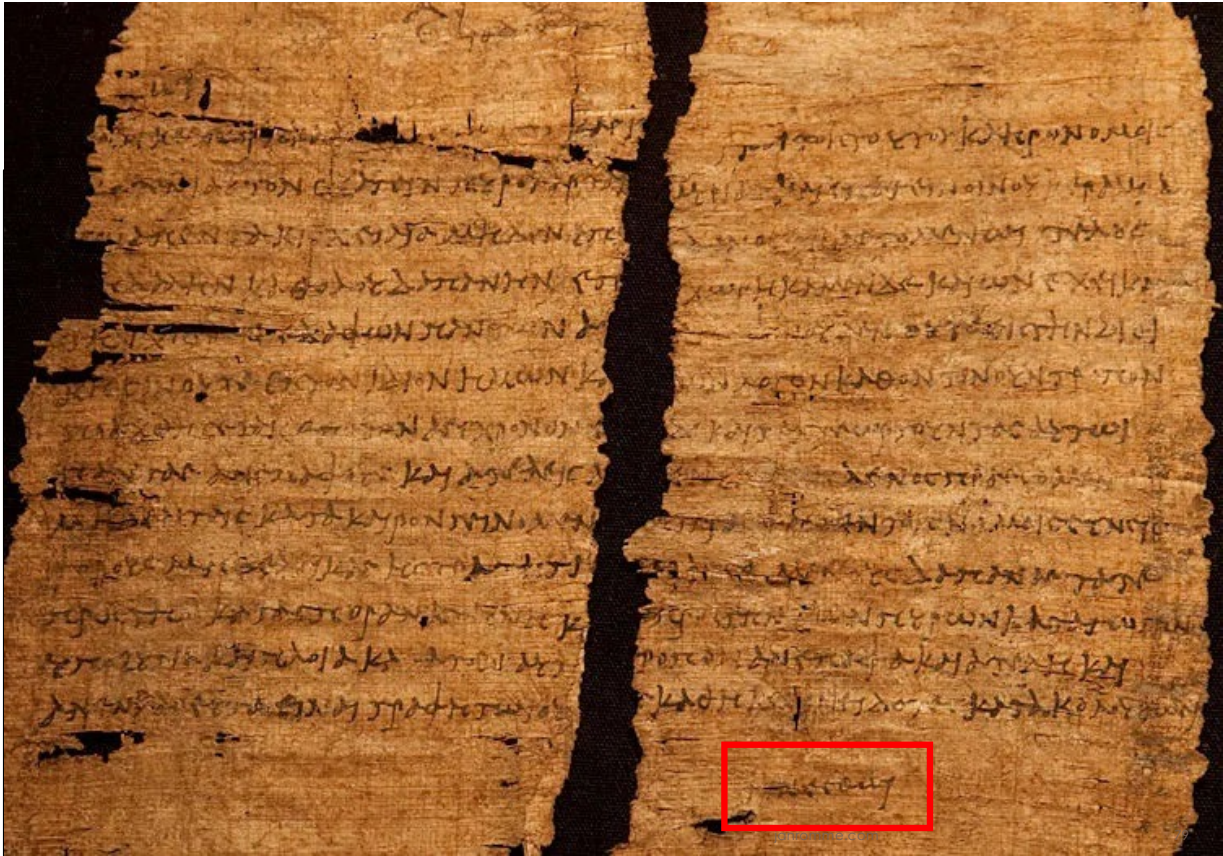

Uploaded by [Simeon Netchev](#), published on 06 May 2022. The copyright holder has published this content under the following license: **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs**. This licence only allows others to download this content and share it with others as long as the author is credited, but they can't change the content in any way or use it commercially. When republishing on the web a hyperlink back to the original content source URL must be included. Please note that content linked from this page may have different licensing terms.

- **48 v.Chr.:** Caesar komt in Egypte tijdens de burgeroorlog met Pompeius.
- **Caesar steunt Cleopatra** in haar machtsstrijd tegen haar broer Ptolemaeus XIII.
 - **Cleopatra wordt met Caesar's hulp de heerser** van Egypte.
- **30 v.Chr.:** Na de dood van Cleopatra en haar zoon Caesarion, wordt Egypte veroverd door **Octavianus**.
- **Egypte wordt een Romeinse provincie** onder Octavianus (later Augustus).

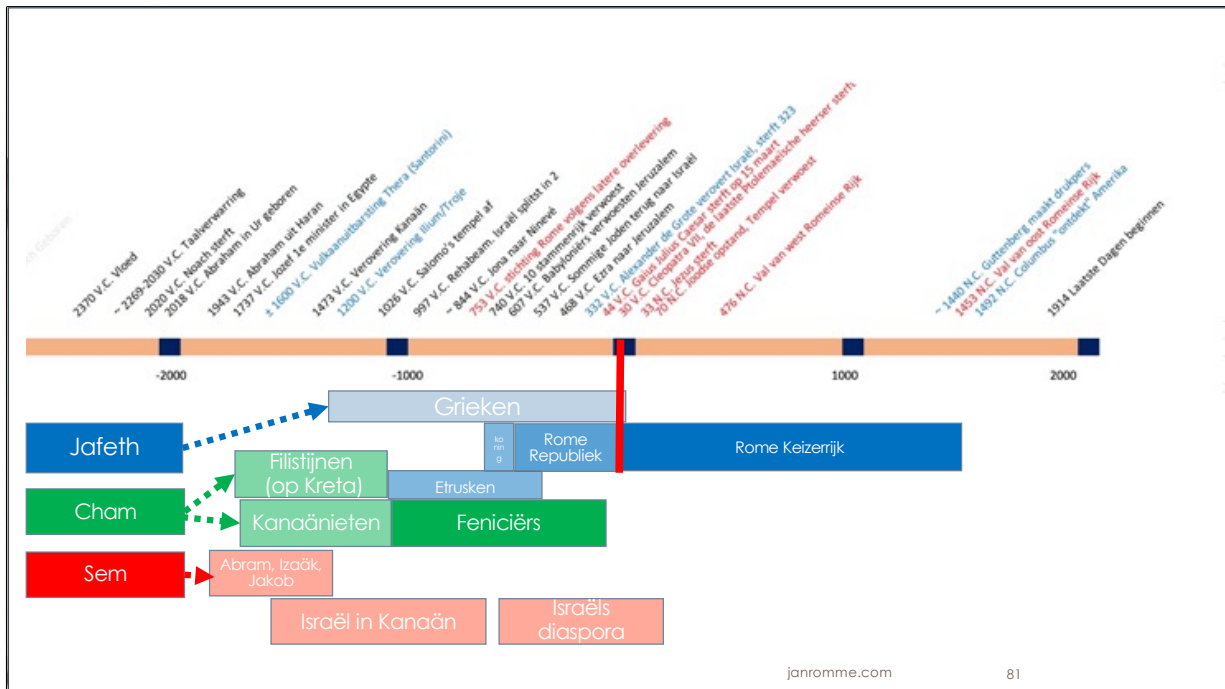
Bust of Cleopatra VII - Altes Museum - Berlin - Germany 2017 (3).jpg
[https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bust_of_Cleopatra_VII_-_Altes_Museum_-_Berlin_-_Germany_2017_\(3\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bust_of_Cleopatra_VII_-_Altes_Museum_-_Berlin_-_Germany_2017_(3).jpg)

- Het papyrusfragment is een document uit de late **Ptolemeïsche periode**, **gedateerd op februari 33 v.Chr.**, waarin Cleopatra VII een **belastingvrijstelling** verleent aan **Publius Canidius Crassus**.
- Aan het einde van het document staat een Griekse inscriptie: “ginesthoi” (“laat het gebeuren”), die wordt verondersteld door Cleopatra zelf te zijn geschreven.

English: Duane W. Roller (2010, p. 134) provides a description of this papyrus document from late Ptolemaic Egypt, dated to the reign of Cleopatra VII: In February 33 B.C. she approved an order granting certain tax exemptions to Publius Canidius Crassus, who had been with Antonius for a decade and would be senior commander of the land forces at Actium. The relevant document is a papyrus recovered from mummy wrappings and first published in the year 2000. Canidius was allowed to import 10,000 artabas of wheat and 5,000 amphoras of wine tax free, and the lands that he owned in Egypt were also exempt. What has excited interest is the subscript in a different hand: γινέσθωι (“make it happen”). There is little doubt that this is the writing of the queen herself, as there was a tradition in Ptolemaic Egypt of countersigning by the

monarch, in part to avoid forgery of official documents. This autograph of Cleopatra VII certainly is one of the more exciting discoveries of recent years: the only other known royal autographs from antiquity are of Ptolemy X and Theodosios II, both somewhat less interesting than the queen. The document also indicates the dichotomy that still existed at the very end of the Ptolemaic era between the rulers (and their Roman allies) and the ruled, where the former continued to obtain special privileges.

- De Romeinen beweren (in ieder geval uit een Legende uit de 1^e eeuw VC door LIVIUS opgeschreven) dat in 753 VC de stad ROME gesticht werd.
 - Oudere vonsten daar van ± 1000 VC
- De **Res Publica** (“**publieke zaak**” of “**gemeenschappelijke zaak**”) of Romeinse Republiek begon in het jaar **509 v.Chr.**
- Dit gebeurde nadat de Romeinen hun laatste koning, **Tarquinius Superbus** (Tarquinius de **Hoogmoedige**), uit de stad hadden verdreven.
 - De koningen werden afgezet na een opstand die ontstond door de tirannieke heerschappij en wreedheden van Tarquinius, evenals een schandaal rond de verkrachting van Lucretia, een Romeinse edelvrouw, door zijn zoon Sextus Tarquinius.
- Met het verdrijven van de koning kwam er een einde aan de monarchie, en Rome schakelde over op een nieuw bestuursysteem: de **Republiek**. In plaats van een koning kregen twee jaarlijks gekozen **consuls** de leiding, die werden gecontroleerd door de **Senaat**.

- Hoe ziet de wereld er uit bij de dood van CAESAR in 44 VC
- Egypte nog nit ingelijft, Judea wel, ook deel spanje, frankrijk zelf België en nederland bereikt.

Cole Thomas The Consummation The Course of the Empire **1836.**

Further to the right, amongst the individuals fixed on the procession, a queenly woman sits atop a gilded throne. The look of the painting suggests the height of Ancient Rome. The decadence seen in every detail of this cityscape foreshadows the inevitable fall of this mighty civilization.^[6]

Wat gaan we bespreken?

1. Oorsprong Romeinen en andere buurvolken
2. Verovering en groei tot 1e eeuw

Pauze

3. Pax Romana: wegen, veiligheid, cultuur
4. Nadagen, langzame dood

The screenshot shows a mobile payment interface for a Bunq account. The background is a photograph of the Colosseum in Rome. The interface includes the Bunq logo at the top, a profile picture of J.C.W. Romme, and a message in Dutch: "Hey, Leuk dat je meedeed aan onze Bijbelse geschiedenis tour door het Romeinse Rijk. Als je iets wil doneren voor onze moeite mag dan hier. Super lief van ja 😊". Below the message, the amount "€0,00" is displayed, followed by the text "Voeg een bericht toe aan je betaling, als je wil...". A prominent orange button labeled "Volgende" is centered below the text. At the bottom of the modal, there is a link "Zie hier hoe het werkt". The footer of the page contains navigation links: "Meer over bunq", "Algemene voorwaarden", and "Voeg toe aan je website", along with language selection options: "EN", "NL", "ES", "IT", "DE", "FR", "RU", "UK".

bunq

J.C.W. Romme
NL75 BUNQ 2052 0393 41

Hey, Leuk dat je meedeed aan onze Bijbelse geschiedenis tour door het Romeinse Rijk. Als je iets wil doneren voor onze moeite mag dan hier. Super lief van ja 😊

€0,00

Voeg een bericht toe aan je betaling, als je wil...

Volgende

[Zie hier hoe het werkt](#)

Meer over bunq Algemene voorwaarden Voeg toe aan je website

EN **NL** ES IT DE FR RU UK

Johannes Romme

Scannen om Johannes Romme
te betalen

janromme.com

87

Voor onze vrienden aan de andere kant van de ocean .

Wat gaan we bespreken?

1. Oorsprong Romeinen en andere buurvolken
2. Verovering en groei tot 1e eeuw

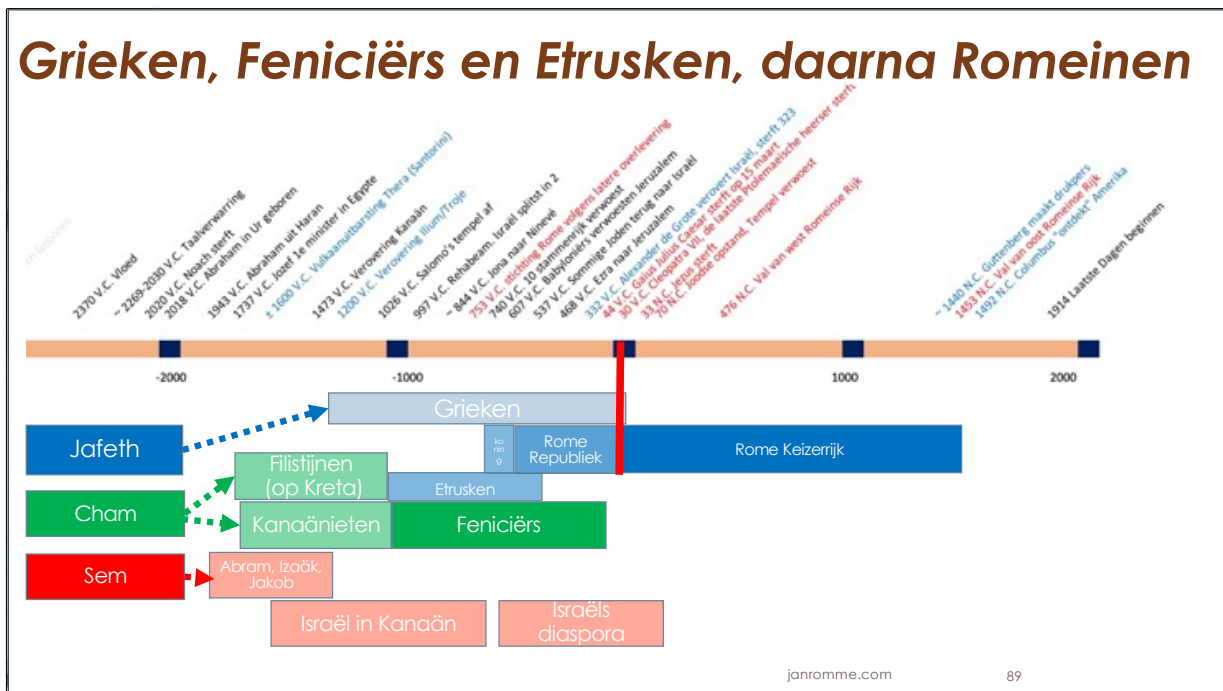
Pauze

3. Pax Romana, Joden en Christenen

4. Nadagen, langzame dood

We gaan een klein stukje teurg in de tijd, kijken naar de Joden in de eeuwen voor jesus.

Grieken, Feniciërs en Etrusken, daarna Romeinen

- En daarna Enkele profetieën gaan in de KEIZERTIJD in vervulling.

- Tot nu toe nog niet echt over de JODEN gehad, anders dan Salomo die de FENICIERS SPONSORT.
- Dit is de wereld in 65 VC er zijn nog 2 GRIEKSE landen over, SELEUCIDEN EN PTOLEMAIRERS.
- Paar honderd jaar getouwtrek, gebied er tussenin was JUDEA.

• <https://www.worldhistory.org/map/-935/38.434/44.108/10800/>

- **Oprichting:** Het **Hasmonese (Maccabeïsche) koninkrijk** ontstond na de **Maccabeïsche opstand (167–160 v.Chr.)** tegen de Seleucidische overheersing, onder leiding van de familie **Mattathias** en zijn zoon **Judas Maccabeüs**.
- **Succes:** De Maccabeeën bevrijdden Judea en vestigden een onafhankelijke staat, die hun religieuze en culturele autonomie herstelde.
- **Zelfbestuur:** Het koninkrijk duurde van **140 v.Chr.** tot **63 v.Chr.**, onder de heerschappij van de Hasmonese dynastie.
- **Einde:** Het koninkrijk eindigde toen de **Romeinen** Judea in **63 v.Chr.** veroverden, onder leiding van **Pompeius**, en het tot een Romeinse clientstaat maakten.

- **168 v.Chr.:** Antiochus IV plaatst het altaar van **Baäl Hasjamaim** (het Syrische equivalent van Zeus) in de Joodse tempel in Jeruzalem.

Hij laat hier een **VARKEN** offeren om de tempel voor de Joden onrein te maken.

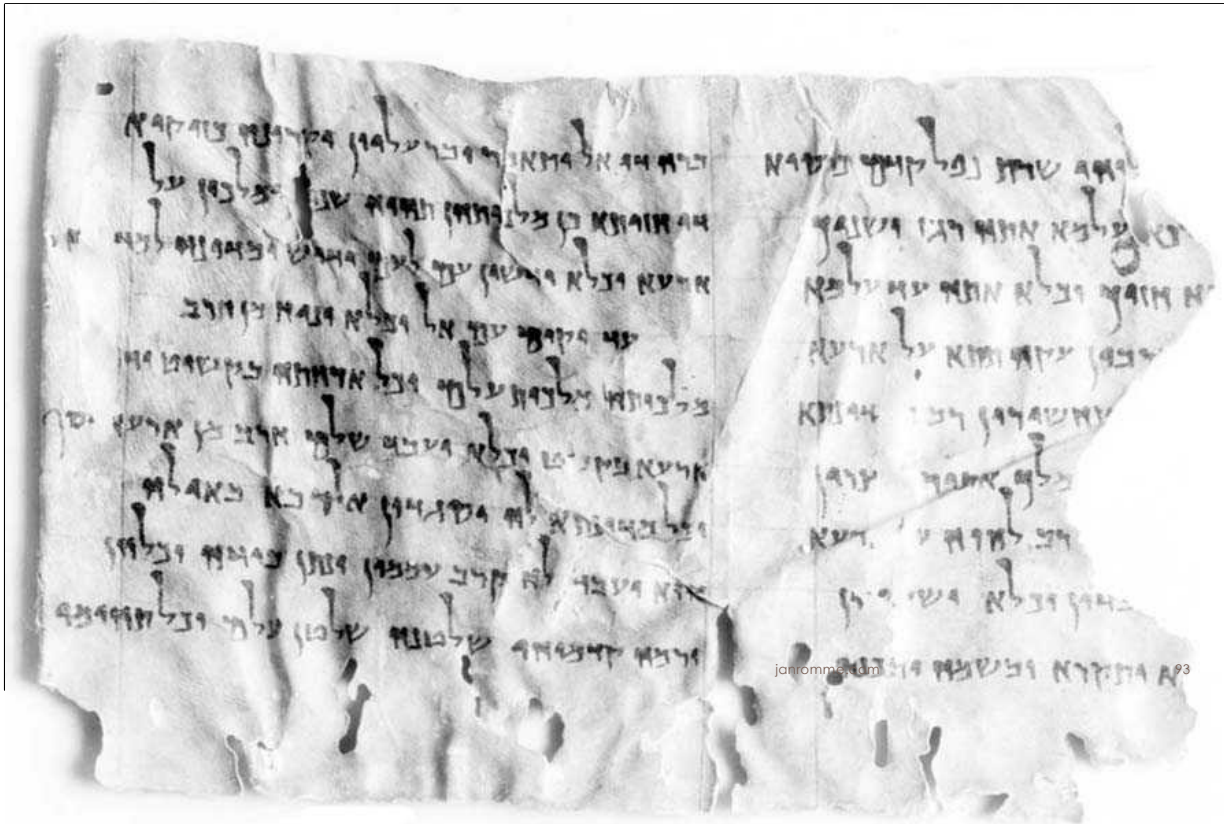
- **Opstand:** Mattathias en zijn zoon **Judas Makkabeüs** leiden een opstand tegen de Seleuciden.
- **Wreedheid van Antiochus:** Hij doodde duizenden Joden, kreeg de bijnaam "**Epimanes**" (de gek).
- **Dood van Antiochus:** Hij stierf aan ziekte tijdens de strijd.
- **Onafhankelijkheid:** Simon Makkabeüs veroverde onafhankelijkheid voor Judea en stichtte de **Hasmonese dynastie**, die tot 63 v.Chr. regeerde.

In [Daniël 9:27](#) wordt een 'walgelijk ding dat verwoesting veroorzaakt', voorspeld. In navolging van de oude joodse traditie heeft men deze uitdrukking in brede kring toegepast op de ontwijding van Jehovah's tempel te Jeruzalem in 168 v.G.T. door de

Syrische koning Antiochus IV Epiphanes. In een poging de aanbidding van Jehovah uit te roeien, bouwde Antiochus een altaar boven op het grote altaar van Jehovah en offerde daarop een varken aan de Olympische Zeus (Jupiter). Een soortgelijke uitdrukking als die welke Daniël gebruikte (waarbij iets walgelijks met verwoesting verband houdt), komt in het apocriefe boek 1 Makkabeeën (1:54) voor en wordt op deze gebeurtenis van toepassing gebracht.

Maar dit was slechts de joodse uitleg, geen geïnspireerde openbaring. Christus Jezus maakte duidelijk dat deze zienswijze onjuist was, toen hij zijn discipelen de volgende waarschuwing gaf: „Wanneer gij daarom het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt, waarover door bemiddeling van de profeet Daniël gesproken is, in een heilige plaats ziet staan (de lezer gebruikte onderscheidingsvermogen), laten dan zij die in Judea zijn, naar de bergen vluchten” ([Matth. 24:15, 16](#)). Uit deze woorden blijkt dat „het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt” destijds nog niet tot het verleden behoorde, maar iets toekomstigs was.

Antiochus IV Epiphanes (ἐπιφανής / *epiphanès* is Grieks voor *verschenen* (God)) (c. 215 - 164 v.Chr.), eigenlijke naam **Mitrades** was van 3 september 175 tot november/december 164 v.Chr. koning van de hellenistische Seleuciden.

- De historicus Heinrich Graetz zei dat de **beambten** van Epiphanes ‘alle boekrollen van de Wet die ze tegenkwamen, **verscheurden en verbrandden**, en dat ze degenen doodden die sterkte en troost zochten in de Wet’.
 - Gelukkig was de bijbel al zo vaak overgeschreven en zelfs vertaald dat dit de bijbel niet kon uitroeien.

In [Daniël 9:27](#) wordt een ‘walgelijk ding dat verwoesting veroorzaakt’, voorgezgd. In navolging van de oude joodse traditie heeft men deze uitdrukking in brede kring toegepast op de ontwijding van Jehovah’s tempel te Jeruzalem in 168 v.G.T. door de Syrische koning Antiochus IV Epiphanes. In een poging de aanbidding van Jehovah uit te roeien, bouwde Antiochus een altaar boven op het grote altaar van Jehovah en offerde daarop een varken aan de Olympische Zeus (Jupiter). Een soortgelijke uitdrukking als die welke Daniël gebruikte (waarbij iets walgelijks met verwoesting verband houdt), komt in het apocriefe boek 1 Makkabeeën (1:54) voor en wordt op deze gebeurtenis van toepassing gebracht.

Maar dit was slechts de joodse uitleg, geen geïnspireerde openbaring. Christus Jezus maakte duidelijk dat deze zienswijze onjuist was, toen hij zijn discipelen de volgende waarschuwing gaf: „Wanneer gij daarom het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt, waarover door bemiddeling van de profeet Daniël gesproken is, in een heilige plaats ziet staan (de lezer gebruikte onderscheidingsvermogen), laten dan zij die in Judea zijn, naar de bergen vluchten” ([Matth. 24:15, 16](#)). Uit deze woorden blijkt dat „het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt” destijds nog niet tot het verleden behoorde, maar iets toekomstigs was.

Hasmonese dynastie: Joodse dynastie die Judea regeerde na de Maccabeïsche opstand (140 v.Chr. – 63 v.Chr.).

- **Herodes de Grote:** Stamt uit de **Idumese (edomieten)** familie, oorspronkelijk geen Jood, maar werd door de Romeinen aangesteld als **koning van Judea** in 37 v.Chr.
- **Verbond met de Hasmoneeën:** Herodes trouwde met **Mariamne**, een Hasmonese prinses, om zijn legitimiteit als heerser over de Joden te versterken.
- **Politieke context:** Herodes' huwelijk met Mariamne en zijn machtsovername markeerden het einde van de Hasmonese dynastie, die door de Romeinen werd verdrongen.
- **Romeins ingrijpen:** De Romeinen bevorderden Herodes' opkomst als koning van Judea om stabiliteit te garanderen in de regio, ten koste van de Hasmonese heerschappij.

Herodes de Grote leefde van **circa 73 v.Chr.** tot **4 v.Chr.**. Hij was koning van Judea van **37 v.Chr.** tot zijn dood in **4 v.Chr.** en stond bekend om zijn ambitieuze bouwwerken, waaronder de herbouw van de **Tempel van Jeruzalem**, en zijn wrede politiek om zijn macht te behouden.

<https://greekreporter.com/2024/11/08/hellenistic-jews/>

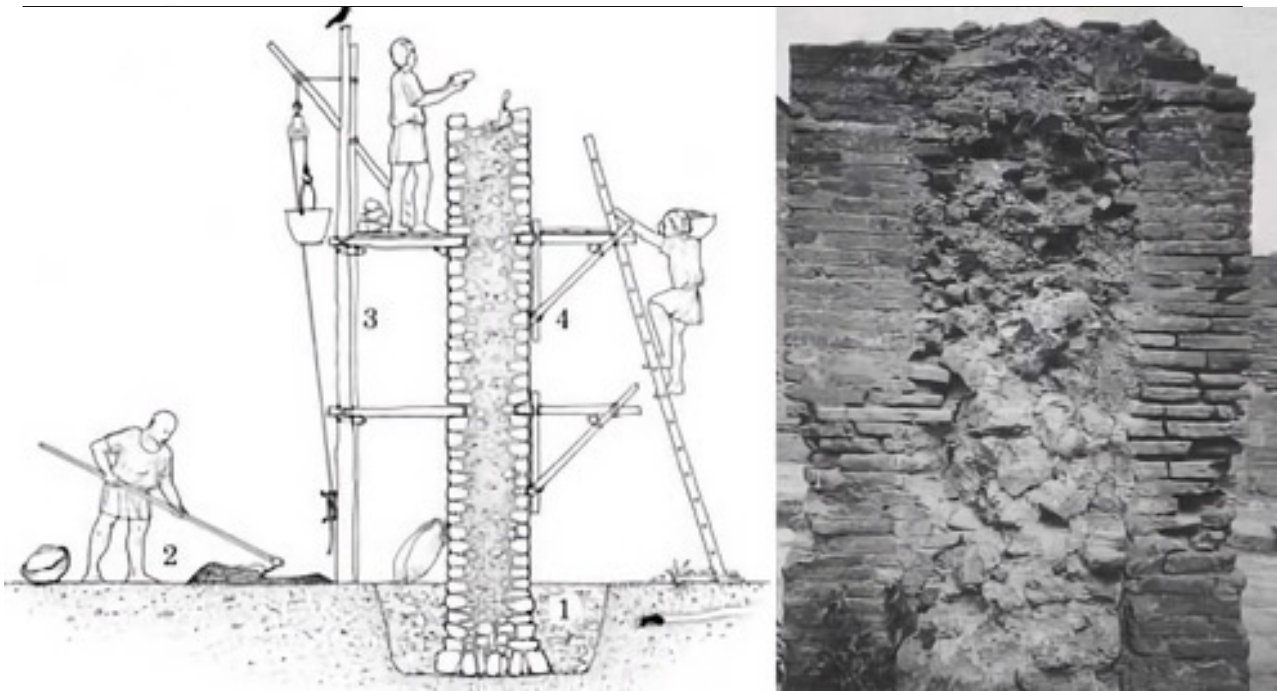
A multigenerational banquet depicted on a wall painting from [Pompeii](#) (1st century AD)

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pompeii>

Main article: [Eruption of Mount Vesuvius in AD 79](#)

The eruption lasted for two days.^[51] The first phase was of pumice rain (*lapilli*) lasting about 18 hours, allowing most inhabitants to escape. Only approximately 1,150 bodies^[52] have so far been found on site, which seems to confirm this theory, and most escapees probably managed to salvage some of their most valuable belongings; many skeletons were found with jewellery, coins, and silverware.

At some time in the night or early the next day, [pyroclastic flows](#) began near the volcano, consisting of high speed, dense, and scorching ash clouds, knocking down wholly or partly all structures in their path, incinerating or suffocating the remaining population and altering the landscape, including the coastline. By the evening of the second day, the eruption was over, leaving only haze in the atmosphere through which the sun shone weakly.

- De architectonische vormen en principes van het oude Rome waren gebaseerd op de prestaties van de beschavingen die het veroverde - Grieks en Etruskisch.
- Van de **Etrusken** leenden Romeinse architecten het ontwerp van **bogen en gewelven**, en van de Grieken namen ze de basisprincipes van het gebruik van **kolommen** in de architectuur over - het ordesysteem, evenals symmetrie en regelmaat van vormen.
- De Romeinen verbeterden de vormen van andere mensen met nieuwe technologieën en uitvindingen: duurzame materialen - **beton**, een mix van verschillende bogen en kolommen.

Verbetering van Etruskische bogen

Kortstondige Etruskische materialen werden vervangen door bakstenen, travertijnblokken en Romeins beton. De combinatie van deze materialen zorgde niet alleen voor de sterkte van de structuren, maar ook voor bruikbaarheid. De productie

van bakstenen was een dure zaak - materieel en fysiek. De Romeinen kwamen op het idee om beton in de holtes van de dragende muren te gieten. De bekleding was gemaakt van bakstenen om het esthetische uiterlijk van de gebouwen niet te verstoren. Zo werden dikke sterke muren verkregen zonder onnodige kosten.

Overerving van het Griekse ordesysteem

Griekse architecten gebruikten geen gebogen gewelven: alle gebouwen bestonden uit verticale steunen - kolommen. De belangrijkste typen hebben een speciaal systeem gevormd dat "orde" wordt genoemd. Het waren deze architectonische ontwikkelingen die de Romeinen voor zichzelf hebben overgenomen en aangepast.

Het ordesysteem bestond uit 3 hoofdtypen: de eenvoudigste en meest monumentale - Dorisch; eleganter - Ionisch; de meest weelderige en complexe - Korinthisch.

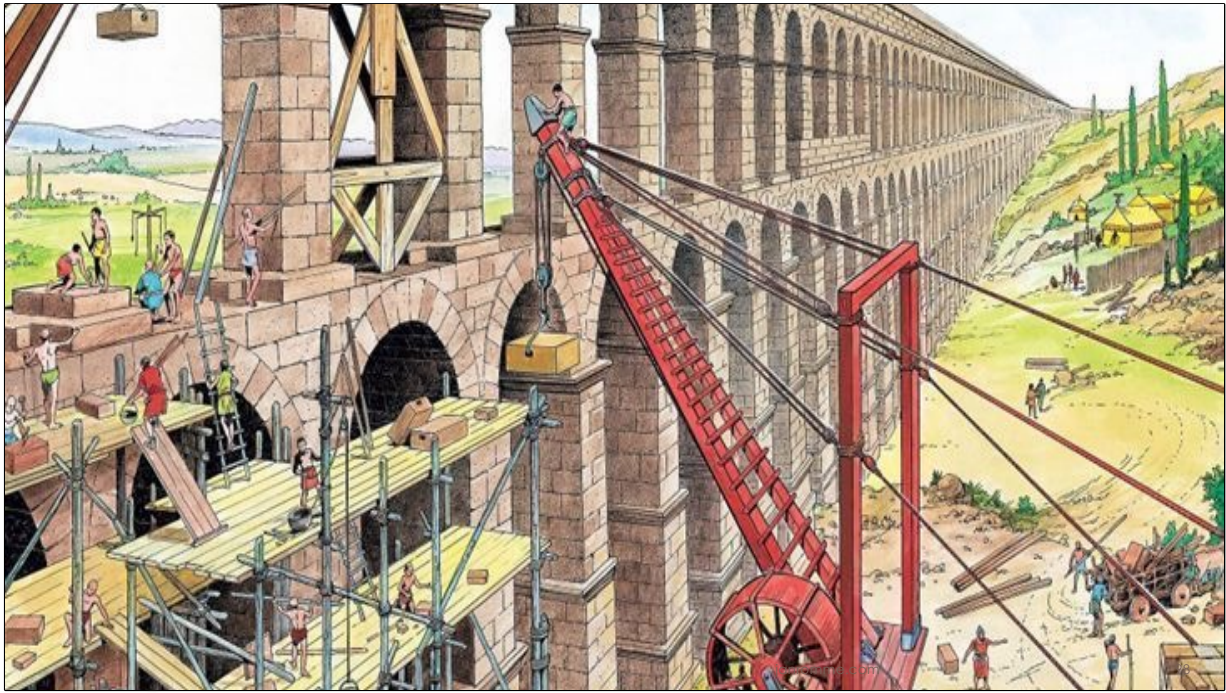
Romeinse architecten voegden er 2 nieuwe aan toe. Toscaanse type geërfd van de Etrusken. Het lijkt op Doric, maar het ziet er nog eenvoudiger uit. En een samengesteld type dat er bijzonder mooi uitziet, een combinatie van de kenmerken van Ionische en Korinthische kolommen.

Nieuwe uitvindingen

Romeinse architecten combineerden Etruskische bogen en Griekse zuilen. Als gevolg hiervan werd een van de belangrijkste elementen van de gebouwen verkregen - de "Romeinse cel". De constructie genaamd "arcade" heeft een breed doel gekregen.

Het vormde de basis van de beroemde aquaducten - het Romeinse watervoorzieningssysteem. Dankzij experimenten met gebogen structuren creëerden Romeinse architecten cilindrische en gekruisigde gewelven en werden ze de eerste bouwers van koepels.

Zo onderscheidde de architectuur van Rome zich niet alleen door bruikbaarheid en moderne technische oplossingen, maar ook door een indicator van grootsheid en kracht. Het is niet voor niets dat de oude Romeinse architect Vitruvius de "drie wetten" van architectuur ontleende: "kracht, voordeel, schoonheid".

Met Beton als bouwmaterial konden zij bijvoorbeeld aquadoc ten aanleggen.

doel gekregen.

- Het vormde de basis van de beroemde aquaducten - het Romeinse watervoorzieningssysteem.
- Dankzij experimenten met gebogen structuren creëerden Romeinse architecten cilindrische en gekruisigde gewelven en werden ze de eerste bouwers van koepels.

Zo onderscheidde de architectuur van Rome zich niet alleen door bruikbaarheid en moderne technische oplossingen, maar ook door een indicator van grootsheid en kracht. Het is niet voor niets dat de oude Romeinse architect Vitruvius de "drie wetten" van architectuur ontleende: "kracht, voordeel, schoonheid".

Muur van Adrianus. Andere grote gebouwen nog te zien. De muur tussen schotland en Noord Engeland.

Veel steden in Europa zijn gesticht door de Romeinen of zijn ontstaan uit **Romeinse forten**. Hier zijn enkele van de belangrijkste:

- **London** (Londinium) – Gesticht als een Romeins fort aan de rivier de Theems.
- **Paris** (Lutetia) – Begon als een Romeins militaire nederzetting aan de Seine.
- **KEULEN** (Colonia Claudia Ara Agrippinensium) – Gesticht als een Romeins legerkamp en later een belangrijke stad.
- **Wenen** (Vindobona) – Gesticht als een Romeins fort aan de Donau.
- **Augsburg** (Augusta Vindelicorum) – Gesticht als een legerkamp en later een stad.
- **Trier** (Augusta Treverorum) – Een van de oudste steden in Duitsland, gesticht door de Romeinen.
- **Nijmegen** (Ulpia Noviomagus Batavorum) – Gesticht als een Romeins fort.

- **Frankfurt** (Nida) – Begon als een Romeins fort.
- **Valencia** (Valentia) – Gesticht door de Romeinen als een militair en civiel centrum.
- **Milan** (Mediolanum) – Gesticht als een Romeins fort en later de hoofdstad van het West-Romeinse rijk.

The remains of Milecastle 39 (coordinates 55° 0' 13.12" N, 2° 22' 32.74" W) on Hadrian's Wall; near Steel Rigg, looking east from a ridge along the Hadrian's Wall Path. Milecastle 39 is also known as *Castle Nick*.

Romeinse Limes in Duitsland: Was de **grens** van de provincie **Germania** markeerde.

- **Limes Germanicus**: Begon bij de **Rijn** en liep door het huidige Duitsland, van **Nederland** naar **Oostenrijk**.
- **Verdedigingswerken**: Bestond uit **muren**, **forten** en **wachttorens** om de Romeinse provincie te beschermen tegen Germaanse stammen.
- **Belangrijkste forten**: Zoals **Xanten** en **Carnuntum**; gebruikten de Romeinen een netwerk van wachttorens om het gebied te controleren.
- **Val**: De Limes werd uiteindelijk verlaten in de 3e eeuw na Chr., door de opkomst van invallen en interne Romeinse problemen.

Reconstructed tower near [Kastell Zugmantel](#)

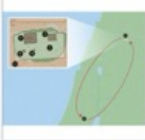
- **Hand 27:5,6,38** we kwamen aan in de haven van Myra in Lycië. Daar vond de legerofficier een **schip uit Alexandrië** dat naar Italië zou varen, en hij liet ons aan boord gaan. **28** Nadat ze genoeg hadden gegeten, maakten ze het schip lichter door de **tarwe overboord** te gooien.

JW .ORG Jehovah's Getuigen Nederlands Inloggen Zoeken

HOME WAT DE BIJBEL LEERT BIBLIOTHEEK NIEUWS OVER ONS

Mediagalerij Selecteren Nieuwewereldvertaling van de Bijbel (studie-uitgave)

Handelingen 9

Saulus en Damaskus

Saulus onderweg naar Damaskus

Romeinse weg in Tarsus

Bouw van een Romeinse weg

Theodotusinscriptie voor Griekssprekende Joden

Joppe

Bovenkamer

Mantels en andere kledingstukken

Goed moment om te benoemen dat we tegenwoordig een fantastische studiebijbel hebben.

Filippenzen 4:21, 22

De broeders die bij me zijn, doen jullie de groeten. Alle heiligen, maar vooral die van het huis van caesar, doen jullie de groeten.

- Vanuit zijn gevangenschap in 60 of 61 in ROME stuurt Paulus een brief aan de gemeente in Filippi.
- Hij laat de groetjes aan hen doen van o.a. "Heiligen [] uit van het huis van Caesar (**Nero Claudius Caesar**).
- Mogelijk ambtenaren en slaven bedoeld.
 - Filippi als Romeinse kolonie had veel gepensioneerde soldaten en ambtenaren.
 - Misschien wel vrienden uit de Christelijke gemeente in ROME .
- Paulus wordt vrijgesproken

Meer details in onze studie bijbel voetnoten (engels). En INZICHTBOEK artikel CAESAR.

* Nero's household included thousands of servants, including slaves, freedmen, and government officials.

the household of Caesar: At this time (c. 61 C.E.), the Roman Caesar, or emperor, was Nero. (See Glossary, "[Caesar](#).") Caesar's household does not necessarily refer to the emperor's immediate family. It would have included a wide array of servants numbering perhaps into the thousands. Among them were slaves, freedmen, even

those in various branches of government service in Rome and in the provinces, along with their wives and children. Jewish writer Philo of Alexandria used the same Greek expression in referring to this vast group of people. (*Flaccus*, 35)

Als we aan Vermaak in ROME denken ? Gladiatoren ? Maar eigenlijk was paarden races veel populairder.

Je had in ROME na het invoeren van het Keizerrijk geen verkiezingen meer, Mensen begonnen zich te identificeren met kleuren TEAMS.

In het Circus Maximus werden de teams in de paardenraces uit elkaar gehouden door hun **kleuren**. Er waren vier belangrijke teams, elk met een eigen kleur, die het publiek makkelijk kon herkennen:

1. **De Reds** (Rossi) – de *rode* fractie
2. **De Whites** (Albi) – de *witte* fractie
3. **De Blues** (Veneti) – de *blauwe* fractie
4. **De Greens** (Prasini) – de *groene* fractie

Deze kleuren vertegenwoordigden niet alleen de teams, maar groeiden ook uit tot enorme supportersgroepen, vergelijkbaar met moderne sportfans. Later, in de keizertijd, hadden de **Blues** en **Greens** de meeste aanhang, en zij domineerden vaak de races en rivaliteit. Fans waren extreem loyaal aan hun team, en sommige keizers, zoals Caligula en Nero, hadden zelf ook uitgesproken voorkeuren voor bepaalde kleuren.

* Deze kleuren vertegenwoordigden niet alleen de teams, maar groeiden ook uit tot enorme supportersgroepen, vergelijkbaar met moderne sportfans. Later, in de keizertijd, hadden de **Blues** en **Greens** de meeste aanhang, en zij domineerden vaak de races en rivaliteit. Fans waren extreem loyaal aan hun team, en sommige keizers, zoals Caligula en Nero, hadden zelf ook uitgesproken voorkeuren voor bepaalde kleuren.

Het **Circus Maximus** (Latijn voor *grootste circus*, in het Italiaans **Circo Massimo**) was in de oudheid een groot stadion in het centrum van Rome. Het circus werd voornamelijk gebruikt voor de populaire wagenrennen.

* De grote brand van Rome was een stadsbrand die in de nacht van **18 juliop 19 juli 64** ontstond in de winkels die gevestigd waren onder de houten tribunes van het Circus Maximus.

Doordat de meeste huizen in Rome eveneens van hout gemaakt waren, kon het vuur razendsnel om zich heen grijpen. De vuurzee sloeg over naar het Forum Boarium en de Aventijn en verwoestte vervolgens de keizerlijke paleizen op de Palatijn. Het duurde vijf dagen voor men de brand onder controle kreeg. In die tijd waren er drie wijken volledig verwoest, zeven wijken

waren zwaar beschadigd en maar vier van de veertien wijken in Rome werden gespaard. De brand kon aan de voet van de Esquilijn worden gestopt door een groot aantal huizen en een pas gebouwd deel van Nero's nieuwe paleis neer te halen. Nero was tijdens het ontstaan van de brand in zijn villa in de stad Antium en hem werd laksheid verweten, omdat hij pas naar Rome wilde komen toen de enorme omvang van de brand bekend werd.

- The Circus lies between the Aventine (left) and Palatine (right); the oval structure to the far right is the Colosseum. Model of Rome in the 4th century AD, by Paul Bigot.
- Circus Maximus, approximately **600m long and 150m wide**, could accommodate perhaps 250,000 spectators, around a quarter or a fifth of the city's population during the imperial era; according to estimates by Pliny the
-
- **De grote brand van Rome was een stadsbrand die in de nacht van 18 juliop 19 juli 64 ontstond in de winkels die gevestigd waren onder de houten tribunes van het Circus Maximus.**

- Doordat de meeste huizen in Rome eveneens van hout gemaakt waren, kon het vuur razendsnel om zich heen grijpen. De vuurzee sloeg over naar het Forum Boarium en de Aventijn en verwoestte vervolgens de keizerlijke paleizen op de Palatijn. Het duurde vijf dagen voor men de brand onder controle kreeg. In die tijd waren er drie wijken volledig verwoest, zeven wijken waren zwaar beschadigd en maar vier van de veertien wijken in Rome werden gespaard.

By Hubert Robert - <http://www.kunst-fuer-alle.de/index.php?mid=77&lid=1&blink=76&stext=caesar&cmstitle=Bilder,-Kunstdrucke,-Poster:-Caesar&start=80>, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6>

606073

Door Carl Theodor von Piloty (1826-1886) - http://www.reproarte.com/files/images/P/piloty_karl_t_von/0191-0237_nero_auf_den_truemmern_roms.jpg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10629003>

- **Nero Claudius Caesar**
- Vanaf de grote brand van Rome en Domus Aurea ging het alleen maar bergafwaarts.
- Nero hield zich vrijwel alleen nog maar bezig met zijn passies en trad zelfs op als **dichter, zanger en acteur**, maar met zijn middelmatige talenten had dat een averechts effect op zowel de senaat als het volk.

Door User:Bibi Saint-Pol, own work, 2007-02-08, Publiek domein,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1814923>

Geboortedatum 15 december 37 Sterfdatum 9 juni 68 Tijdvak Julisch-Claudische dynastie Periode 54-68 Voorganger Claudius (41-54) Opvolger Galba (68-69) Staatsvorm principaat Caesar onder Claudius (50-54)

Door © Marie-Lan Nguyen / Wikimedia Commons, CC BY 2.5,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3877720>

- In de ogen van Romeinse patriciërs ondermijnde dit artistieke aspect zijn waardigheid en zijn gezag.
- Bovendien was hij er niet in geïnteresseerd om gebied te veroveren, wat men wel van een keizer verwachtte.
- Er werden verschillende samenzweringen tegen hem ontdekt. Meestal kwam het initiatief van zijn hovelingen. De leiders van deze complotten werden terechtgesteld.
- Hoewel Nero **niet in Rome was en veel deed om het leed te verzachten** en de wederopbouw ter hand te nemen, deden geruchten de ronde dat **hij zelf tot de brand opdracht had gegeven** - vanwege het mooie schouwspel, of om plaats te **maken voor een groot paleis**

- Ook deed het verhaal de ronde dat Nero tijdens de brand een **gedicht over het brandende Troje** aan het voordragen was op het balkon van zijn paleis.
- Deze geruchten kwamen onder andere tot stand doordat hij op het **vrijgekomen terrein een fabelachtig paleis, de Domus Aurea (GOUDEN HUIS)**, liet bouwen.
- Het complex van de Domus Aurea besloeg een oppervlakte van ca. 80 ha tussen de heuvels Palatijn, Velia, Oppius en Coelius.
 - Het had vanaf het Forum Romanum een monumentale ingang met zuilengalerijen en een enorm voorportaal (*vestibulum*).
 - Hierin liet Nero door de Griekse beeldhouwer Zenodorus een ruim 35 meter hoog standbeeld van zichzelf maken, de Colossus van Nero.
- https://www.reddit.com/r/ancientrome/comments/1096sqp/a_breathtaking_aerial_view_of_neros_vast_domus/

- Op het terrein lagen kunstmatig gecreëerde bossen en velden (men sprak wel van *rus in urbe*; platteland in de stad), waar tamme en wilde dieren rondliepen. In het centrum van het complex lag een groot kunstmatig meer (het *stagnum Neronis*), op de plaats van het latere Colosseum.
- The octagonal room was a masterpiece of Roman architecture and overlooked a *xystus* a track to watch gymnastic competitions, and the immense park. The lower part of the dome follows a pattern of octagonal segments (like Brunelleschi 's dome of S. Maria del Fiore in Florence), while the upper part assumes a circular shape.

Hij wentelde de verdenking van zichzelf af door de christenen de schuld te geven van de grote brand.^{[1][2]}

- In het **jaar 64 G.T.** werd Rome geteisterd door een **grote brand**, waardoor ongeveer een vierde deel van de stad werd verwoest.
- Toen het gerucht de ronde deed dat Nero zelf hiervoor verantwoordelijk was, trachtte hij zich te beschermen door, zoals de **Romeinse geschiedschrijver Tacitus bericht**, de schuld **te schuiven op de christenen (Annales, XV, 44)**.
- Er volgden massale **arrestaties**, en talloze christenen en personen die ervan verdacht werden dat zij christenen waren, **werden gemarteld en ter dood gebracht**, ja, sommige werden **zelfs in het openbaar levend verbrand**. Dit schijnt het begin te zijn geweest van een enorme golf van vervolging, niet van de zijde van religieuze tegenstanders, maar van politieke zijde, die ten doel had de christelijke gemeente uit te roeien.
- Waarschijnlijk bevond Paulus, die na een tweejarige gevangenschap in Rome (ca. 59–61 G.T.) kennelijk vrijgelaten was, zich nu **voor de tweede maal in gevangenschap (ca. 65 G.T.)**.
 - Men neemt over het algemeen aan dat hij daarna op bevel van Nero ter dood werd gebracht. — Vgl. 2Ti 1:16, 17; 4:6-8

Publius Cornelius Tacitus,^[note 1] known simply as **Tacitus** (*/ˈtæsitəs/ TAS-it-*

es,^{[2][3]} Latin: [ˈtakɪtʊs]; c. AD 56 – c. 120), was a Roman historian and politician. Tacitus is widely regarded as one of the greatest Roman historians by modern scholars.^{[4][5]}

Tacitus describes Nero extensively torturing and executing Christians after the fire of AD 64.

Gaius Suetonius Tranquillus (Latin: [ˈɡaːiʊs sweːˈtoːniʊs tranˈkʷɪːʊs]), commonly referred to as **Suetonius** (/swɪˈtʊniəs/ *swih-TOH-nee-əs*; c. **AD 69 – after AD 122**),^[2] was a Roman historian who wrote during the early Imperial era of the Roman Empire

Suetonius also mentions Nero punishing Christians, though he does so because they are "given to a **new and mischievous superstition**" and does not connect it with the fire.^[159]

By Pe-Jo - Own work, Public Domain,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8806766>

in Judea en Galilea van 66 tot 70 na Chr.

- Toen in 66 procurator Gessius Florus in opdracht van keizer Nero een groot bedrag uit de tempelkas nam, die bestond uit de tienden die iedere Jood jaarlijks afstond voor de instandhouding van de tempeldienst, brak een opstand uit in Caesarea nadat Grieken de plaatselijke synagoge hadden ontheiligd.
 - De opstand sloeg over naar Jeruzalem waar het Romeinse garnizoen werd verslagen.
 - De bestuurder van Syria stuurde versterkingen naar Judea om de rust te herstellen
 - De stad wordt tijdelijk omsingeld, maar deze soldaten trekken zich terug.
 - Bij het terugtrekken worden deze romeinse soldaten eveneens verslagen.

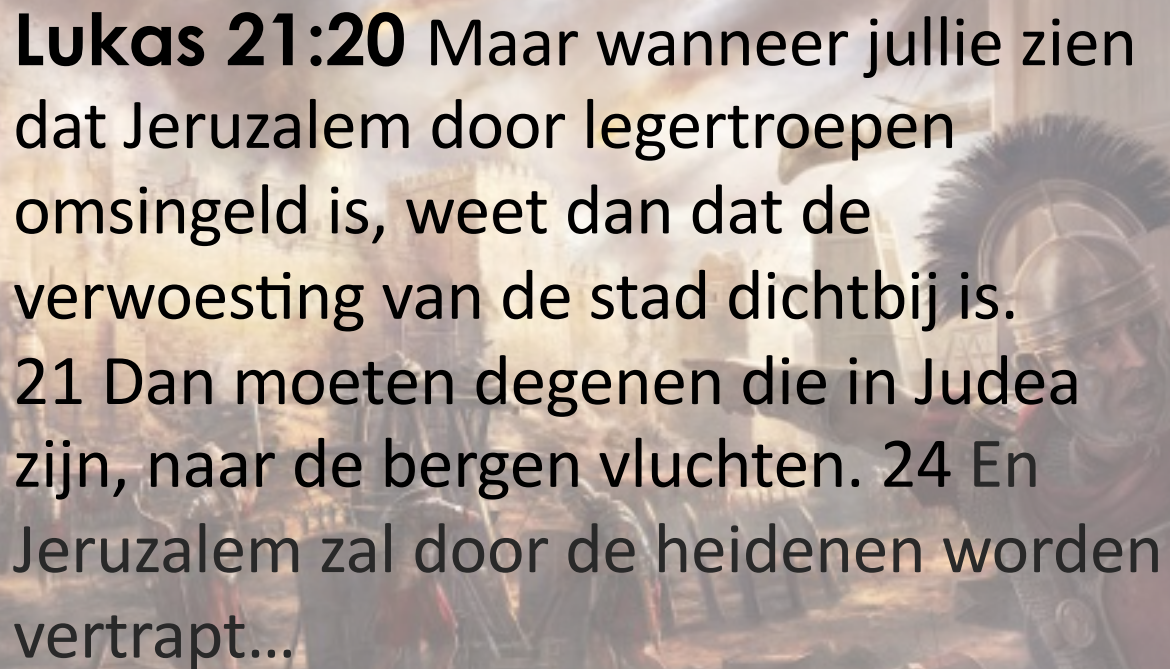
Mattheus 24:15 Wanneer jullie daarom het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt, waarover de profeet Daniël sprak, in een heilige plaats zien staan (lezer, gebruik inzicht), 16 dan moeten degenen die in Judea zijn naar de bergen vluchten.

Walchelijke ding = baniers

- **Baniërs** (of **vexilla**) waren standaarden of vlaggen die werden gebruikt in het Romeinse leger.
- Ze dienden als **identificatie**, **organisatie** en **morale boost** voor de soldaten.
- Elke eenheid, zoals een **cohort** of **legioen**, had zijn eigen banier met symbolen en kleuren, vaak met de **afbeelding van een god**, **legernummer** of **afkomstige regio**.
- **Eagle (Aquila)** was de belangrijkste en heiligste banier van een **legioen**, gezien als symbool van de militaire macht van Rome.
- Verlies van de **Aquila** werd als **grote schande** beschouwd, en het terugwinnen ervan was een belangrijk doel in sommige veldslagen.

- De banieren werden gedragen door een **vexillarius** en fungeerden als **richtpunt** voor het leger in gevechten.

In 66 omsingelden heidense Romeinse legertroepen 'de heilige stad', Jeruzalem, een plaats die de Joden als heilig bezagen en die het centrum was van de Joodse opstand tegen Rome (Mt 4:5; 27:53). Dat was voor oplettende christenen, die het Romeinse leger met de afgodische banieren herkenden als 'het walgelijke ding', het definitieve signaal om 'naar de bergen te vluchten' (Mt 24:15, 16; Lu 19:43, 44; 21:20-22).

Lukas 21:20 Maar wanneer jullie zien dat Jeruzalem door legertroepen omsingeld is, weet dan dat de verwoesting van de stad dichtbij is. 21 Dan moeten degenen die in Judea zijn, naar de bergen vluchten. 24 En Jeruzalem zal door de heidenen worden vertrapt...

- Romeinen trokken zich terug. Kans voor Christenen om weg te komen in 66 NC.
- 4 jaar lang toezien hoe stad niet belegerd wordt. Terug verlangen naar wat achter bleef?
- Gezien de manier waarop *kairos* in de Bijbel wordt gebruikt, duidt de uitdrukking 'vastgestelde tijd van de heidenen' kennelijk niet op een vage of onbepaalde tijd, maar op een vastgestelde tijd met een begin en een eind. De term 'heidenen' of 'volken' is een weergave van het meervoud van het Griekse *ethnos*, dat door de Bijbelschrijvers vaak specifiek gebruikt werd voor de niet-Joodse volken.

augustus **70**) kwam er een einde aan de oorlog, hoewel pas met de verovering van Masada in het **jaar 73 een einde kwam aan het laatste Joodse verzet.**

Door David Roberts - <http://jerusalem.nottingham.ac.uk/items/show/62>,
Publiek domein, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3267412>

Titus Flavius Vespasianus (Falacrinae, 17 november 9 - Aquae Cutiliae, 23 juni 79) was van 1 juli 69 tot 23 juni 79 keizer van het Romeinse Rijk. In het jaar 69 na Christus kwam er een ommekeer in het Romeinse Rijk. Na de dood van Nero, de laatste keizer van het Juliaans-Claudiaanse huis, streden in het vierkeizerjaar een aantal pretendentes om de troon. Vespasianus wist deze burgeroorlogen in zijn voordeel te beslissen en werd de eerste Romeinse keizer uit de Flavische dynastie. Zijn geboortenaam was Titus Flavius Vespasianus; als keizer droeg hij de naam Imperator Caesar Vespasianus Augustus.

De joodse opstand begon in 66 G.T., twee jaar voor Nero's dood, maar

werd pas in 70 G.T., tijdens de regering van **Vespasianus (69–79 G.T.)**, onderdrukt.

De apostel Johannes werd vermoedelijk tijdens de regering van Domitianus (81–96 G.T.), een felle tegenstander van het christendom, naar het eiland Patmos verbannen. — Opb 1:9.

Door Andrew Shiva / Wikipedia, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=25671212>

janromme.com

125

De munten ter herdenking van de overwinning op Judea werden voor het eerst in **71 geslagen.**

- Op de ene kant van de munt wordt Titus afgebeeld, de zoon van keizer Vespasianus.
- Titus voltooide de verovering van **Judea waaraan Vespasianus was begonnen.**
- Op de andere kant is een palmboom te zien met links ervan een **gevangengenomen Jood** met de handen op de rug gebonden en rechts een zittende Jodin die treurt.
 - Het opschrift luidt 'IVDAEA CAPTA', oftewel 'Judea veroverd'.

- **Triomfboog** op het Forum Romanum herdenkt de overwinning van **Titus** op Jeruzalem in 70 na Chr.
- **Titus en Vespasianus** vierden de overwinning in juni 71.
- **Vespasianus** werd in 79 door **Titus** opgevolgd als keizer.
- **Titus** stierf onverwachts in 81; de boog werd daarna ter ere van hem gebouwd.
- **Triomftocht van Titus** is afgebeeld in reliëf op de boog.

The **Triumphal Arch** of **Titus**, erected in c. 81 CE by **Domitian** to commemorate his brother Titus' campaigns in the Jewish **War** (70-71 CE). **Forum Romanum, Rome**.

By Paolo Villa - Own work, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=117815327>

North inner panel, relief of Titus as *triumphator*

JW Library

Lukas 21
Studiebijbel

Judea zijn, naar de bergen vluchten,^x en degenen die in de stad zijn, moeten vertrekken. En wie op het land is, moet niet de stad in gaan, 22 want dit zijn dagen waarin het oordeel wordt voltrokken zodat alles wat geschreven staat, zal worden vervuld. 23 Wee de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben!^y Want er zal veel ellende over het land* komen en dit volk zal zwaar gestraft worden. 24 Ze zullen door het zwaard omkomen of als gevangenen naar alle volken worden weggevoerd.^z En Jeruzalem zal door de heidenen worden vertrapt totdat de vastgestelde tijd van de heidenen voorbij is.^a

- 25 Ook zullen er tekenen zijn in de zon, de maan en de sterren,^b en op aarde zullen de volken doodsbang zijn en geen uitweg weten vanwege het gebulder van de woeste zee.
- 26 De mensen zullen bezwijken van angst en spanning om wat er over de bewoonde aarde komt, want de hemelse

tijdschema, vooral in verband met Christus' aanwezigheid en zijn Koninkrijk (Han 1:7; 3:19; 1Th 5:1). Gezien de manier waarop *kairos* in de Bijbel wordt gebruikt, duidt de uitdrukking 'vastgestelde tijd van de heidenen' kennelijk niet op een vage of onbepaalde tijd, maar op een vastgestelde tijd met een begin en een eind. De term 'heidenen' of 'volken' is een weergave van het meervoud van het Griekse *ethnos*, dat door de Bijbelschrijvers vaak specifiek gebruikt werd voor de niet-Joodse volken.

- Judaea capta
- Romeins zwaard
- De Boog van Titus in Rome

z De 28:64 Da 9:26

Home Bijbel Bijbelschrijvers Vergaderingen Persoonlijke studie

Als je hier meer details over wil lezen... onze studiebijbel, gratis op JW.org te lezen.

van de verovering van Jeruzalem, 10 jaar eerder.

- Mogelijk zijn slaafgemaakte Joden te werk gesteld als bouwers.
- Later zullen er nog christenen voor de Leeuwen worden gegooid omdat ze geen aanbidding aan de keizer willen geven.
 - Wij in onze tijd bationalisme, vlaggengroet.

Wat gaan we bespreken?

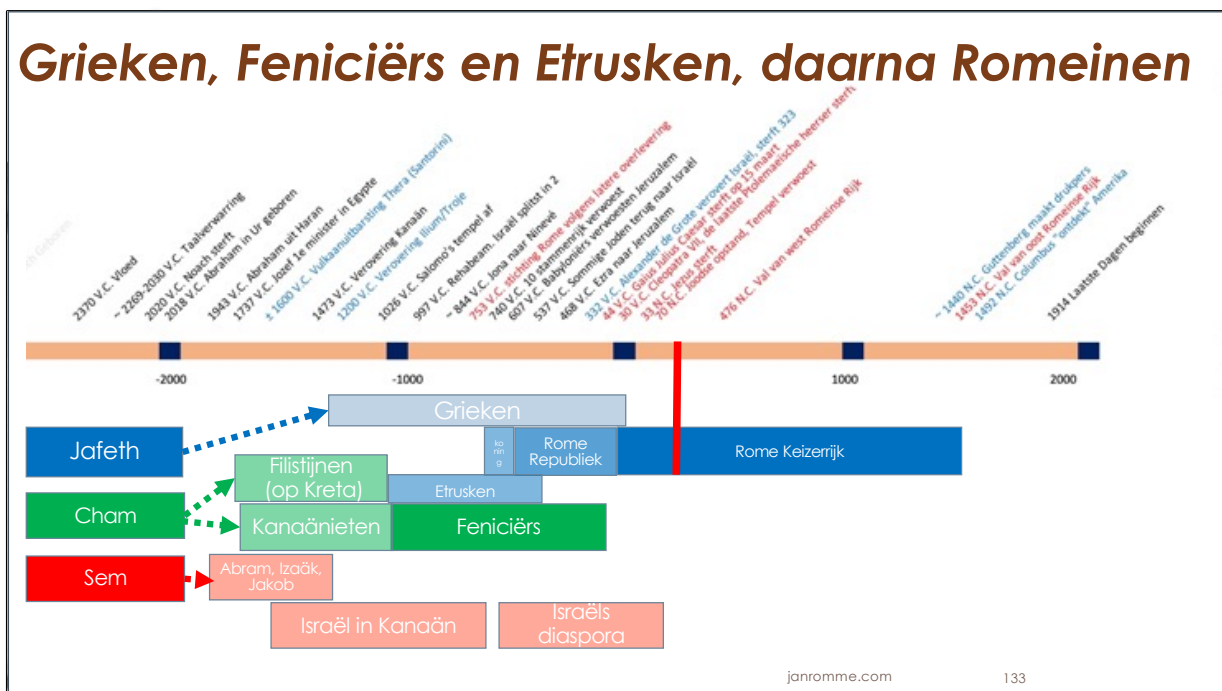
1. Oorsprong Romeinen en andere buurvolken
2. Verovering en groei tot 1e eeuw

Pauze

3. Pax Romana, Joden en Christenen

4. Nadagen, langzame dood

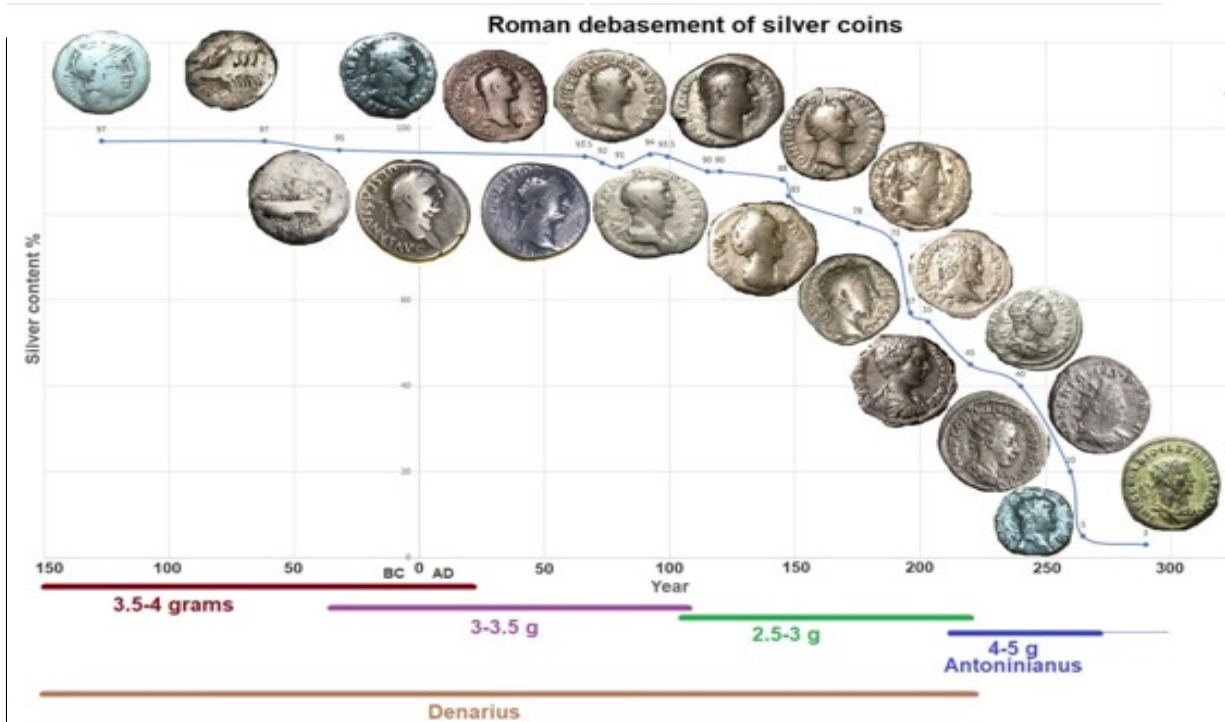
Grieken, Feniciërs en Etrusken, daarna Romeinen

- Johannes schrijft evangelie en boek openbaring vlak voor jaar 100.. Christenen gaan op in religie vermengt met griekse gedachten en romeinse gebruiken.

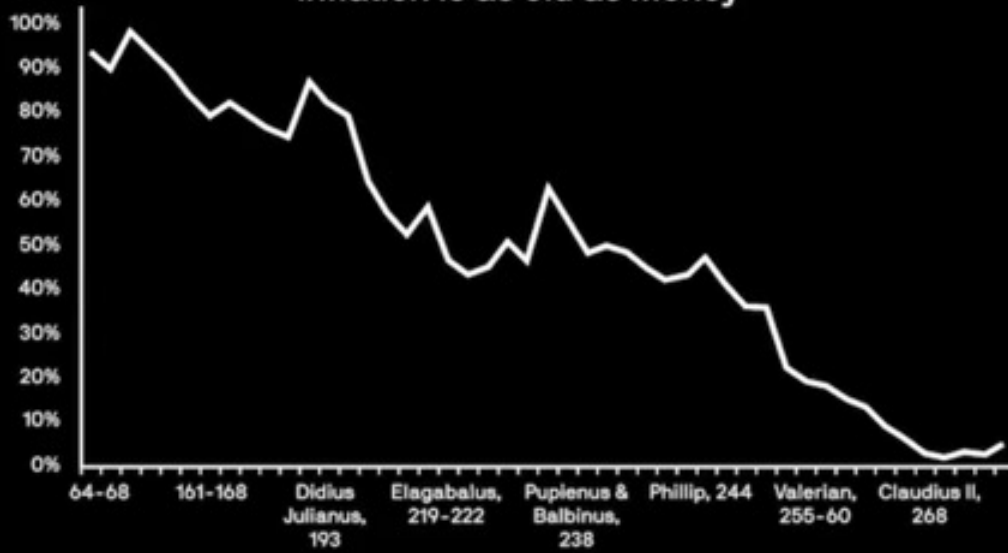

Cole Thomas The Course of Empire Destruction 1836.jpg

- Zowel zilver als goud in munten nam % af.
- Waarom? Goedkope manier om aan meer geld te komen

Silver content in Roman coins Inflation is as old as money

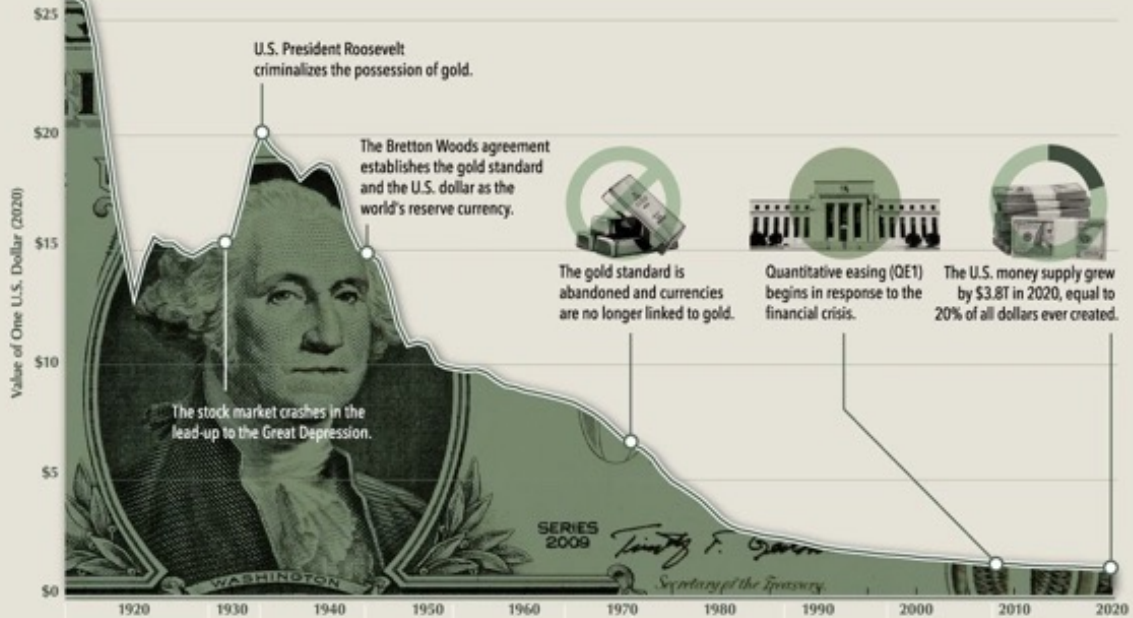
36

A DOLLAR'S WORTH

PURCHASING POWER OF THE U.S. DOLLAR

The Federal Reserve Act creates a central bank with the ability to manage the country's money supply.

The purchasing power of the U.S. dollar has fallen sharply over the last century, due to rising inflation and money supply.

Purchasing power of \$1 (2020 dollar)

Source: Bureau of Labor Statistics - Consumer Price Index, Morris County Library of Historic Prices

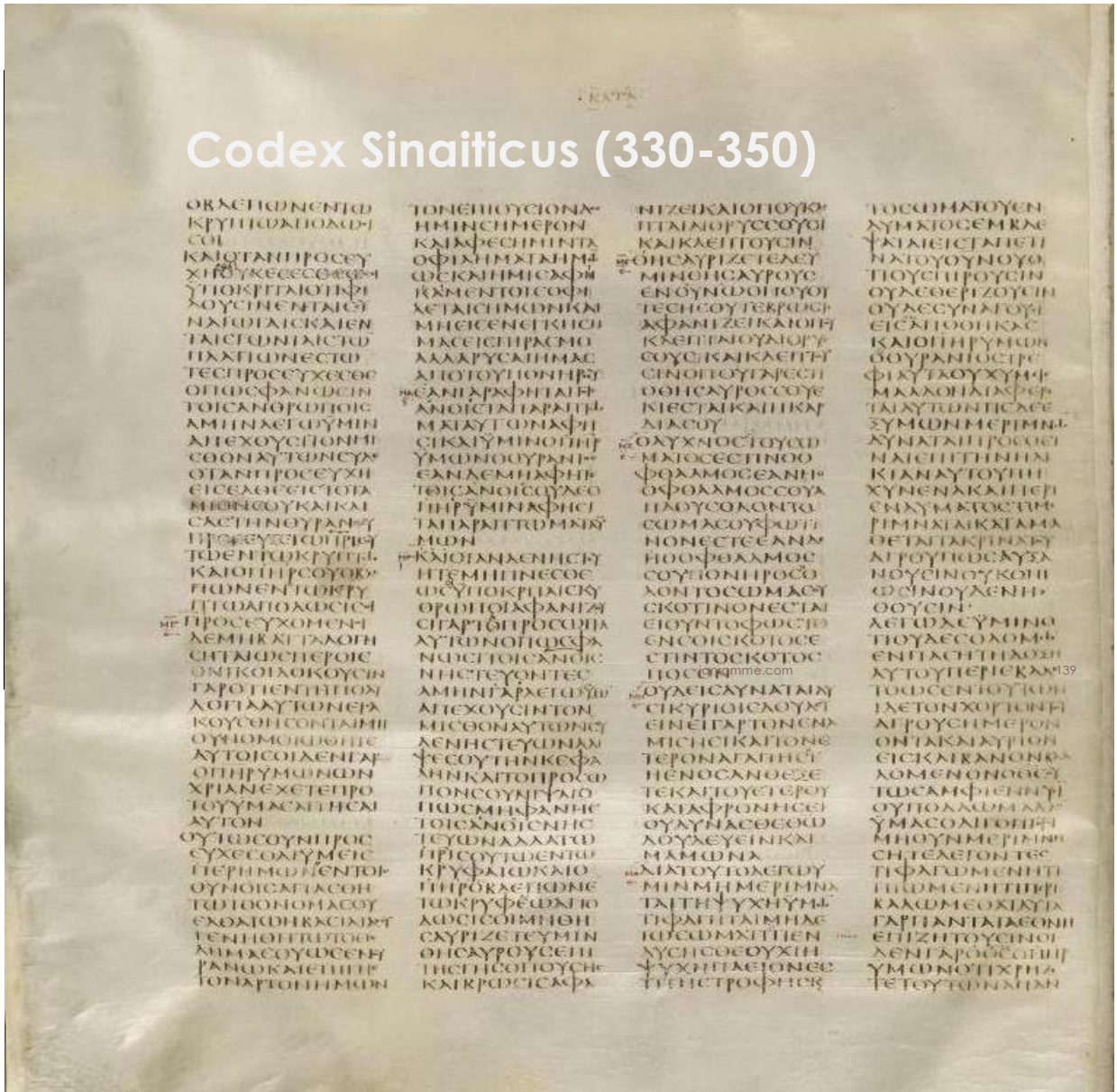

Codex Sinaiticus (330-350)

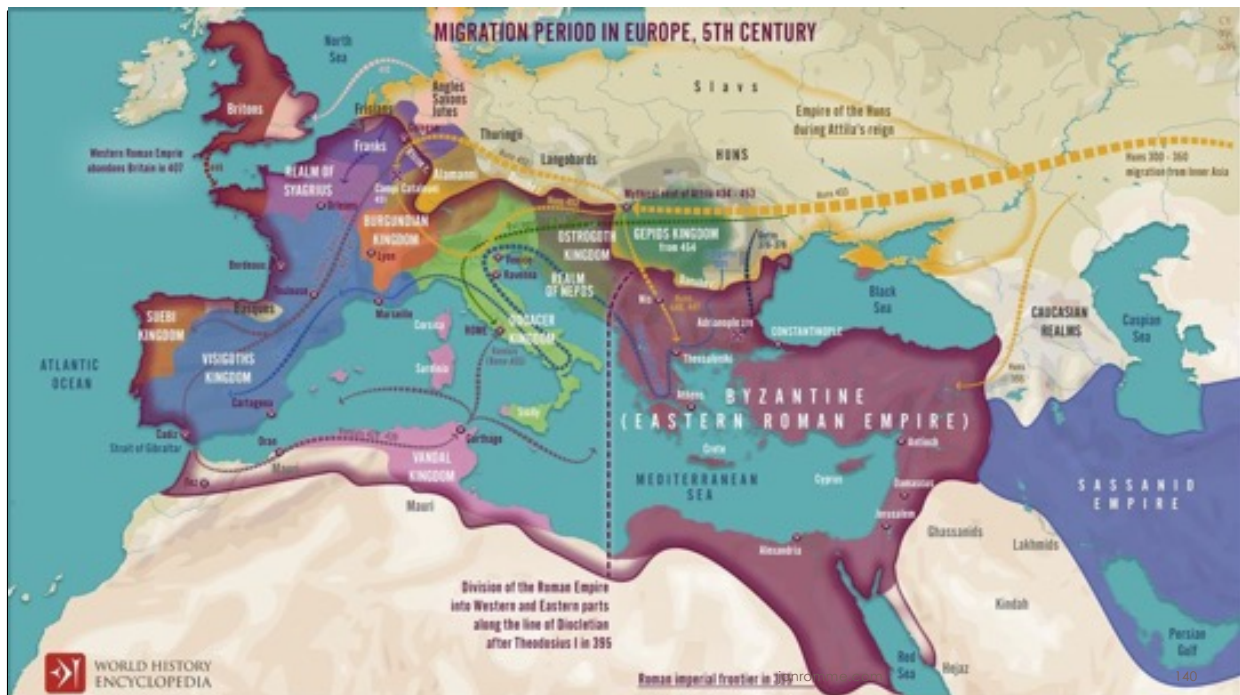
- Het manuscript werd gevonden in het Katharinaklooster in de Sinaiwoestijn in Egypte waar het vele eeuwen bewaard was.
- In 1844, in 1853 en in 1859 werden bladen en fragmenten van het codex-manuscript uit het Katharinaklooster mee-genomen door Konstantin von Tischendorf.

Codex Sinaiticus (330-350)

<https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/2005523#h=6:0-11:924>

<https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/101999285#h=21:0-24:700>

- **Splitting van het Romeinse Rijk:** Het Romeinse Rijk werd officieel gesplitst in twee delen in **395 na Christus**, na de dood van keizer **Theodosius I**.
- **West-Romeinse Rijk:** Het westelijke deel, met de hoofdstad **Rome** (later **Milaan** en **Ravenna**), begon te verzwakken door invallen van Germaanse stammen en interne politieke instabiliteit.
- **Oost-Romeinse Rijk:** Het oostelijke deel, met **Constantinopel** (huidig **Istanbul**) als hoofdstad, bleef sterker en werd later bekend als het **Byzantijnse Rijk**.
- **Val van het West-Romeinse Rijk:** Het West-Romeinse Rijk viel in **476 na Christus** door de afzetting van de laatste keizer, **Romulus Augustulus**, door de Germaan **Odoacer**.
- **Byzantijnse Rijk:** Het Oost-Romeinse Rijk, of het Byzantijnse Rijk, bleef voortbestaan tot de val van **Constantinopel** in **1453**.

Byzantium hernoemd naar CONSTANTINOPEL

By George S. Stuart - George S. Stuart Historical Figures/figuredetail.php?drawname=AttilaMounted, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9817345>

De Hunnen: Een nomadisch volk uit Centraal-Azië, onder leiding van **Attila de Hun**, dat in de 4e en 5e eeuw na Christus Europa binnenviel.

- **Aankomst in Europa:** De Hunnen arriveerden in Europa rond 370 na Christus, wat leidde tot de verplaatsing van andere Germaanse stammen (zoals de Vandalen, Goten en Franken), die op hun beurt het Romeinse Rijk aanvielen.
- **Verwoestingen:** De Hunnen stonden bekend om hun gewelddadige invasies, het plunderen van steden en het vernietigen van hele regio's.
- **Attila de Hun:** Onder zijn leiding (438–453 na Christus) veroverden de Hunnen grote delen van het westelijke en oostelijke deel van het Romeinse Rijk.
- **Verlies van macht:** Na de dood van Attila in 453 na Christus, viel het Hunnenrijk snel uit elkaar, omdat zijn opvolgers de kracht van het rijk niet konden behouden.
- **Invloed:** De Hunnische invasies droegen bij aan de versnelling van de **val van het West-Romeinse Rijk** in 476 na Christus.

Mark Cartwright, published on 22 January 2018. The copyright holder has published this content under the following license: [Creative Commons Attribution-ShareAlike](#)

janromme.com

144

Het verval van het Byzantijnse Rijk vond plaats in verschillende fases:

- **7e-9e eeuw:** Verlies van het Midden-Oosten en Noord-Afrika aan de opkomende islamitische kalifaten. Het rijk krimpt drastisch in territorium.
- **11e eeuw:** Verlies van Anatolië na de Slag bij Manzikert (1071) tegen de Seltsjoeken. Hierdoor verliest het rijk zijn economische en militaire kernregio.
- **13e eeuw:** De Vierde Kruistocht (1204) leidt tot de verovering van Constantinopel door Latijnse kruisvaarders, en het rijk wordt opgesplitst in Latijnse en Griekse vorstendommen.
- **1261-1453:** Restauratie onder de Paleologen, maar Byzantium blijft verzwakt en verliest geleidelijk meer gebied aan de opkomende Ottomaanse Turken.
- **1453:** Val van Constantinopel aan de Ottomanen; het Byzantijnse Rijk houdt definitief op te bestaan.

Je kunt kiezen uit een reeks aan bestaande en toekomstige tours in het British Museum, het Natural History Museum, en het Science Museum. Kijk hier onder voor meer details

#0 Hoogtepunten

Deze tour duurt ruim 1,5 uur en hierin bekijken we alle Bijbelse hoogtepunten van het British Museum

#1 Egypte

Deze tour van 1 uur en 45 minuten neemt je mee vanaf het begin van Egypte tot aan de tijd dan Jezus als kind hier vluchteling was.

#2 Assyrië

Deze bedreiging voor Gods volk heeft hen niet kunnen uitroeien.

Check new tours at <https://jwbijbel.tours/opgeven/>

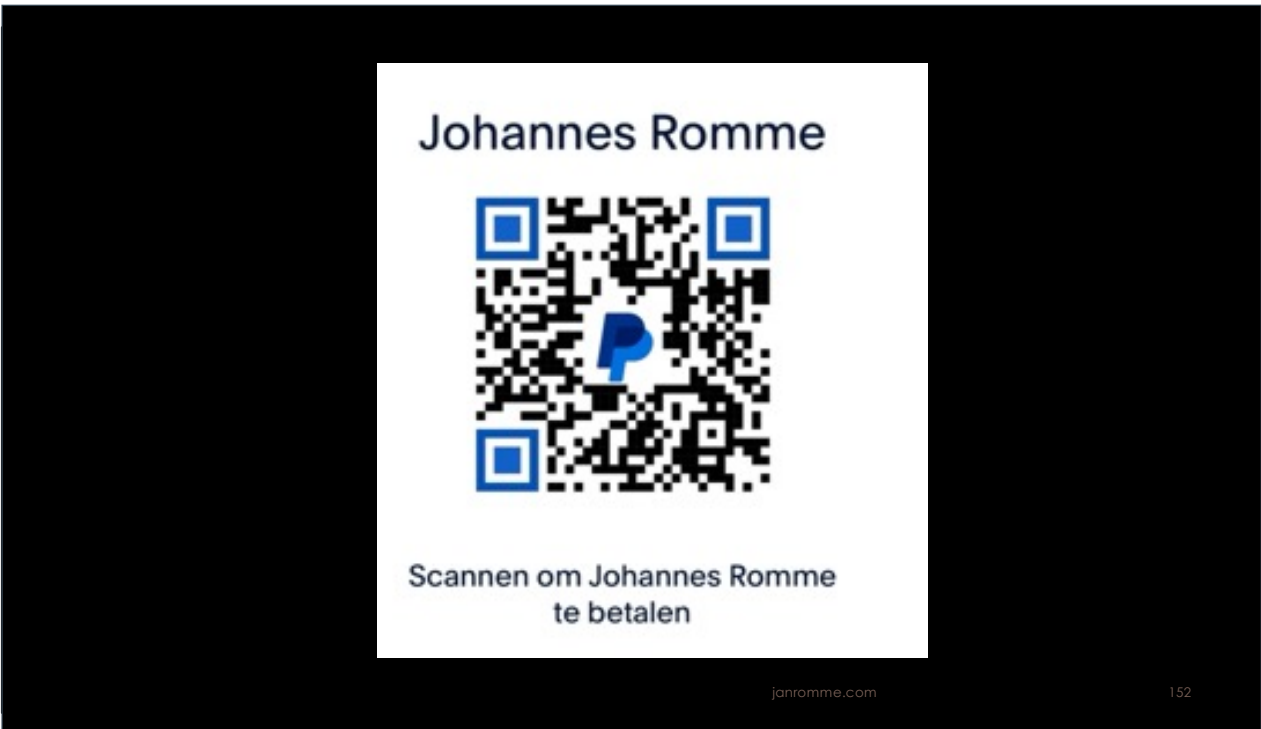

Johannes Romme

Scannen om Johannes Romme te betalen

Voor onze vrienden aan de andere kant van de ocean .